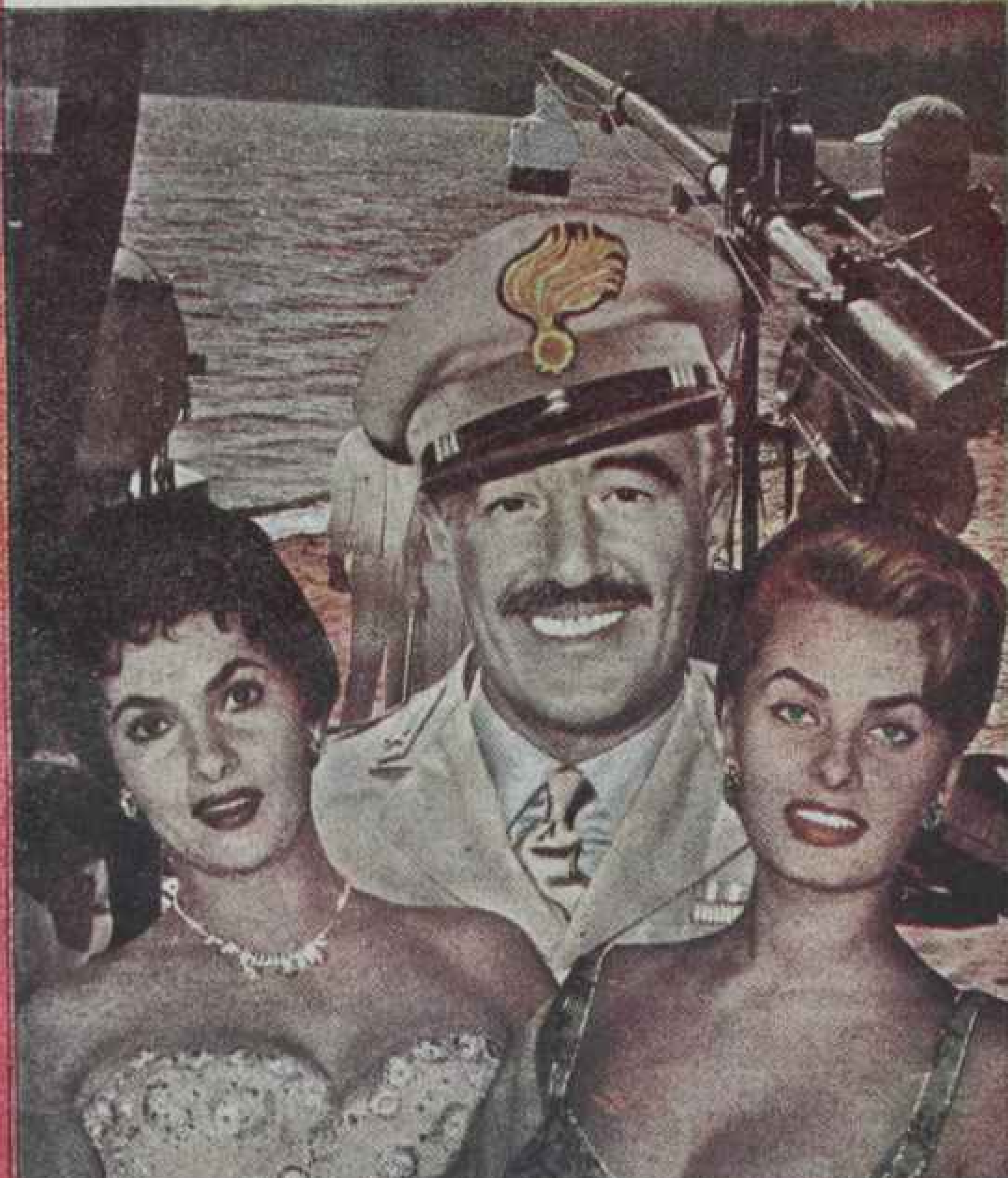
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene : 2, Cilt : VI, Sayı : 95

Rüzgârlı Sok. Ovehan

Kat : 3 Daire : 7

P. K. 582 — Ankara

Tel : 15221 (Başyazar)

18892 (Yazı İşleri ve İdare)

Fiatı : 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi :

Metin TOKER

*

Umumî Neşriyat Müdürü :

Cüneyt ARCAYÜREK

*

Bu nüshada yazı işlerini fiilen idare eden mes'ûl Müdür :

Yusuf Ziya ADEMHAN

*

Teknik Sekreter :

M. Nevzat ÜNLÜ

*

Karikatür :

TURHAN

*

Fotoğraf :

Hüseyin EZER

ASSOCIATED PRESS

TÜRK HABERLER AJANSI

Klişe :

Doğan Klişe ATELYESİ

*

Abone Şartları :

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

İlan Şartları :

4 renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira

Kapak içi 300 lira metin sayfaları Santimi 4 lira

*

Dizildiği ve Basıldığı Yer :

Yeni Matbaa — Ankara

Kapak resmimiz:

De Sica-Gina-Sofia

Yıldızlar ve yaratıcıları

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Menderes iktidarını kayıtsız şartsız methetmediniz mi siz, dedikoduyu kazanç membası haline getirmiş mecmua veya gazetesiniz, yabancı ajanslara telgraf çekip memleketini jurnal eden adam siniz, ona buna iftira, hakaret savuran bir demokratik küfürbazsınız. Eski toplar gibi modanız yalanda geçecektir. Büyükler böyle söyleyince de küçükler elbette aynı Meclis kürsüsünden taarruzu ileri götürür, kabadayılar oradan kaleminize bomba atmaya kalkışır! Bunların suda fazla kalmış çıkarılmaz bombalar olduğuna şüphe yok ama bir zihniyetin hazin tecellisini ortaya koydukları fikrinde değil misiniz?

Evvelâ şu iftiradan bahsedelim. İftira, basın işlerini tedvire mamur bir Devlet bakanının devrettiğini ilan ettiği gazetesinin mülkiyetini elinde tuttuğunu ve böylece kendi gazetesine resmi reklâm verdiğini mi yazmaktır?. Ama bu husus, mahkeme önünde ispat olunmuştur. Yoksa Meclis kürsüsüne çıkıp Metin Tokerin Ankaradan Associated Press ajansına telgraf çektiği ve Amerikanın Türkiyeye niçin yardım etmeyeceğini bildirdiği iddiasını mı ileri sürmektir?. Birinci iddianın doğruluğu neşredilen bir noter senediyle ortaya çıkmıştır. Fakat bahsedilen telgraf m metnini bugüne kadar kimse görmemiştir. Göremez de, çünkü böyle şey yoktur.

Ta dedikodu? Bizim bildiğimize göre bir zat Meclis kürsüsüne çıkar da meselâ muhalif bir başyazarın Fransa'da şatoya veya köşke sahip bulunduğuna - hiç bir asıl ve esası olmadığı halde - iddia ederse ona dedikodu derler. Buna mukabil bir kudretli bakanın resmî zevcesinin ve kızının senelerden beri Pariste nereden döviz tedarik ederek geçindiklerini, meşhur Cadillac'ı nasıl aldıklarım sormak ilâç getirtmek tein, ilaç döviz bulamayan bir memlekette herkesin hakkı olmak gerekir. Delegesi bulunmayan NATO delegasyonumuzun resmi otomobiline Pariste kimin, buradaki eski 0052 numaralı otomobile - Bay Zorlunun son makam arabası - kimin bindiğini ve sarı plâka taşıyan bir Karayolları otomobilinin de kim tarafından nerelerde kullanıldığını acaba Başbakan Adnan Menderes fotoğraflarıyla bu mecmuada görmek ister mi? Tabiî, bilmiyorsa!.

Dedikodu... İşe gelmeyen hakikatlerin ifşasını bu kelimeyle vasıflandırmak kolaydır. Ama dedikodu dediğiniz nedir? Dr. Sarolun ortağının krom işi mi, Turizm bankası hadiseleri mi, Aydın D.P. il başkanının çiftliği mi, sebil dağıtır gibi "sanatkâr" lara paralar dağıtan banka umum müdürleri mi, yoksa 18 katlı yerli gök tırmalayıcılar mı? Hangisi?.

Sözle hakaret suçları bulmak için bazı siyaset adamlarımızın, neşren hakaret suçları bulmak için bir takım iktidar partisi organlarının kullandıkları ! kelimelere bakmak yeter de artar bile.. Siyasi ahlâksızlar, siyaset madrabazları, alçaklar, kuyruklar, vatan hainleri, komünist metodu kullananlar, arkasındaki yara yeri gocunanlar, düzenbazlar, düşkünler, bunaklar hep bu neviden edebiyatın nümuneleridir. Biz demokratik küfürbazlığa çoktan razıyız, şu ağzın bırakıldığını bir görebilsek....

*

B asını müstakil bir varlıktan ziyade, "bir ayna olarak kabul etmek politikacılarımız için daima daha kârlıdır. D.P. grup başkanı Dr. Burhaneddin Onatın gazetelerin niçin iktidar aleyhinde yazı yazdıklarının araştırılması tavsiyesine katılmayacak aklı başında bir tek insana tesadüf olunabilir mi? Hayatlar mm hiç bir anında yükselmeği akıllarının köşesinden dahi geçirmemiş oldukları makamlara bir rejimin sayesinde yükselenler o rejimin kaidelerine ve usullerine riayet etmemeli midirler? Gazete bu! Elbette ki gördüğü aksaklıkları yazacaktır. Ama aksaklıkları yapanlar hakkında "ne diye yapıyorlar" diye kızacak yerde yazanlara "ne diye yazıyorlar"* diye hücum etmenin insafa sığan bir tarafı var mıdır? İnsafa sığan tarafı yoktur, ancak bar tek izah tarzı mevcuttur, demek ki o aksaklıklar biliniyor ve göz yumuluyordu. Bunların açığa vurulması karşısında galeyana gelmenin başka ne sebebi olabilir? Bilakis basının açıklamalarından dolayı mes'ul hükümet adamları sevinmeli, onları kendilerine yardımcı yapmalıdırlar. Dünyanın öteki demokrasi memleketlerinde gazetelere murakabe imkânının verilmesi orada basının bizde yazılanlardan başka şeyler yazması sayesinde değil, orada devlet adamlarının bizdeki devlet adamlarından başka türlü düşünmeleri sayesindedir. Ümid edelim ki yarının politikacıları kendilerini böyle yetiştirsinler.

İnsan kendisinden gazetelerde fena bahsedildiğini gördüğünde al bette ki müteessir olur. Ama bunu o gazetelere haklı haksız hücum için sebep addederse yandır. Bunun yerine sinirlere hâkim olmak ve bir kabahatin bulunup bulunmadığım araştırmak, kabahat var sa ona mazur göstermeğe çalışmak değil, önlemek şayanı tavsiyedir. Zira aziz ve sevgili Menderes yalnız bir takım mecmua ve gazeteler değil, bakarsınız bir takım politika adamları da eski toplar gibi modası geçmiş hale geliverirler. Hem de birincilerden çok daha çabuk.!

Saygılarımızla AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Kıbrıs Meselesi

Laflar ve hadiseler

Bu hafta içinde Anadolu Ajansı Dış İşleri bakanı Prof. Fuad Köprülüye yaman bir oyun oynadı: üstad ile İngilterenin en meşhur gazetesi olan Daily Express gazetesi muhabirlerinden biri tarafından yapılıp yayınlanan mülakatı aynen verdi. Mülakat Kıbrıs meselesiyle alâkalıydı ve hakikaten İngiliz basım için yeni bir görüsü ihtiva ediyordu. Fakat Anadolu Ajansı tarafından tam metni verilen yazıda öyle gayrı ciddi -kısımlar vardı ki insanın içine gayrı ihtiyari bir kurt düşüyordu. Muharrir "zeki ve olgun Dış İşleri Bakanı Fuad Köprülü" ile konuştuğunu, Bakanın kendisine Kıbrıs üzerindeki hükümranlık hakkının İngiltereden Yunanistana devredilmesini hiç bir Türk hükümetinin kabul etmeyeceğini bildirdikten sonra "nazik bir tebessümle" şöyle dediğini kaydediyordu: "- Belki beni İngilizden ziyade İngiltere taraftarı olmakla itham edeceksiniz".

İşte bunun arkasındandır ki muharrir şu mütaleayı ekliyordu: "Bu sözün hakikate pek aykırı olmadığını itiraf ederim. Konuştuğu Fransızcadan, giydiği tveed spor ceket ve sivetere kadar her haliyle İngilizi hatırlatan Dış İşleri Bakanı..." Prof. Fuad Köprülüyü tanıyanlar yazının burasında tebessümden kendilerini alamadılar. Her haliyle ve bilhassa giyimiyle - İngilizi hatırlatan Dış İşleri Bakanı!.. Bu tariften Prof. Fuad Köprülüyü anlamak son derece zordu; zira Kurucular arasında, şıklığıyla meşhur İngiliz Beau Brummel'i hatırlatan her halde Dış İşleri Bakanı değildi.

Fakat Kıbrıs meselesini haftanın meselesi haline getiren hadise, başkaydı. Bir yandan Dış İşleri Bakanlığı bütçesi vesilesiyle hükümetimiz bu mevzudaki Türk politikasını ifade ederken diğer taraftan adada son derece mühim bazı müzakereler devam ediyordu ve dünya hadiselerini takip edenler vaziyeti D. P. sözcülerinin ifade ettiklerinden biraz başka türlü buluyorlardı. Daily Express'in Anadolu Ajansı tarafından tafsilatına varıncaya kadar neşredilen garip röportajı bu karışık durumun taşırıcı damlası oldu. Hakikaten son gelişmelerden Türk umumi efkârının tam bir bilgi edinmesi lâzımdı.

Kıbrıs'ta talebe nümayişi
Bir Yunan taktiği

Menderes IV. hükümetinin tezi

*B*ütçe müzakereleri sırasında Kıbrıs mevzuundaki Türk tezi Başbakan tarafından bu işin takibine ve tedvirine memur edilen zat tarafından hükümete resmen dahil olmamakla beraber bir hükümet sözcüsü edasıyla bildirildi. Bu tez, Dış İşleri Bakanı Prof. Fuad Köprülünün nutkunda da ifade ediliyordu: eğer İngiltere Kıbrıstan çekilirse, adayı Türkler alacaklardır. Bunun için gerekirse asker sevkedileceği hususu da konuşmalardan ve kullanılan tavırdan meydana çıkıyordu. Yunanistan adanın mukadderatıyla uzattan yakından hiç bir alâkası yoktu. Söz sahibi de degildi. İngiltere Kıbrısı Türklerden muayyen bazı şartlar altında devralmıştı. Bu şartlar ortadan kalktıysa ada eski sahibine devredilmeliydi. Türkiye başka şık tanımıyordu. Kıbrısa el atmak İsteyenler, İngiltere ortadan çekildiği takdirde dahi bunu serbestçe yapamayacaklardı. Karşılarında azimli Türkiyeyi bulacaklarım şimdiden bilmeliydiler.

Kıbrıs İngiltereden başka hiç kim şeye, hele Yunanistana vermemek ve İngiltere çekilirse oraya Türk bayrağım dikmek her Türkün en samimi arzusudur. Bunun için gerekli fedakarlığı göze almayacak vatandaş da düşünülemez. Ancak milletler isterler, hükümetler bu istekleri yerine getirecek, gerçekleştirecek imkanları politikalarıyla temin ederler. Arzular milletin, imkânlar hükümetindir. Hükümetler ise bu imkânları günlük değil, uzun vadeli hareket tarzlarıyla yaratırlar. Beynelmilel siyaset kulislerinde, hatta sahnesin-, de Kıbrıs meselesi senelerden beri vardır. Fakat Türkiyenin sesini, resmi ağızlar vasıtasıyla bu kadar acık ve kati şekilde belirtmesinin üzerinden bir yıl dahi geçmemiştir. O yandan bu yana geçen zaman zarfında hükümet İngiltere adadan çekildiği takdirde Kıbrısa diplomasi veya askeri hareket yoluyla Türk bayrağım çekmemize elverişli imkânları gerçekleştirmiş midir?.

Fatin Rüştü Zorlu Mecliste alkışlanan ve hakikaten Türk milletinin samimi arzusunu ifade eden o sözleri söylerken adada olup bitenler, bahis mevzuu imkânların sağlanmış olduğunu göstermiyordu.

Makarios'la temaslar

Hakikaten geçen haftanın sonunda Kibrisin çok iyi muhafaza altına alınmış hava meydanına büyük bir uçak iniyordu. Uçakta Britanya 'kraliçesinin Müstemlekeler bakam Alan Lennox-Boyd vardı. Mr. Lennox-Boyd vaziyeti yerinde görmesi, vali Sir John Harding ile görüşmesi ve bilhassa Makarios'la müzakere etmesi için bizzat Başbakan Eden tarafından gönderiliyordu. Şimdiye kadar Makarios doğrudan doğruya İngiltere hükümetiyle masa basına oturmamış, piskoposla temas vali vasıtasıyla olmuştu. Fakat artık meseleler bir kabine azasının müdahalesini gerektirecek kıvama gelmişti. Nitekim Mr. Lennox-Boyd adada Makariosu gördü.

Türkiyede ifade edilmek istenmeyen Ur hususun artık bilinmesi zamanı gelmiştir. Bizim mütemadiyen hücum ettiğimiz, tenkidlerimize hedef tuttuğumuz, nutuklarımızda veya yaslarımızda küçümsediğimiz Makarios İngilizler nezdinde Kıbrıstaki müfritlerin değil, mutedillerin basıdır ve ifrata karşı koymasıyla tanınmıştır. Londra hükümetinin onunla müzakerey'e girişmesi de bundandır. Müstemlekeler nazın bizzat başbakan tarafından bu "kasta-

ADNAN MENDERES MESELESİ

Büyük Mecliste çok hararetli safhalar geçirerek on uzun gün süren Bütçe müzakerelerinin sonunda bir açık hakikati görmemeye artık imkân kalmamıştır: memleket bir "Adnan Menderes meselesi" ile karsı karşıya bulunuyor. "Adnan Menderes meselesi" nden bahsederken bu ismi taşıyan insanın şahsi dostlarının sevgisini, şahsi düşmanlarının kinini göz önünde tutmamak gerekir. Yurt içinde milyonlarla vatandaş vardır ki Başbakanın yüzünü dahi görmemişlerdir, başka milyonlar onunla iki kelime olsun konuşmamışlardır, sayılan daha mahdut kimse ise onu tanımakla beraber şahsı ile zerrece alakadar değildir. Bu muazzam kütle için "Adnan Menderes meselesi" acilen hal çaresi bulumnak lâzım gelen bir memleket meselesi, bir zihniyet davası, rejimin var olması veya yok olmasıyla alakalı bir vakıadır. Mevzuu ortaya o şekilde koymak icap eder.

Bütçe müzakerelerinin öyle anları olmuştur ki Büyük Meclisi tarifi gayrı kabil bir gergin hava kaplamış, bulutlar yığılmış, dişler gıcırdatılmış ve yumruklar sıkılmıştır. Partiler birbirlerine düşman taraflar halini almış, arada köprü taşımaz uçurumlar açılmış, sükunet kaybolmuş, kinler ve gayızlar - tabii bunlarla beraber son derece yakışıksız kelimeler - yüreklerden veya ağızlardan dökülmüştür. Dikkat edenler görmüşlerdir ki bu anlarda kürsüyü işgal eden - küçük adı Adnan da olsa, Samed de, Celâl de, Emln de.. - aslında "Menderes zihniyeti" dir.

Halbuki başka anlar tatlı ve karşılıklı bir müsamaha havası esmiş, kimse kimseyi incitmemeye dikkat göstermiş, kelimeler itinayla seçilmiş, hükümete mensup hatipler muhalefet tarafından hem de şiddetle ve hararetle alkışlanmışlardır. Böyle anlarda tenkidler yapılmamış, böyle anlarda tenkidler cevaplandırılmamış mıdır? Elbette ki yapılmış, elbette ki cevaplandırılmıştır. Ama konuşmalarda* hattâ hücumlarda bir muayyen ölçünün dışına çıkılmamış, soğukkanlılık muhafaza edilmiş, kısaca sinirlere hâkim kalınmıştır. Bir taraf devlet adamlığının gerektirdiği ağır başlılığı ve müsamahayı göstermiş, diğer taraf da bunlara aynıyla mukabele etmemenin umumi efkâr nazarında Muhalefeti nasıl küçük düşüreceğini İdrak etmiştir. Üç muhalif partili milletvekilerinin "hocam" diye Adalet Bakara Prof. Hüseyin Avni Göktürkün bir eline sarılmadıkları kalmıştır. Ekonomi ve Ticaret Bakam Fahrettin Ulaş Meclisin solu kadar sağından da alkış toplamıştır. Son derece derli toplu bir lisandan şaşmayan vs nazik anlarda elinden geldiği kadar itidal unsuru olarak şahsiyetini ortaya koymaya çalışan Prof. Fuad Köprülü muhalefet sıralarında "Bütçe müzakerelerinin tatlı sürprizi" diye vasıflandırılmıştır. Maliye Bakam Nedim Ökmenin şifahi izahları daima tatmin edici mahiyet taşımıştır. Bayındırlık Bakam Muammer Çavuşoğlu kürsüde kibar davranmamak için bir kaide bulunmadığını isbat etmiştir. Bunlar ilk anda akla gelen isimlerdir. Memleketi 1958 e kadar idare hakkım seçmenin serbest reyiyle elinde tutan kudretli D.P. nin bir çok bakan veya milletvekili bütçe müzakereleri sırasında "iyi münasebet" havasım estirmeğe muvaffak olmuşlardır. Bu, aynı havanın bütün yurtta da estirilebileceğinin en güzel delilidir. Meşhur tâbirle "vatan sathı" nde huzurun yolunun neden ibaret bulunduğu böylece ortaya çıkmıştır. Bu yol nedir? Bu yol demokratik Türkiyede demokrasi usullerinin tatbiki; oyunun, kaidelerine riayet edilerek oynanmasından ibarettir. Ne var ki bunları yapabilmek için demokrasinin faziletine inanmak, muvaffakiyeti o rejimin çerçevesi içinde aramak lâzımdır. Yoksa Serbest Fırka devrinin İsmet Paşasını taklidde değil. Serbest Fırka devrinin İsmet Paşası, artık bugün bir anakronizmdir.

*

Bu yılki bütçe müzakerelerinin belki de en alâka uyandırıcı tarafı Adnan Menderesin uzun zamandan beri içinde taşıdığına şüphe bulunmayan, fakat politika taktiği icabı şimdiye kadar açıklamaktan çekindiği Serbest Fırka devri İsmet Paşasına olan hayranlığım ifade etmek fırsatım bulmasıdır. Serbest Fırka devri İsmet Paşasının şimendifer siyasetini tatbikteki metodu, Adnan Menderesin bugünkü kalkınma siyasetinin metodunun modeli olduğu bu vesileyle anlaşılmıştır. Başbakanın unuttuğu, bugün Serbest Fırka devrinde değil demokrasi devrinde bulunduğum uzdur. Bırakınız ki o devrin İsmet Paşası bütün otoriter hareket tarzına rağmen maliyemizi kırk paralık yabancı parasına muhtaç hale getirmemiştir, bırakınız ki o devrin İsmet Paşasının şimendiferleri bugünün fabrikaları gibi hesapsız kitapsız ve bilhassa plânsız programsız yapılmamıştır, bırakınız ki Atatürk rejiminin kendine mahsus bir Cumhuriyet olmak için bin tane sebebi vardı; ama bütün bunlar bulunmasa bile Adnan Menderese Serbest Fırka devri İsmet Paşası gibi hareket selahiyetini kim ve ne vermiştir, lütfen söyler misiniz?

Eğer bu millet 1950 yılında Serbest Fırka devri İsmet Paşasının hasreti içinde olsaydı, eğer milyonlarca vatandaş 1930 metodlarının yeniden tatbikiyle iktisadi sahada kalkınmak arzusuyla yansaydı emin olunuz ki reyini İD. P. ye vermezdi. Halbuki o tarihten bu yana geçen beş buçuk senenin sonunda Adnan Menderesi bir ikinci Serbest Fırka İsmet Paşası vaziyetinde ve o rolü pek benimsemiş halde görüyoruz. İşte, dertlerimizin asıl kaynağı budur. "Adnan Menderes zihniyeti" ne başka bir isim vermek gerekirse kullanılacak tabir şudur: "Serbest Fırka İsmet Paşası zihniyeti". Bu zihniyetin ise, demokrasiyle bir alâkası yoktur. O zihniyeti taşıyan insanın mutlaka ve mutlaka değiştirilmesine lüzum vardır. Adnan Menderes modelini İsmet Paşadan alacaksa, "1947 İnönüsü" olmaya heves etmelidir. Memleketin menfaati iş başındakilerin "Serbest Fırka İsmet Paşası" değil, "1947 İnönüsü" olmalarında, hatta onu geçmelerindedir.

Zira her devrin kendine göre bir rejimi ve o rejimin kendine göre usulleri vardır. Serbest Fırka devrinde rejim otoriterdi, usuller ona uygun oluyordu. O devir İsmet Paşasının şahsım ve eserlerini tenkid edenlere karşı hiddet duyduğunu, hattâ şiddet gösterdiğini tahmin etmek zor değildir. Bugün ise rejim demokrasidir, usuller demokratik olmalıdır. 1950 den sonraki Türkiyeyi Büyük Frederik, Deli Petro, Lenin, Mussolini, Hitler veya Serbest Fırka İsmet Paşası metodlarıyla kalkındırmaya imkân yoktur. O şahsiyetler tarihe karışmıştır; onları rahat bırakmak lâzım. Halbuki Adnan Menderes tek partinin bir küçük milletvekiliyken içinde biriktirdiği arzuları demokratik rejimle iş başına geçmiş olmasını fırsat bilerek tatbike çalışmaktadır. "Adnan Menderes meselesi" işte budur. Memleketi hakikaten kalkındırmak gayesini nasıl en amansız muhalifleri dahi inkâr edemezlerse, en hararetli destekleyicileri bile D. P. Genel Başkanının tarihe "memleketi kalkındıran adam" olarak geçmek ve Atatürklerin, İnönülerin yanında yer almak ihtirasıyle yandığını kabul etmeye mecburdurlar. Bu gayesini tahakkuk ettiremiyecek, ancak bir ikinci Primo de Rivera olarak kalacaktır. Zira usullerini yanlış seçmiştir. Halbuki tarihi şahsiyetler galerisinde "demokrasiyi yerleştiren adam" çerçevesi bir portre bekliyordu. Fırsatı kaçırmıştır. Bari D. p. "demokrasiyi yerleştiren parti" olabilse... Memlekete huzur demokrasinin metodlariyle kalkınmayı gerçekleştirecek, mode lini Stresmann'lardan, Roosevelt'lerden, Adenauer'lerden alacak bir ekibin iş başına gelmesiyle avdet edecektir. Bütçe müzakereleri bunun kabil olduğunu isbat etmiştir.

ba papazı" diye vasıflandırdığımız adamla temasa gönderilirken İngiltere bir başka husus açıklanıyordu: Sir John Harding ile Makarios arasındaki müzakereler iki esaslı maddeyi ihtiva etmişti. Bunların biri Ada halkına kendi kendisini idare etmek - self government - ve kendi mukadderatına hakim olmak - self determination - hakkının tanınmasıydı. İkincisi ise tedhişçilik sucundan mahkûm olan adalıların affıydı. Müzakerelerin ilk maddesi hakkında prensip anlaşmasına varılmıştı. İngiltere self - determination'ı esas itibarile kabul ediyor, Makarios da bunun tam manasıyla gerçekleşeceği tarih Üzerinde ısrardan vazgeçiyordu. O iş bitmişti. Anlaşmazlık ikinci maddede çıkmıştı. Affı istenilen tedhişçiler arasında İngiliz askerlerinin ölümlerine sebebiyet verme suçundan mahkûmlar vardı. Bunların serbest bırakılması Britanya umumi efkarım tahrik ederdi. Müstemlekeler Bakan işte bu anlaşmazlık noktasını da halletmeye gidiyordu. Tabii arada, esasında anlaşılan ilk maddeyi de başpiskoposla görüşecekti.

Türk ekalliyetin haklarına gelince, bunların mahfuz tutulacağı beyan ediliyordu. Fakat bir defa self - determination yoluna girildi mi bunun sonunun Enosis'e - Yunanistanla ilhak - çıkacağı taraflardan hiç birinin meçhulü değildi.

Bu durumun, bizim tarafımızdan ileri sürülen tezin muvaffakiyet ihtimalini arttırmadığına şüphe yoktur. "İngiltere adadan çekilirse Kıbrıs bizimdir" demek iyidir ve politiktir. Ama acaba devlet adamlarımız bunun imkânlarım temin etmişler midir? Zira seneler senesi Fatih Rüştü Zorlu D. P. iktidarına ne kadar borçlanırsak borçlanalım Amerikanın bize yardım etmekte kaçınamayacağı fikrini aşılamıştı ve biz, bu tahmin doğru çıkmayınca bugünkü Son derece müşkül, son derece sıkışık vaziyete düştük. Acaba aynı Fatin Rüştü Zorlu "İngiltere adadan çekilirse Kıbrıs bizimdir" derken yanılmıyor ve D. P. iktidarım bir defa daha yanlış yollara sürüklemiyor mu? Zira Meclis kürsüsünden eski Dış İşleri Bakanının ifade ettiği politikayı takip etmek imkânı bugünkü siyasi konjonktür içinde mümkün müdür? İşte, cevabı aranılacak olan asıl sual budur.

Dr. Fazıl Küçük
Ekalliyetin sesi

Politikabazlığa son verilmelidir

*G*önül çok isterdi ki Türkiye Büyük Millet Meclisi bu mevzuda gizli bir celse aktetsin ve hatipler politika cambazlığı yapmak lüzumunu hissetmeksizin fikirlerini, hükümet de bildiklerini anlatsın ve umumi heyet bunları büyük bir sükûnet içinde dinlesin. Ondan sonra da takip edilecek politika ittifakla çizilsin. Zira Kıbrıs meselesi bir iç politika davası haline getirilmiştir. Bunun zararı, demagojinin tartışmalarda fazla yer tutmaya başlamasıdır. Halbuki Dış politikayla alâkalı mevzuların demagojiye tahammülü yoktur. Ancak Büyük Meclis maalesef tatile girmiştir.

Önümüzdeki haftanın başında İngiltere Dış İşleri Bakanı Selvyn Loydd Türkiyeye gelmektedir. Dış İşleri Bakam burada devlet adamlarımızla müzakerelerde bulunacaktır. Hükümet o müzakerelerden evvel biç olmazsa sadece Kıbrısla alâkalı olarak bütün Muhalefet partileri liderlerini veya selâhiyetli temsilcilerini bir toplantıya çağırmalı, her türlü İç politika mülâhazalarının dışında yapılacak ve etrafında böyle meselelerin gerektirdiği ciddiyet ve ketumiyet muhafaza edilecek görüşmelerde milli politikamızı çizmelidir. Zira hükümet de pek âlâ müdrik bulunmalıdır ki Fatih Rüştü Zorlunun politik konuşması bir şeyi halledecek mahiyette değildir. Bu neviden politik konuşmalar belki alkışlanır, ama meseleleri ortaya koymaz. Buna mukabil hadiselere, daha realist bir gözle bakan ve Kibrisin tamamile kaybını önleyecek bir formül bulması için hükümeti samimiyetle ve cesaretle ikaz vazifelerini yapmaya çalışan Hamdullah Suphi Tanrıöver veya Hikmet Bayur gibi hatiplerin sözleri gürültülerle karşılanır. Bunlar tabii hadiselerdir, fakat devlet idaresinin mesuliyetini taşıyanlara vazifelerini unutturacak kıymette de fildir.

Kıbrıs mevzuunda milli bir politikaya ihtiyacımız aşikârdır ve bunu öteki partilerin de iştirakiyle gizli, gürültüsüz patırdısız toplantılarda çizmek için ön ayak olmak iktidarın vazifesidir. İngiltere Dış işleri bakanıyla o hava içinde yapılacak temaslar bu hava içinde yapılacak temaslardan çok daha müsbet netice verir. Seneler senesi bilhassa Türkiye ile İngilterenin uyuttukları Kıbrıs meselesi bugün zecri kararlar ye ya tedbirlerle hallolunmak kabiliyeti ni kaybetmiştir. İngiltere bunu görmektedir. Mutlaka ve mutlaka realist olmak lüzumu vardır. Fatih Rüştü Zorlunun "İngiltere adadan çekilirse Kıbrıs bizimdir" politikası tatbik kabiliyeti bakımından asla ve asla realist değildir. Hayali kuvvetli bu zatin yanlış görüşüne, hadiseleri yanlış kıymetlendirmesine D. P. iktidarı ve dolayısıyla Türk milleti bir defa daha kurban gitmemelidir. Kıbrıs davası arena hatiplerinin ağzından alınıp lâyık olduğu seviyeye kavuşturulmalı, vaziyet hakikatlerin ışığı altında enine boyuna görüşülmeli, takip edeceğimiz bir politika ciddiyet dahilinde çizilmelidir. Adaya fiilen sahip İngilterenin Başbakanı "Kraliçenin Müstemlekeler bakanı" m müzakerelerde bulunsun diye bizim "kasaba papazı" olarak vasıflandırdığımız zatın ayağına gönderirken ve ihtilâf mevzuu, tedhişçilerin atfına inhisar ederken nutuk çekmekten başka işlerimiz vardır. Bu işlerimizin başına, derhal-oturalım.

Makarios
İtidal unsuruymuş

Muhalefet

Fena taktikçiler

Geçen haftanın sonunda ve bu haftanın başında, bir yandan bütçeyle alâkalı müzakereler bütün hararetiyle devam ederken diğer taraftan iktidarın organı Zafer hakikaten birbirinden garip yazılar yazıyor ve sözüm ona polemik edebiyatının nümunelerini veriyordu. Fakat bütçenin, tümü Üzerinde görüşürken D. P. nin Kastamonu milletvekili Ziya Termenin dediği gibi - böylesine fena idare edilen bir gazete görülmemişti. Bu işin Velibeşelerle, Burhan Belgelerle olamayacağım Zafer bir defa daha ispat etti ve Mühalefetin çok tenkid edilecek, bir hareket tarzını ağıza bile almadan artık ezberlediğimiz beylik lâfları tekrarladı da tekrarladı... Halbuki bütçe müzakerelerinin bir safhasında Muhale

fet tek bir defa kullanıldığı takdirde tesirli olabilecek bir parlamento taktiğini dejenere etmiş, müptezel hale getirmiş, tabii de sonunda bunun zararını bizzat çekmişti. İşte bundandır ki, bu hafta bazı muhalif milletvekilleri iktidar organının haklı olacak hücumunu endişeyle beklediler. Fakat ses çıkmadı! Zafer başyazarları bir defa daha Muhalefet hayrına çalışmışlardı.

Her şey geçen haftanın sonunda bir gece, Büyük Millet Meclisinde başladı. Yeni yıl bütçesinin fasılları müzakere ediliyordu. Sert tenkidler Cumhurbaşkanlığı bütçesiyle belirmişti. C. M. P. nin Kırşehir milletvekili Tahir Taşer bu bütçe vesilesiyle partisinin o mevzudaki itirazlarını kürsüye getirmişti. Fakat müzakerelerde ne Başbakan, ne de D. P. nin büyük sözcülerinden biri hazırdı. Nitekim Cumhurbaşkanlığı bütçesine ait tenkidleri D. P. nin Erzurum milletvekili Sabri Erdumandan başkasının karşılamaması dikkat nazarını çekti. İhtimal ki bu işe Sabri Erduman memur edilmişti!.

Tenkidler Başbakanlık bütçesi ele alınınca daha da arttı. Hür. P. adına Grup başkan vekillerinden Muammer Alakant konuşuyordu. İşte Devlet Bakam Emin Kalafatın Meclise gelmesi bu ana tesadüf eder. Emin Kalafat doğrudan doğruya Ankara Palasın pavyonundan ve Başbakanın masasından geliyordu. Karşı tarafta Cumhurbaşkanlığı ve onu takiben Başbakanlık bütçesi görüşülürken Adnan Menderes bir kaç yakın arkadaşıyla birlikte Ankara Palas otelinin meşhur pavyonunda günün yorgunluğunu alıyordu. {Sergi Colette'in. gidişinden beri bu pavyon eskisine nazaran daha az alâka uyandırıcıdır ama zihin dinlendirici numaralar gene de mevcuttur. Devlet Bakam Emin Kalafat akşam üzeri Ankara Palasın üst katında, İşletmeler Bakam Samed Ağaoğlıiyla birlikte "yorgunluk almıştı". Gece yorgunluk almaya Başbakanın masasında devam etti. Sonra Adnan Menderes kendisini Meclise de gönderdi. Bu sırada kürsüde Muammer Alakant vardı.

Muammer Alakant, bazı kimselere olduğu gibi Emin Kalafata da sempatik değildir. D. P. grubunda Alakant son tenkidlerini yaparken Devlet Bakanı kendisini "ev ev dolaşıp hizipler kurmakla" suçlandırmıştı. Hem de hiç âdeti olmadığı halde bunu sert konuşarak yapmıştı. Günün yorgunluğunu Ankara Palasta iki postada almış bulunan Emin Kalafat hele hatibin iktidar mensuplarınca hiç hazzedilmeyen 6-7 Eylül hadiselerine temas ettiğini görünce dayanamadı ve- kürsüye fırladı. Sabık Tekel Bakanı bundan bir müddet evvel Muhalefeti vatansever olmamakla suçlandırmış, fakat sonradan sözlerini geri almıştı. Bu sefer konuşmasına, sözlerini geri almayacağı kaydıyla başladı. 6-7 Eylül hadiselerini- mütemadiyen ortaya getirmek, vatanseverlikle kabili telif alamazdı. Hele İsmet Paşa, aman yarabbi hele İsmet Paşa...

Bu, sonradan bir Muhalefet partisinin resmi tebliğinde belirtileceği veçhile, taammüd ifade eden başlangıç Meclisin içini bir anda karıştırmaya yetti. Muhalefet şiddetle itiraz ediyor, kürsüye doğru yürüyenler çıkıyor, sabık Tekel bakanına alkolün şişede durduğu gibi durmadığı hatırlatılıyor, hekim olan muhalif milletvekilleri Emin Kalafatı muayene edeceklerini söylüyorlar, Devlet bakam da "çıkın, gidin, bir daha dönmeyin" diye bağırıyordu.

İşte bu sırada Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu Hür. P. mensuplarına Meclis salonunu terk işaretini verdi. Onları gören C. H. P. ve C. M. P. milletvekilleri de sıralarından ayrıldılar. Meclis kürsüsünü işgal eden Agah Erozan celseyi tatil etmekten başka çare bulamadı. Zira başkanlık, her türlü kontrolu kaybetmişti.

Büyük taktik hatası

Aradaki on dakikada Hür. P. nin grup odasında heyecanlı bir hava hüküm sürüyordu. Sanki mantık ve fikirler yerini hislere bırakmıştı. Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlunun nasıl romantik bir şahsiyete sahip olduğu herkes tarafından bilinir. Büyük lâflar edildi ve Meclisin müteakip celsesine iştirak etmeme kararı verilerek herkesin evine dönmesi muvafık görüldü. C. H. P. nin grup odasında da aynı telaş vardı. Tabii derhal İsmet İnönüye telefon edildi. Genel Başkan yatmak üzereydi. Giyindi ve Meclise geldi. Hür. P. nin celseye katılmayacağı anlaşıldığında, kimse alınmasın ama tıpkı meşhur hikâyedeki Panurge'ün koyunları gibi - Fransız klasiklerinden Rabelais'nin bir hikayesi: gemideki koyunlardan biri kendini denize atınca bütün koyunlar denize atlarlar. C. H. P. ve C. M. P. de aynı boykot kararına iştirak ettiler. Ertesi sabah muhalefet grupları birer toplantı yapacaklardı. Nihai karar orada alınacaktı.

On dakika sonra celse açıldı. Başkan Agâh Erozan "geçen defa geri almıştım, bu sefer almayacağım" diye hususi kasıd dahi ihtiva ederek başlayan sözlerde alınılacak bir taraf görmediğini beyan etti, yorgunluk alması biraz geçmiş gözüken Emin Kalafat kürsüye gelerek sözle-

Menderes Lugatçesi

Bütün bütçe müzakereleri boyunca Menderes, kürsüye hemen her çıkışında oklarını **Hür.** P. ne tevcih etti ve onun kurucularına siyasi ahlâksızlık suçu yükledi. Zira bu kamalılar D. P. etiketiyle milletvekili seçilmişler, fakat D. P. den ayrıldıkları halde milletvekilliği hırkasını iade değil, muhafaza etmişler. İste, Menderese göre siyasî ahlâksızlık!.

sonra 26 Şubat tarihli Zafer gazetesinde ne görüyoruz: **"Server Somuncuoğlunun siyasi iffeti vardır."** Allah, Allah!.. Server Somuncuoğlu bu! C. H. P. etiketiyle milletvekili seçilip C. H. P. den ayrıldıktan sonra milletvekilliği hırkasını iade değil, muhafaza eden zat.

İktidarın bir hususi lugatçeye sahip olduğu aşikar:

Siyasî ahlâksız: Menderesi tenkid eden adam

Siyasi İffetti: Menderesi metheden adam.

Muhalefet liderleri
Falso yaptılar

rini izah etti. C. H. P. yi bırakıp bilhassa Hür. P. ne yüklendi - bütün bütçe müzakerelerinde iktidarın tak tiği buydu -, müzakerelere normal seyri içinde devam edildi. Bu sırada Ankara Palas pavyonundan celbedilen Başbakan Adnan Menderes yukarda bir odada hoparlörden görüşmeleri dinliyordu. Aşağıda Muhalefet sıraları boştu. '

Böylelikle Muhalefet, her şeyden evvel büyük bir fırsatı kendi elleriyle heba ediyordu. Bilâkis ikinci celseye girmek, Devlet Bakanım cevaplandırmak, bu arada Meclise nereler den çıkıp ta gelinmek adetinin bazı bakanlarda yer etmesinden duyulan endişeyi belirtmek, bütçesi görüşülürken Başbakanın nerede bulunduğunu sormak, vatanseverlik bahsi üzerinde güzel bir ders vermek, 6-7 eylül hadiselerinden bahsetmenin değil bahsetmemenin vatanseverlikle kabili telif olamayacağım ifade etmek gerekirdi. Zira demokrat milletvekillerinden bir çoğu dahi Devlet Bakam tarafından yapılan konuş manın tonunu beğenmemiş, çıkan hadisenin mesuliyetini Emin Kalafatta görmüştü. Bu milletvekilleri in saf ölçüsünü ve aklıselimi elden bırakmamışlardı. Kabahat bu derece açık şekilde iktidardayken söz hakkım bizzat ortadan kaldırmanın nasıl bir muhalefet taktiği olduğunu anlamaya hakikaten imkân yoktur.

Fakat bu, nihayet, muhalif partileri alâkadar eden bir husustur. Muhalefet ise bizde bütün iktidarı ele geçirme şansım Adnan Menderes adındaki bir şahsın D. P. nin ve onun hükümetlerinin başında kalmasına bağlamıştır ve zaten kaydettiği büyük gelişmeyi de ayni Adnan Menderese medyundur. O hata etmekte devam edecek, Muhalefet de gittikçe kuvvetlenecek. Gözlerine parti gözlüğü takmamış herkes görmektedir ki D. P. yeni bir ekibi iş başına getirdiği gün yurtta, bütün Muhalefet patlamış balona dönecektir.

Fena bir gol

Ama hadise, tutulan yol bakımından; muhalif partilerin seviyesini aştı. Muhalefet şu son aylar içinde' bilmem kaçıncı defadır ki Meclisi terkediyordu. Meclisi terketmek, iyi kullanıldığı takdirde müsbet netice yerecek bir parlamento taktiğidir. Nitekim 1946-1950 nin usta muhalifleri, demokratlar, bunu mükemmel şekilde kullanmışlar ve yalnız kendilerine değil, demokrasimize de fay da sağlamışlardır. Gerçi o zaman iktidar partisine hakim olan zat memlekette mutlaka ve mutlaka yeni rejimin yerleşmesini istiyordu; bugün iktidar partisine hakim olanlar ise eski usullerin aşığı olduklarım belli etmişlerdir. Fakat o Amandan bu yana bir demokrat umumi efkâr yer etmiştir ki herkes onu kaale almakla mükelleftir.

Muhalefet partilerinin, tıpkı şımarık çocuklar gibi, bir takım inci çekirdeğim doldurmaz meselelerden dolayı ikide bir Meclis salonunu terketmeleri, ciddiyetle kabili telif değildir. Bilakis, rejim için zararlıdır. Hele bu hadisenin ertesi günü boyunları bükük, gelip te salonda yerlerini almaları büsbütün gülünçtür. İnsan ya çıkar, ya çıkmaz, Aslına da bakarsanız, bu gibi meselelerden dolayı çıkmaz Nitekim gerek Hür P. nde, gerekse C H. P. de bu mevzuda lantılarında tenkidler yapıldı. Fakat sonunda "hareketsizlik" taraftarları galebe çaldılar. Zaten doğrusu istenilirse olan olmuştu, tamiri son darece güçtü. İşin kolay tarafına gidildi.

İkide bir çıkıp tekrar girmenin bir başka mahzuru D. P. Genel Başkanına aslında malik bulunmadığı bir kudret ve ustalığın izafesine vesile vermektir. Zira hadisenin ertesi günü muhalefet sıraları boşken bir çok demokrat milletvekili hakikaten üzülüyor, hatta buna sebebiyet verdi diye Emin Kalafata kızıyordu. Fakat öğleden sonra muhalifler tıpış tıpış dönünce herkes Adnan Men deresin bu isin de hakkından geldiği fikrine kapıldı.

Ne garip bir demokrasimiz var. Muhalefetin bütün kuvveti iktidarı elinde tutan zatın hareketleri. İktidarı elinde tutan zatı da partisi içinde muhalefetin hareketleri prestij sahibi ediyor. Garip olan bu değildir; garip olan iki taraftan hiç birinin fasid daireyi kırıp selâmete çıkmayı akıl edememesi veya göze alamamasıdır.

A. A. A.

Bu üç A. dan son ikisi çok meşhurdur: Anadolu Ajansı. Birincisi ise, bu Ajansa verilmek lazım gelen kocaman bir aferinin ilk harfi. Zira Anadolu Ajansı, tarihinde belki de ilk defa olarak Bütçe müzakerelerini âdeta mükemmel şekilde vermiştir. Başlarında Umum Müdürleri bulunan üç kişilik bir ekip konuşmaları takip ve hülâsa etmiş, böylece millet de radyosunun başında Meclisin havasım olmasa bile görüşmelerin mealini öğrenmek imkânını bulmuştur. Muhalefet sözcülerinin sözleri iyi belirtilmiş, tabii hükümet mensuplarıyla başbakanın konuşmalarına daha fazla yer verilmişse da ifrata kaçılmamıstır.

Fena mı olda ve böyle yapıldığı için D. P. iktidarı battı mı? Bilâkis yükseldiğim görme mek için insanın partizanlıktan gözlerinin kör olması lazım. Se neler senesi bu yolu tavsiye edenler mi haklıymış, yoksa Samed Ağaoğlu veya Dr. Mükerrem Sarol mu?.

Emin Kalafat
Bir yorgunluk aldı ki

Hükümet

Bu bakan lüzumsuz mudur?

Geçen hafta içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde öyle bir hadise cereyan etti ki hadiseyle alâkalı bakanın kendisine reva görülen muameleye nasıl tahammül ettiğini anlamak bakanlık sandalyesinin sıcaklığım bilmeyen faniler için kabil değildir. Bu bakan D.P. nin dört kurucusundan Prof. Fuad Köprülüdür.

Her şey cumartesi günü öğleden sonra başladı. Sabahleyin Dış İşleri Bakanlığı bütçesi ele alınmıştı. Muhalefet grupları adına evvela C. H. P. den Turgut Göle, sonra Hür. P. den Zeyyad Ebüzziya konuştu. Zeyyad Ebüzziyanın konuşması ikinci oturuma kalmıştı. Hür. P. sözcüsünün dış politikayı, hem de esasından şiddetle tenkid ettiği ve bilhassa tatbikattaki hatalarından şikâyet ettiği görüldü. Konuşmayı başbakan Adnan Menderes hükümete ayrılan sıralardan ,Dışişleri Bakanı Prof. Fuad Köprülü komisyonun arasından, meşhur Fatih Rüştü Zorlu da - resmi zevcesiyle kızının 1954 mayısından bu yana Pariste kim tarafından gönderilen dövizle geçindikleri ve Cadillac aldıkları bilinmeyen döviz komitesi sabık başkam - arka sıralardan dinliyorlardı. Bir ara Başbakanın dışarıya çıktığı görüldü, onun hemen arkasından bir hademe elinde bir kağıtla içeri girdi ve Fatih Rüştü Zorlu'nun - resmi zevcesiyle kızının 1964 mayısından bu yana Pariste kim tarafından gönderilen dövizle ge çindikleri ve Cadillac aldıkları bilinmeyen döviz komitesi sabık başkanı -yanına gelerek bu kâğıdı verdi. Ka gıt eski türkçe yazılmıştı. Fatin Rüştü Zorlu - resmi zevcesiyle kızının 1964 mayısından bu yana Pariste

kim tarafından gönderilen dövizle geçindikleri ve Cadillac aldıkları bilinmeyen döviz komitesi sabık başkanı derhal ayağa kalktı ve dışarı çıktı. Dışarda bir çeyrek saat kadar kaldı. Fakat çıkmadan söz istemeği unutmadı.İhtimal ki kağıttaki talimat buydu. İçeriye döndüğünde tekrar yerine oturdu ve Hür. P. hatibinin sözünü bitirmesini bekledi. Bu arada Menderes de döndü ve gidip Köprülünün kulağına bir şeyler söyledi. Zeyyad Ebüzziya kürsüden indiğinde, genç üstad çıktı. İddiasına göre Hür. P. sözcüsü imaen - zira isminden hiç bahsedilmemişti kendisine tarizde bulunmuştu, cevap verecekti. Hakikaten verdi de.. Ama görüldü ki bu cevap aslında, bakanlığının bütçesini müdafaa edecek olan Prof. Köprülü tarafından verilmesi gereken cevaptı. O zaman anlaşıldı ki Başbakan Adnan Menderesin nazarında hakiki Dış İşleri Bakam hala Fatih Rüştü Zorludur resmi zevcesiyle kızının 1954 mayısından bu yana Pariste kim tarafından gönderilen dövizle geçindikleri ve Cadillac aldıkları bilinmeyen döviz komitesi sabık başkam ve Prof. Fuad Köprülü Menderes IV. kabinesinin kuruluşu sırasında sadece bir takım parti ici kombinezonlar neticesinde getirilip o makama oturtulmuştur. Bu hakikatin Meclis İçinde böylesine açık şekilde belirtilmesinin Prof. Fuad Köprülü üzerindeki tesiri şimdilik itaatten ibarettir.

Hakikaten Fatih Rüştü Zorlu resmi zevcesiyle kızının 1964 mayısından bu yana Pariste kim tarafından gönderilen dövizle geçindikleri ve Cadillac aldıkları bilinmeyen döviz komitesi sabık başkan - bir Dış taleri Bakam edasıyla hükümetin dış politikasını izah etti, yapılanları savundu, üstelik nelerin yapılacağını bildirdi. Kıbrıs mevzuunda Dış İşleri Bakanı resmen Prof. Köprülü olan Menderes IV. hükümetini hem ilzam eden hem de taahhüd altında bırakan sözler sarfetti. bu arada hakiki vaziyeti tahlif ederek Meclise bildirdi. İngilterenin eski Dış İşleri Bakanı Harold Mac Millan'a doğru olmayan bazı temayüller izafe etti ve Meclis nutkundan ziyade bir meydan nutkunu hatırlatan eda kullanarak kürsüden' indi. Demokrat milletvekilleri kendisini hararetle alkışladılar. Halbuki ustada ana hatlarını çizdiği müstakbel Kıbrıs politikamızın tatbik imkanlarının ne olduğunu sorsalardı daha iyi yaparlardı. Fakat hayır!.

İşte hakiki - daha doğrusu hukuki Dış İşleri Bakanı Prof. Fuad Köprülü bundan sonra kürsüye şıktı. O kürsüye çıktı ve Demokrat milletvekillerinin yarısı da dışarı.. Prof. Köprülü bakanlığı tarafından hazırlanıp eline verilen ucun bir nutku okumakla iktifa etti. Sayın kurucu hakikaten Başbakanı tarafından pek müşkül bir mevkide bırakılmıştı. İhtimal ki bunun sebebini de anlıyordu ama işler o safhada bile kalmadı.

Fuad Köprülü
Hukuki bakan

Çelikbaş'a karşı da Zorlu

Gece celsesinde iktisadi İşbirliği mevzuunda Hür. P. adına Fethi Çelikbaş tenkidlerde bulununca Menderes kürsüye gene Prof. Köprülüyü çıkarmadı. İktisadi İşbirliği teşkilâtı Dış İşleri Bakanlığına bağlıydı, görüşülen Dış İşleri Bakanlığı bütçesiydi. Ama Fethi Çelikbaşın tenkidlerini gene Fatih Rüştü Zorlu • resmî zevcesiyle kızının 1954 mayısından bu yana Pariste kim tarafından gönderilen dövizle geçindikleri ve Cadillac aldıkları bilinmeyen döviz komitesi sabık başkanı - cevaplandırdı. Hem de müteaddit defalar kürsüye gelerek ve gene Menderes IV. hükümetini ilzam eden sözler sarfederek. Sanki üstad hükümet sözcüsüydü. Münakaşalar kızıştığında ve Fatih Rüştü Zorlu da - resmi zevcesiyle kızının 1954 mayısından bu yana Pariste kim tarafından gönderilen dövizle'geçindikleri ve Cadillac aldıkları bilinmeyen döviz komitesi sabık başkam - kâfi gelmediğinde kürsüye gene Dış İşleri Bakam çıkarılmadı-ve işi Adnan Menderes bizzat ele aldı. Böylece bakanlığının bütçesine alt çok hararetli müzakerede hukuki bakan Prof. Fuad Köprülünün rolü hazırlanmış olan uzun bir metni okumaktan ibaret kaldı. Doğrusu ya bu, pek mühim bir vazifeydi!.

Fatih Rüştü Zorlu
Hakiki bakan

Bütçe müzakereleri Hükümet hakkında bazı mühim işaretleri ortaya koymak bakımından ayrıca alâka uyandırıcı bir mahiyet taşıyordu. Bütcenin heyeti umumiye si üzerinde ten ikidleri Maliye bakam Nedim Ökmenin cevaplandırması gerekirdi; Samed Ağaoğlu cevaplandırdı. Dış politikamızın ana hatlarını Prof. Köprülünün izah etmesi gerekirdi; Fatih Rüştü Zorlu - resmi zevcesiyle kızının 1954 mayısından bu yana Paris te kim tarafından gönderilen dövizle geçindikleri ve Cadillac aldıkları bilinmeyen döviz komitesi sabık başkam - izah etti. Meşhur döviz komitesinin iki bakan azası da - zira Uç bakan azası hakkında Meclis tahkikatı açılmış olan komitenin dördüncü bakan azası Samed Ağaoğludur - bu vazifelerini yerine getirirken Başbakanın muhaliflerine şiddetle hücumdan geri kalmadılar. Menderesin Üniversite politikasına gelince, onun izahım da yeni bakan Ahmed Özel değil, eski bakan Celal yardımcı yap tı. Tabii, aynı şekilde.. Kim bilir belki de Emin Kalafat, Basın işlerini tedvir eden Devlet bakanı sıfatıyla Başbakanlık bütçesinin müzakeresinde muhalefeti vatansever olmamakla bu yüzden suclandırmıştır. Eee. bakarsınız basın politikasını da başbakan Dr. Mükerrem Sarola müdafaa ettirebilirdi... Kalafat hiç olmazsa onu önledi.

B. M. M

Aydınlıktan ürkenler

Bu haftanın basından itibaren salı gecesi sabaha kadar İsmet İnönünün Türkiye Büyük Millet Meclisinden ayrılmadığı görüldü. Gerçi Bütçe müzakereleri devam ediyordu ve doğrusu istenilirse C.H.P. Grubu, Hür. P. Grubunun aksine hayli zayıftı. Bu bakımdan bizzat Genel Başkanın zaman zaman takviye kuvveti yerine geçtiği, söz aldığı, müdahalelerde bulunduğu görüldü.. Bu ona bir çok fırsat da verdi. Mesela işçi meseleleri bahsinde fikirlerini Meclise anlatmak, böylece İstanbılda bir sendika toplantısında işçilere verdiği vaadi tutmak istiyordu. Bunları da. bahaneyle aradan çıkardı. Fakat İsmet İnönünün Meclisten ayrılmaması, her celseyi başından sonuna kadar alâkayla takip etmesi başka yüzdendi: Hükümetin örfi idareyi bir müddet

daha uzatmayı teklif eden bir tezkeresi her an gelebilirdi. Bir taktik olarak bu tezkerenin müzakerelerin harareti arasında sessiz sedasız geçirilmesini isteyenler mevcuttu. Zira bilhassa Menderes ve Menderes Ut. kabinesine dahil bazı bakanlar 6/7 eylül hadiselerinin ele alınması karşısında şaşılacak bir hassasiyet, bir sinirlilik gösteriyorlardı. Bu mevzuyla alâkalı bütün müzakereler gürültülü geçiyordu ve muhalefet hatiplerine en fazla laf kabineye ayrılan sıralardan atılıyordu. Örfi İdarenin uzatılması teklifi, İsmet İnönünün bu meselede söz almasını ve Muhalefetin fikrini Açıklamasına vesile teşkil edecekti. Genel Başkan Meclisten işte bunun için ayrılmıyordu. Gerçi 6/7 eylül hadiselerinden zarar görenlere verilecek tazminata ait kanun tasarısı, gene böyle iki bütçe arasında geçirilmişti, ama başkanlık makamında tüzüğü anlayışıyla meşhur Agah Erozan bulunduğundan söz almak fırsatı İnönüye verilmemişti.

Salı gecesi İnönünün Meclisten ayrılmaya niyeti olmadığı görülünce sabaha karşı Örfi İdarenin üç ay müddetle uzatılması teklifi hakikaten Meclise geldi. Saat dörde geliyordu, ancak İsmet İnönü oradaydı. Nitekim kürsüye çıktı ve iktidarın bütün hiddetine rağmen konuştu.

Ortada bir tuhaf vaziyetin bulunduğunu görmemek imkânsızdı. Hükümet niçin bu meselenin ele alınmasından dolayı hiddetleniyordu? Menderesi veya Menderes III. hükümetini bu nümayişleri kasdı mahsusla tertiplemiş olmakla suçlandıran yoktu. Fakat o hadiseler cereyan ederken bir hükümet bütün vatandaşların can, mal ve ırz emniyetini tekeffül etmiş olarak iş başındaydı. Bunlara tecavüz edildiğini inkara imkân var mıydı? O halde Menderes III. hükümeti ve tabii onun başkanı hiç olmazsa bu vazifelerini ifa edememiş olmaktan dolayı mesuliyet altında bulunmuyor muydu? Gerçi gerek D.P. li bazı hatipler, gerekse iktidarın organı Zafer gazetesi nümayişleri bir tabii felâkete benzettiler: "geldi ve geçti" dediler. Bu, pek tuhaf bir mantıktı. Nümayiş, nasıl olur da zelzeleye veya heylana benzetilebilirdi? Tabiî âfetlerden saydığımız yangınlarda bile meselâ itfaiyenin mesuliyetinin bulunup bulunmadığını araştırırken halk ayaklanmalarında bir takım vatandaşın mal ve canına kanat germekten aciz kalan resmî makamların sahipleri hakkında nasıl olur da tahkikatsız "suçsuzdur" denilebilirdi. ? Tabii nümayişlerin kasdı mahsusla tertiplendiğini ifade etmek için delillere ihtiyaç vardı, bu delilleri ise hiç kimse şimdiye kadar ortaya koyamamıştı. Delil olmayınca da o neviden ithamları "kafadan" yapmak başbakanın tabiriyle "zulüm" den başka şey olmazdı. Ama İstanbulda 6/7 eylül akşamı hükümet ve devlet vazifesinin yapılamamasının mesullerini ortaya çıkarmak icap etmez miydi ve bunların ortaya çıkarılmasını istemek nasıl olur da hükümeti sinirlendirirdi? Düşününüz o gece valilik yapan zat yerinde oturmaktadır, o gece hadiselerin en ateşli bulunduğu kazanın, Beyoğlunun kaymakamı üstelik terfi ettirilerek şehrin emniyet müdürlüğüne getirilmiştir. Buna mukabil o geceki İçişleri Bakanı istifasını vermek mevkiinde bırakılmıştır. Bunlardaki anormalliği görmemenin imkânı mı vardır ve gene Başbakanın başka bir konuşmasında kullandığı tabirle, "vatan, millet gibi büyük lâflar" la hakikatleri örtmek kabil midir? Bir aydınlığa ihtiyacın bulunduğu herkes tarafından görülmekte, sezilmektedir. Meselenin Meclis kürsüsüne getirilmesini bağırarak, müdahale ederek veya sıra kapağı vurarak protesto etmek ise zihinlerdeki istifhamı çözecek mahiyette değildir. O istifham çözülmedikçe de mesele ezele kadar kapanmış sayılmıyacak, kapanmış zannedecekler başlarım kuma gömmüş olacaklardır.

AKİS
Bu hafta 36.250 adet basılmıştır.

Meclis'te merdivenaltı
Kaynayan kazan

Gökay'dan Mektup

Akis Mecmuası Yazı İşleri Müdürlüğüne:

Mecmuanızın 11.2.956 tarihli sayısında Kıbrıs Türktür Cemiyetinin doğuş tarzı hakkında Orhan Birgit'in yazdığı makalede 27 Ağustos 1954 tarihinde Vilâyette yapılan toplantıda benim de bulunduğum yazılmaktadır.

O tarihte Avrupada Zürih şehrinde bulunuyordum. Cemiyetin ne teşekkül ve ne 4e diğer bir toplantısında bulunmadığım için bu tashihin Mecmunızın ilk çıkacak sayısında aynen neşrini basın kanununa tevfikan rica ederim.

Saygılarımla.

İstanbul Valisi ve Belediye Reis Vekili Ord. Prof. Dr. F. K. Gökay

Hükümet İstanbul'da Örfi İdarenin devamım başlamış olan duruşmaların askeri mahkemelerde kalmasını ve safhaların aleniyete vurulmamasını temin için istiyordu. Nitekim bu sebeplerden birincisini Devlet Bakam Cemil Bengü böylece ifade etti. Hakikaten başka bir siyasi sebebin mevcudiyetini hatıra getirecek hadiseler yoktu. Örfi İdare tesirli bir politika baskısı olarak kullanılamamıştı. Hattâ şimdi varlığı ile yokluğu belli dahi değildi. Ne var ki bu, vatandaşın ve bilhassa b a s ı n ı n başında asılı duran bir kılıçtı. Örfi İdare 7 Hazirana kadar uzatıldığına göre şimdi Örfi İdare komutanına düşen vazife basına bundan altı ay evvel yaptığı tebliğleri yürürlükten kaldırmaktan ibarettir. Zaten fiiliyatta tatbik edilmeyen bu emirlerin resmen de ilgası ve b a s ı n ı n serbestiye kavuşturulması komutanın prestijini arttıracaktır.

Beklenen nutuk

Salı gecesi sabaha kadar çalışan Meclis çarşamba günü sabahleyin tatil yaptı vs öğleden sonra Başbakan Adnan Menderes anonsunu daha evvelki konuşmalarında bizzat yapmış olduğu bir "Beklenen nutuk" okumak Üzere kürsüye çıktı. "Beklenen nutuk" da şimdiye kadar söylenmemiş, bilinmedik bir şey yoktu.

Birleşik Amerika

Autherine Lucy
Kabahat renginde

Renkler savaşıyor

Geçen hafta içinde Alabama eyaletinin sokaklarında, bilhassa işe başlama saatlerinde alışılmamış bir zenci kalabalığı vardı. Adeta denilebilirdi ki dünyada ne kadar zenci var sa hepsi sokaklara dökülmüştü. Buna mukabil otobüslerde renkli bir tek insana rastlanmıyordu. Zenciler otobüslere grev yapıyorlardı. Bunun sebebi otobüslerde renkli insanlara en son sıraların ayrılmış bulunmasıydı. İdarenin aldığı karara göre zenciler öndeki sıralarda boş yer bulunsa dahi oralara oturamıyorlar ve ancak kendilerine mahsus tarafta, bazan ayakta kalıyorlardı. Bu tedbirin hakaret olsun diye alındığında zerrece şüphe yoktu. Beyazlar "ırk tefriki" savaşında yeni bir adım atmışlardı. Bunun üzerine zenciler de "işe yaya gitme" hareketine karar verdiler. Sokakların alışılmamış kalabalığı bu yüzdendi. Hususi otomobili bulunan zenciler bile harekete iştirak ettiler ve işlerine yaya gitmeye başladılar.

Hareket derhal geniş akisler uyandırdı ve dünyanın dört bir tarafından teşvik haberleri gelmeye başladı. Doğrusu istenilirse bilhassa Avrupa, Amerikada yapılan bu gayrı insani muameleyi ne anlıyor, ne de tasvip ediyordu. Bu arada Birleşmiş Milletler Teşkilâtının Genel Sekreter Yardımcısı Rulph Bunch bir telgraf göndererek Alabama zencilerine karşı hayranlığını bildirdi ve ırkdaşlarını sonuna kadar mücadeleye davet etti. Amerikanın güneyi son günlerde bu neviden ırkçılık hareketlerine biraz fazla sahne olmaya başlamıştı.

Son hadiseler

Şimdiye kadar buna benzer binlerce olay daha olmuştu ama en

Avrupalı Türk

Dr. Erdoğan METO

Vak'a hakikidir: Milletlerarası mühim bir toplantının neş'eli bir istirahat anında, birkaç garp lisanını ana dili gibi söyliyen, Avrupa örf ve adetiyle yuğrulmuş otuz yaşlarında bir Türk diplomatı İtalyan delegesine sordu: "Roma tarihinde, iktidarın zirvesine varmış, bir devletin hayatında maddi, manevi her şeye tasarruf etmişken kendi rızasıyla çiftliğine çekilen kumandan kimdir?" Cevap alınamayınca sual umumileştirildi, ansiklopedilere bakmağa kalkışıldı, nihayet irene genç Türk diplomatına rücu edildi: Bu eski Romalı kumandan, Cincinnatus idi.

Memleketimiz hakkında son senelerde yazdığı bir eserde, umumiyet itibariyle iyi niyetti ecnebi bir tarihçi, Türk milletinin menşelerini şöylece canlandırmağa çalışıyor:

"Orta Asyanın yüksek yaylalarına yağmur yağıp ta nemli topraklar herkesi doyuracak mahsulleri verince, Batı'nın ve Güneyin medenî dünyası bir sükunet devresine girerdi. Fakat yağmur yağmayı verince, yeşillik kaybolur, ot artık bulunmazdı. Uçsuz bucaksız stepler kabilelerin ihtiyaçlarını karşılayamaz, kütle halinde yolculuklar başlardı, iste böylece medeni dünva ufukta birdenbire -Atlı Şeytanların - belirdiğini görüyor, Türk hicretlerinin garbe doğru yuvarlanan fırtınası Avrupayı zaman zaman kasıp kavuruyordu!"

*

Avrupa Konseyinin çalışmalarını gençlik muhitlerinde yaymak, Avrupa Birliği fikrini gençler arasında geliştirmek için çalışan milletlerarası bir teşkilât mevcuttur: Bu teşkilâtın da hemen bütün Avrupa milletleri nezdinde ve bu arada Türkiyede daimi bir sekreterliği bulunur. İrlanda ve İsviçre gibi bu işlere nispeten lakavd memleketlerde dahi sekreterliklerler genişletilmeğe çalışılırken, Türk sekreterliği ani olarak Paris merkezinden gelen bir emirle lağvedildi ve onbinlerce Belçika frangını bulan bütçesi de kısmen Yunanistana devredildi. Acı ve o nispette düşündürücü bir hadise...

*

Avrupalı olmak veya olmamak, Osmanlı İmparatorluğunun son nefeslerine şahit olan nesillerin en esaslı meselelerinden birini teşkil etmiştir. Tanzimatın Avrupa taklitçiliği. "frenk" özentisi zillet ve meskenet senelerinin tabii bir neticesiydi: Tıpkı Alman efsanelerlndekl "sihirbaz çömezi" gibi, bir "redingot" giymek veya "boyunbağı" bağlamakla gayet girift meselelerimizin hal yoluna gireceği zannedilmişti ve maalesef bazen, hâlâ da zannediliyor.

Kafa İnkılabının lüzumuna, vicdan ve düşünüş hürriyeti ihtiyacına parmak basan aramızdan kaç kişi çıkmıştır ve bunlar nasıl karşılanmışlardır? Tenkit hakkı, suistimal edilircesine, Avrupa sosyal nizamının hür memleketlerde esasını teşkil etmişken Hintlilerin mukaddes inekleri gibi dokunulmaz, bir takım kıymet doğmaları, memleketimiz aydınlarının karşısına dikilmemiş midir? Rakkam, Londra'da, Bonn'da ve Roma'da istatistiklerin sinesinde çelik sertliğini ve mânâsını yalın kılıç taşırken, şarklı memurun elinde hamurlaşıp emredilen kalıplara dökülmemiş midir?.

Avrupalılığımızın tartışıldığı toplantılarda, Türk temsilcilerine sorulan suallerin başında ekseriya şunlar gelir: "Avrupa Birliğine ne getireceksiniz, kültürünüzü mü, ilminizi mi, san'atinizi mi, ticaretinizi mi, İstihsalinizi mi?". Zira pek âlâ bilinir ki, muasır Avrupa medeniyetinin temellerini teşkil eden Grek ve eski Roma kültürleriyle ilgimiz çok yenidir, düşünülür ki pek büyük ekseriyetimiz islam dinine mensup, yani garbımızdaki camiaya bu yönden de yabancıdır.

Siyasi ve askerî zaruretler dolayısıyla zoraki olarak Avrupalı telâkki edilmek ise hiç de hoşa gidecek bir keyfiyet değildir. Çünkü her dakika değişen kuvvetler muvazenesi muvacehesinde dünyanın artık teşkil ettiği büyük satranç tahtası üzerinde ihtiyaca göre oynatılan basit bir dama taşı olmayı kimse arzu etmemektedir. Bahusus Türkiye gibi beş yüz senelik koskoca bir İmparatorluğu tasfiye etmiş, görmüş geçirmiş bir millet mevzubahis olursa!...

Yalnız, biraz da kendi kendimize soralım: Avrupaya alışık olduğu ve kıymetli addettiği metodlarla hangi eserleri verdik? Genç Türkive Cumhurivetinin garbe bütün gücüyle yönelmesinin mahsulleri olan mesela bir Yunus Emre Oratoryosunun, bir Orhan Veli'nin mevcudiyetlerine mukabil şu son senelerimizin bilim ve san'at sahalarındaki kısır sessizliği acaba neden ileri gelmektedir?.

Şurasını açıkça anlıyalım ki, kafa inkilabımızı son süratte tamamlıyamazsak daha şimdiden "Avrupalı Türk mü "haşa!" diyenlere artık dudak bükemez olacağız!.

sonuncusu geçen yılın ortalarına rastlıyordu. Emmet Louis Till adındaki bir zenci genci, tatilini geçirmek üzere, Missisipi'de oturan amcasının yanına gelmişti. Emmet Till, olduğundan fazla görünmesine rağmen, on dört yaşına yeni basmıştı. Güçlü kuvvetli, bir delikanlıydı. Missisipi'de edindiği yeni arkadaşlarına kadınlar ve genç kızlar arasındaki süksesinden bahis açıyor, çoğu kendi muhayyilesinin mahsulü olan bitip tükenmez aşk maceralarım anlatıyordu. Yeni arkadaşları ona inanamaz görünüyorlardı. "Atma, diyorlardı, daha yaşın ne, başın ne ki?". Bu süsler delikanlının gururunu yaralıyordu. "Elbet bir gün size isbat edeceğim, diyordu. Göstereceğim neler yapabileceğimi". Arkadaşları onu tahrik etmek için "Göster bakalım, diye kızdırıyorlardı, göster bakalım. Erkeksen bakkal Bryant'ın karısını tavla da görelim."

Emmet Till, Bryant'ın genç karısına birşeyler yapmanın namus meselesi olduğunu anlamıştı. Yoksa arkadaşlarının gözünden düşecek, yalancı kalacaktı. Zenci genci, sırf birşey yapmış olmak için, bir gün, çiklet almak için girdiği dükkânda kadının arkasından ıslık çaldı. Emmet Till'in çocuklar tarafından büyütülen bu hareketi bakkal Bryant'ın kulağına gitmekte gecikmedi. Bakkal iri yarı, aksi herifin biriydi. Zencilere zerre kadar tahammül gösteremez, her fırsatta beyaz ırkın üstünlüğünden dem vururdu. Kulağına gelenler onu büsbütün çileden çıkarmıştı.-Hadiseden dört gün sonra, şafak vakti, üvey kardeşiyle birlikte ihtiyar amcanın kapısına dayandı, önce ihtiyarı bir güzel patakladılar, sonra da Emmet Till'i alıp götürdüler. Bir zaman zavallı çocuktan haber alınamadı. Sonra, güzel bir sonbahar sabahı, Mississipi eyaletinde akan Tallahatchie ırmağının kenarından geçenler, suların dibinde bir ceset gördüler. Bu, öğünmelerinin kurbanı Emmet Till'in cesediydi.

Miss Lucy'nin macerası

Mississipi eyaleti Amerikanın güneyine rastlar ve Alabama eyaleti ile komşudur. Alabama da, Mississipi gibi, bütün güney eyaletleri gibi, zenci düşmanı olmakla tanınmıştı. Güney, Amerikayı kasıp kavuran iç harpten bu yana, hala, zencilere beyazlara tanınan bütün hakları vermek taraflısı değildi. Bu bakımdan, Amerikan Yüksek Mahkemesinin bundan iki yıl evvel, 17 Mayıs 1954'te aldığı bir kararı tanımaya . yanaşmamıştır. Yüksek Mahkemenin verdiği bu karara göre ırkların "eşit fakat birbirinden ayrı" olması prensibi Anayasaya aykırıdır. Beyaz ve zenci çocukların ayrı ayrı okullara gönderilmesi için hiç bir kanuni ve mantıki sebep yoktur. İşte Alabama'lı genç zenci kızı Autherine Lucy, Yüksek Mahkemenin bu kararına dayanarak, kapıları şimdiye kadar zencilere kapalı kalmış Alabama Üniversitesine müracaat etmişti.

Ancak kanun zoruyla Üniversiteye kabul edilen Miss Lucy'nin buraya devam edebilmesi sanıldığı kadar kolay olmamıştır. Sokaklarda "Alabama beyazlarındır" diye bağırarak gösteriler yapan öğrencilerden Valiye kadar her beyaz, kızcağızın Üniversiteye kabulünü uzun uzun protesto etmiş, Üniversiteden içeri adım attığı zaman da kızı taşa tutacak kadar aşırı hareketlere başvurmuşlardır. Zenci gencinin Üniversiteye devam etmek istemekten başka bir suçu yoktur. Oysa ki Emmet Louis Till'i öldürdükleri bütün Mississipi halkınca bilinen Bryant ve üvey kardeşi, haklarında yeter delil bulunmadığı bahanesiyle beraat ettirilmişlerdi. Katiller şimdi serbestçe dolaşırken, derisinin rengi farklı suçsuz bir kız, değil Üniversiteye gitmek, evinden dışarı çıkarılmamak tadır.

Güney valilerinin gayreti

Carolina da Mississipi gibi, Alabama gibi bir güney eyaletidir ve bütün güney eyaletleri gibi zenci düşmanı olmakla tanınmıştır. Son olaylar Üzerine, Carolinada, efsanevi Ku-Klux-Klan cemiyeti tekrar faaliyete geçmiştir. Ku-Klux-Klan, gelen haberlerden anlaşıldığına göre, tekrar eski günlerdeki dehşet havasım yaratmaya çalışmaktadır. Diğer güney eyaletlerindeki zenci aleyhtarı çalışmalar da Carolina, Mississipi ve Alabamadakilerden daha geri kalmış değildir. Geçen haftalar iğinde bu eyaletlerin valileri Riçmond'da toplanarak Yüksek Mahkemenin verdiği kararı bertaraf edebilmek çarelerini düşünmüşlerdir. Buldukları en uygun hal çaresi, şimdilik, çocuklarını zenci çocuklarının devam ettiği okullara yollamak istemeyen velilerin çocuklarını kaydettirecekleri özel müesseselere eyaletlerin bazı sübvansiyonlar vermesi olmuştur. Böylece, Güneyde, zencilere açık tutulmayan özel okulların kurulması teşvfk edilecektir. Gene aynı toplantıda ileri sürülen fikirler arasında, çocukların, okullara bir zekâ testine tabi tutulduktan sonra kaydedilmeleri de vardır. Testi yapacakların böylece, zenci ve beyaz çocukları "psikolojik" sebeplerle ayrı okullara ayırmaları işten bile olmayacaktır. Kaldı ki bu, esasen, bazı güney eyaletlerinde zencileri beyazların okullarından uzak tutmak için kullanılan usullerden biridir.

Demokrasinin beşiği Amerikada Valilerin bile bu kadar küçük hesaplara giriştiğini görmek gerçekten hüzün ve endişe vericidir. Ancak, bu hesaplar Valiler kademesinde de kalmamakta. Senatörlere kadar yükselmektedir. Güney eyaletleri senatörleri, Auterine Lucy olayı vesilesiyle, Yüksek Mahkemenin kararına şiddetle saldırmaktadırlar. Herhalde iki ayrı rengin savası, şu günlerde, Amerikada en hararetli günlerini yaşamaktadır.

Zenci meselesinde kara olan, görünüşte elbette ki bu zavallı insanların derileridir. Ama aslında mesele Amerikan medeniyetinin yüz karasıdır. Amerikalılar nüfuslarının aşağı yukarı yüzde onunu teşkil eden bu nisbet uzun senelerden beri değişmemiştir - karşısında komplekslerini bir türlü kaybedememişlerdir. Zencilere karşı şiddetin güneyde fazla belirmesi renkli insanların nisbetinin orada yüksek olmasının neticesidir. Yoksa Amerikanın her tarafında bu nisbetle alakalı olarak bir zenci düşmanlığının daha doğrusu korkusunun mevcudiyetini inkar etmek imkânsızdır.

Bütün beyan insanları assimile eden Amerikan medeniyeti, renk farkı karşısında kendisini zayıf hissetmektedir.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Dış Ticaret

Bonn müzakereleri

Şu satırların yazıldığı sırada, Batı Almanya Ticaret Bakanlığının geniş müzakere salonunda iki heyet, halli cidden müşkül bazı meseleler üzerinde tartışmaktadır. Bu müzakerelerin ana hattını en fazla ticari münasebette bulunduğumuz memleket olan Almanya nezdinde miktarı gün geçtikçe kabaran borçlarımızın ne şekilde ödeneceği meselesinin teşkil ettiği herkes tarafından bilinmekte ise de ticaret heyetimizin reisinin dağarcığında başka neler olduğu ancak müzakerelerin hitamında ortaya çıkacaktır. Bununla beraber, Türk heyeti reisi Hasan Işık'ın diğer heyetin bütün azasını hayretten iskemlelerinden fırlamalarına yol açabilecek bazı "â la Zorlu" tekliflerde bulunması da beklenebilir. Zira Dışişleri Bakanlığımızın en iyi "müzakereci"lerinden biri olan Hasan Işıkın Bonn'a hareket etmeden önce sabık bakan Zorlu ile müzakerelerin esasları üzerinde bir kaç kere konuştuğu bilinmektedir. Bu konuşmalarda ekilenler, Bonn'da biçilecektir. Hasadın verimli olmasının tek şartı da heyetimizin müzakerelerde "ustalık" gösterebilmesidir. Bu bakımdan Almanyaya iyi bir takım gönderilmiştir. Bütün şartlar şimdiye kadar aleyhimize işlemiştir. Dış ticaretimizde en büyük mevkiyi işgal eden Almanya ile yaptığımız ticaret ve tediye anlaşması neticesinde Ve E. P. U. dahilindeki ticari müda kaimmiş, fakat bu da yeniden bünasebetlerimizden doğan borçlar o derece teraküm etmiştir ki Alman tüccarları Türkiyeye mal göndermekten vazgeçmişlerdir. Bunun üzerine yarı resmi bir kredi garantisi olan Hermes kredisine baş vurmak zorunlu miktarda "arriyer"ler teessüs etmesini önleyememiştir. Bu hal karşısında diğer bütün E. P. U. memleketlerine olduğu gibi Almanyaya da borçlarımızı ödeyebilmemiz ancak önümüzdeki mevsimde buğday ve pamuk rekoltemizin tahminlerin kat kat üstüne çıkacak miktarlara ulaşmasına bağlıdır. Ticaret heyetimiz rekoltenin bu yıl yüksek olacağına dair Alman heyetine teminat veremiyeceğine göre, borçların tasfiyesi bahsinde iş ikna kabiliyetine kalacaktır. Dış ticaretimizin bu yılki durumu tamamiyle tabiat şartlarına bağlıdır. Kısacası işimiz Allaha kalmıştır.

Almanyadan istenilenler

Bütün bu kötü şartlara rağmen Almanya'dan bir çok şeyler koparmak ümit edilmektedir. İç piyasalarımızda ihtiyaç hissedilen bir çok ithal mallarının büyük bir kısmı Almanyadan alınmaktadır. İhraç mallarımızın dünya piyasasına nazaran yüksek fiatlı olmaları, buna mukabil de kalitelerinin düşük, çeşit ve miktarlarının mahdut bulunması ihracatımızın istenilen seviyeye yükselmesine imkân vermemektedir. Bu bakımdan da dış ticaret açıklarımızda gün geçtikçe yeni bir rekor tesis edilmektedir. Dış ticaretimizdeki bu muvazenesizlikten de en çok münasebette bulunduğumuz memleket olan Almanya en büyük nisbette zarar görmektedir. Bu sebeple Ticaret heyetimiz, Alman ticaret heyetini bir hayli memnun bırakacak bir teklifle Bonn'a gitmiştir.

Diğer alacaklılarımızı hiç temem nun edeceğe benzemeyen bu teklife göre, ihraç mallarımızın muayyen bir yüzdesi muhakkak Almanyaya tahsis edilecektir. Böylelikle teraküm eden borçlarımızın daha kısa zamanda ödenmesi temin edilecektir. Alman heyetinin de bu borçların süratle ödenmesini temin için bazı yeni tedbirler teklif edeceği şüphesizdir.

Pamuk mahsulü
Ümitler ona bağlı

Bu meyanda Almanyaya ihracatımızın arttırılması imkânları aranacaktır. Bilhassa dünya fiatları ile Almanyaya buğday ve pamuk satışına çalışılacaktır. Bu arada iyi işlemeyen ve beklenilen faydaları temin etmeyen Hermes kredilerinin ıslahına ve işler hale getirilmesine de uğraşılacaktır.

Bu kadar çetin mevzulardan boş elle sıkmamak için Almanyaya kuvvetli bir takım göndermek icap etmiştir. Dışişleri Bakanlığı Anlaşmalar Dairesi Umum Müdürü Hasan Işık'ın riyasetindeki heyette Maliye Bakanlığı ve Merkez Bankası temsilcilerinden başka bir "fatinist" olarak tanınan Bonndaki ticaret müşavirimiz Orhan Utkan ve yeni Dış Ticaret Dairesi Reisi Süleyman Çeşmebaşı da vardı. Bilindiği gibi Paris müşavirliğinden Dış Ticaret Reisliğine getirilen Orhan Utkan bu vazifede bir kaç ay kaldıktan sonra kendisini Bonn'a tayin ettirmekten başka çare bulamamıştı. Orhan Utkandan açılan reisliğe de Bonndaki müşavir Süleyman Çeşmebaşı getirilmişti. Türk - Alman ticaret görüşmeleri münasebetiyle ayni masada yer alan bu halef - selef de kendi sahalarında "usta"lıkları ile tanınmışlardır. Türk-Alman ticareti de bu ustalığa muhtaç bulunmaktadır.

Piyasa

Çürük mallar

İthalat güçlükleri dolayısıyla en zaruri ihtiyaç maddelerini bulmakta sıkıntı çekenlerin, aradıkları bir ilâcı bulabilmek ümidi ile eczahane eczahane dolaşanların vitrinleri dolduran buz dolaplarım, çamaşır makinelerini gördükçe "döviz yok diyorlar ama bunlar nereden geliyor yarabbi?" diye şaşmamalarına imkân yoktur. Halbuki, bütün bunlar ticaret muvazenemizdeki bozukluğun tabii birer neticesidir. Bize mallarım dünya fiyatları ile satmakta olan E.P.U. memleketlerine ithalâtımızı karşılıyacak kadar ihracatta bulunamamamız üzerine kah altın satmak, kah ihraç ettiğimiz malların satışından elde edilen dövizin bir kısmım tahsis etmek suretiyle bu borçların ödenmesine çalışılmaktadır. Buna rağmen yama daima delikten ufak kaldığı için bize fiat bakımından pahalı, kalite bakımından düşük mallar satan klering anlaşmalı memleketlere baş vurmak zorunda kalınmaktadır. Böylelikle de E.P.U. memleketlerinin uygun fiyatlı ve iyi kaliteli malları yerine piyasamızı, ihraç mallarımıza daha yüksek fiyat verebilen klering anlaşmalı memleketlerin çürük ve pahalı malları doldurmaktadır.

Bu şekilde ticaretin memleketimize büyük zararları dokunmaktadır. "Switch" tabir edilen bazı memleketler bizden yüksek fiatla aldıkları malları bizim de pazarlarımız olan sağlam paralı memleketlere bizden daha ucuz fiatla arzetmek imkanını bulmaktadırlar. Bu suretle bu memleketlere aynı malları satmamız hemen hemen imkânsız hale gelmektedir. Piyasamıza pahalı ve çürük mallar dolarken diğer taraftan da esasen mahdut olan ihracat imkânımız büsbütün daralmaktadır. Dostlar da bizi alış verişte görmektedir.

İngiltere

Yeni tedbirler

Geçen hafta, Maliye Bakanı Butler İngilterenin aldığı yeni mali

tedbirleri açıkladı. Geçen yıl İstanbulda aktedilen Beynelmilel Para Fonu toplantısında Mr. Butler tarafından ifade edilen "mâli bakımdan daha sıkı bir disiplin altına' girmek" hususundaki fikirler, bu suretle tatbik yoluna girmiş bulunmaktadır. Bütçenin ilan edilmesine bir bucuk ay kala yapılan bu açıklama dünya iktisat mahfillerinde beklenmiyor değildi. Ancak İngilterenin aldığı tedbirler beklenilenden çok daha sertti. Faiz hadlerinin yükseltilmesinin yanı başında mahallî idareler yatırımlarının kısılması ve hususî sermaye yatırımlarının sıkı bir murakabe altına alınması İngilterenin bu hususta ne kadar azimli olduğunu göstermektedir. Nitekim Mr. Butler, icap ettiği takdirde ileride daha sert tedbirler almakta hiç tereddüt edilmiyeceğini de açıkça beyan etmiştir.

Mr. Butler
Sterlin uğruna

İngiltere mali sahada maruz kaldığı güçlükleri ithalâtı tahdit etmek suretiyle bertaraf etmek yolunu tercih etmemiştir. Böylelikle kendi yükünü kendi taşımak ve bu yükün bir kısmım başka memleketlere yüklememek arzusunda olduğunu ispat etmiştir.

İngiltere, şampiyonluğunu yaptığı dünya piyasasının serbestleştirilmesi ve genişletilmesi politikasına ihanet etmektense dahil! ekonomiye baskı yaparak talepleri kısmak yoluna gitmiştir. Fakat İngiltereyi bu fedakarlığa sevkeden asıl amilin Sterlinin iştira gücünü kaybetmesini önlemek olduğu da aşikârdır. Bu tedbirler sayesinde Sterlinin iştira kuvvetinin arttırılması beklenmektedir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Birleşik Amerika

Yaz-boz tahtası

Vakit gece yarısını biraz geçiyordu.

Başkan Eisenhower'in geçici karargahını kurduğu Thomasville'deki otellerin telefon zilleri acı acı çaldı. Telefondaki ses "otelinizde bulunan basın temsilcilerini derhal Başkanlık köşküne yollayınız, diyordu. Basın sekreteri Mr. Hagerty Suudî Arabistan'a gönderilmek üzere olan on sekiz tank konusunda bir açıklama yapacak". Basın temsilcileri, esasen sabahtan beri böyle bir açıklama bekliyorlardı. Haberi duyan soluğu Başkanlık köşkünde aldı. Sabaha karşı, bütün Amerika, hükümet tarafından verilen bütün silâh Miraç lisanslarının geri alındığını ve Suudi Arabistana yollanacak on sekiz tanka da geçici ambargo konulduğunu öğrenmişti.

Başkan Eisenhower, basın sekreteri Mr. Hagerty vasıtasıyla yaptığı açıklamada "Eğitim işlerinde kullanılmak üzere on sekiz hafif tankın Suudî Arabistana gönderilmek üzere olduğu hakkında basında çıkan bir haber dikkatimizi çekti" diyordu. «Gerçekten, Hükümet, bir Amerikan basın ajansı tarafından yayınlanan bu haber gazetelerde çıktıktan sonra durumu açıklamak ihtiyacım hissetmişti. Habere göre, "James-Monroe" adındaki bir Amerikan ticaret gemisi, her biri 25 ton ağırlığında Walter Buldogg tipi on sekiz M-41 keşif tankını Suudi Arabistana götürmek üzere New-York limanından kalkmaya hazırlanıyordu. Hükümet "Evet, diyordu, on sekiz keşif tankının Suudi Arabistan'a gönderileceği doğrudur. Ancak bu tanklar Orta Doğu'ya yeni silahlar satılmaması için alınan karardan önce, 1955 Haziranında sipariş edilmişlerdi." Dununun daha iyi incelenebilmesi için de verilmiş bütün ihraç lisansları iptal ediliyor ve on sekiz tanka da geçici ambargo konuluyordu.

İhraç lisanslarının iptali ve on sekiz tanka konulan ambargo için gösterilen "durumu daha iyi incelemek" bahanesi, aslında, gerçek durumu izahtan uzaktı. Bu tankların tesliminin bugüne kadar neden geciktirildiği zaten biliniyordu. Geçen sene İçinde gönderilmesi gereken bu tankların teslimi. İngiltere ile Suudi Arabistan arasında çıkan bir anlaşmazlık sonunda, İngiliz hükümetinin Amerikan makamları üzerinde yaptığı baskılar yüzünden geciktirilmişti. Amerika şimdi, yapmak zorunda bulunduğu ve amme efkarının öğrenmesini istemediği bu tank sevkiyatının böylece açığa vurulması üzerine, "durumu daha iyi incelemek" bahanesinden daha başka sebeplerle ihraç lisanslarım iptal ediyor ve on sekiz tanka ambargo koyuyordu. Amerika gerçekte, haberin Arap - İsrail anlaşmazlığını alevlendirmesinden ve hükümetin Kongre'de, bu yüzden geniş tenkidlere maruz kalmasından korktuğu için bu kararı almıştı. Hatta, daha ileri gidilerek, Cumhuriyetçi idarenin, önümüzdeki başkanlık seçimlerinde Birleşik Amerikadaki yahudilerin oylarını hesapladığı da söylenebilirdi.

Ancak bir bakıma Kongrenin demokrat temsilcilerini, diğer bakıma da Amerikadaki yahudi seçmenleri memnun etmek için alınan bu anî karar hem hiç bir esasa dayanmıyordu, hem de Amerikan petrol şirketlerinin şiddetli protestosuna uğramıştı. Suudi Arabistan ile İngiltere arasındaki Bureymi vahası ihtilafında, Amerikan petrol şirketleri, "komşuda pişer, bize de düşer" ümidiyle Hükümetten Suudî Arabistan'ı desteklemesini istiyorlardı. Petrol yatakları bakımından zengin olduğu tahmin edilen vaha üzerindeki İngiliz hakimiyetine son verdirmek isteyen şirketler ambargo kararı üzerine şiddetli tepki göstermişler ve Hükümetin politikasını tenkid etmişlerdi. Diğer yandan, ambargo kararı, sadece Amerikan şirketlerinin ticari çıkarlarım değil, Amerikan hükümetinin Orta Doğuda almak istediği güvenlik tedbirlerini de sarsacak cinstendi. Amerikan Hava Kuvvetlerinin Suudi Arabistan'ın Tahran hava alanında atom bombardıman uçakları bulundurmak imtiyazı da Haziran ayında sona ermek üzereydi. Bu imtiyazı uzatmak için Washington'da cereyan eden Suudi Arabistan - Amerika görüşmeleri, ambargo kararının açıklanması üzerine birden çıkmaza girmek istidadım göstermişti.

Arap Lejyonunun süvarileri

Tankları Amerika'dan geliyor

Amerikan hükümetinin enine boyuna düşünmeden aldığı ambargo karan - isin en ilgi çekici tarafı - Israili' de memnun etmemişti. Zira bu ambargo kararı sadece Suudi Arabistana değil, aynı zamanda İsrail'e gönderilecek silâhlara da şamil olacaktı. İsrail'in iddiasına göre Arap devletleri demirperde gerisi devletlerinden silâh temin edecek durumdadırlar. İsrail ise silahlarını sadece Batılılardan, bu arada Amerika'dan temin edebilir. Amerika, verilen silah ihraç lisanslarım iptal etmekle İsrail'i güç duruma düşürmüştür.

Bağdat'tan dönen yanlış hesap

Hükümetin bu tedbirini takip eden günlerde Amerikada yükselen şiddetli tenkidler, Başkan Eisenhower'i, iki gün sonra kararı geri almaya sevketmiştir. İlk açıklamadan iki gün sonra yapılan ikinci bir açıklama, Amerika'dan sevkedilecek silahlar üzerine konulan geçici ambargonun kaldırıldığını bildiriyordu. Ancak bu ikinci açıklama, birincisinden de şiddetli ve acı tenkidlere hedef olmuş bulunuyor. Demokratlar Cumhuriyetçi idareyi acelecilik ve tecrübesizlikle itham etmektedirler. Gerçekten, Eisenhower * idaresi,, iki gün arayla aldığı bu birbirini nakzeden iki kararla, seçimlerin arefesinde, kötü not almıştır. Bir gazete haberi soğukkanlılıkla karşılanıp, bazı küçük hesaplar yapılmasaydı Eisenhower idaresini acemilik ve acelecilikle suçlandırmak kolay olmazdı. Küçük hesaplar Cumhuriyetçileri, seçimlerin arefesinde, güç duruma düşürmüştür. İşin en üzücü tarafı bu küçük hesapların da doğru çıkmayışıdır.

Eisenhower Dimyata pirince giderken, eldeki bulgurdan olmuştur.

Yunanistan

Şüpheli galibiyet

Şubatın üçüncü pazarında yapılan Yunan seçimlerinin sonucu, nihayet geçen haftanın ortalarına doğru kesin olarak alınmış bulunuyor. Uzun zamandan beri Yunanlıları olduğu kadar bütün dünya efkarını da yakından ilgilendirmekte olan seçim kampanyası, bu sonuçlara göre, Karamanlis'in hiç de güven verici sayılamıyacak galibiyeti ile kapanmıştır. Karamanlis, oyların çoğunluğunu toplıyamadığı halde, seçim kanununun cilvelerinden faydalanarak, 300 milletvekilliğinden 160 kadarını kazanmış ve böylece, Milli Radikal Partisi, dört sene daha iktidarda kalmayı garantilemiştir.

Muhalefetten daha az oy aldığı halde daha fazla milletvekilliği kazanan Milli Radikal Partisi, 1962 kasımında yapılan seçimlerde ezici bir çoğunlukla iş başına getirilen Yunan Halk Topluluğu'nun bir devamıdır. 1952 kasımında, başında Mareşal Papagos'un bulunduğu Yunan Halk Topluluğu 250 milletvekili ile Meclise girmiş ve Yunan siyasi hayatında yeni bir safha açmak iddiasıyla çalışmalarına başlamıştı. Yunan âmme efkârı, Mareşal Papagos'tan, askeri alanda kazandığı başarıları siyasî alanda da kazanmasını bekliyordu. Ancak Yunanlıların, oylarını, Papagos'a vermekle Stefanopulos ve Merkeziniz gibi birtakım profesyonel politikacıları iş başına getirmiş oldukları çok' geçmeden anlaşılmıştır. Mareşal Papagos, siyasi hayattaki tecrübesizliği ve gün geçtikçe artan rahatsızlığı yüzünden işleri kısa bir zaman sonra bu profesyonel politikacıların eline bırakmaktan başka bir çare görememiş ve Mareşalden yeni bir ruh, yeni bir hamle bekleyen Yunan halkı bu sefer de aldatıldığını görerek kötümserliğe kapılmıştı. Son seçimlerde oyların büyük çoğunluğunun muhalefete, bilhassa solculara kaymasında bu kötümserliğin büyük payı olmak gerektir.

Yunan Halk Topluluğu Mareşal Papagosun ölümünden sonra fazla yaşamamıştır. Topluluk, esasen Papagos hayatta iken de büyük bir kriz geçirmişti. Papagos'un tedavi edilmek üzere İsviçreye gittiği günlerde kabineden uzaklaştırılan Merkezinis, Topluluktan ayrılarak "Terakkiperver Parti" yi kurmuş ve böylece Yunan Halk Topluluğu içindeki fikir ayrılıkları, ilk defa, Papagos'un ölümünden sekiz ay önce patlak vermişti. Sağlığında bu fikir ayrılıklarına rağmen - Merkezinis olayı istisna edilecek olursa - politikacıları kendi ismi etrafında toplamaya muvaffak olan Papagos'un ölümünden sonra, Yunan Halk Topluluğu tamamen dağılmıştır. Stefan Stefanopulos "Sosyal Birlikçi Parti" yi kurarak Topluluğun bir kısım milletvekillerini kendi safına almış, diğer bir kısım milletvekilleri ise Başbakanlık görevinin az tanınmış bir kimse olan Karamanlis'e verilmesinden hoşlanmayarak Topluluk dışında kalmayı tercih etmişlerdi. Stefanopulos'un Yunan Halk Topluluğundan ayrılmasında da Karamanlis'in Başbakanlığa getirilmiş olmasının büyük payı vardır, Gerçekten, Stefanopulos, Mareşal Papagos'un ölümünden sonra bu görevin kendisine verileceğini umuyordu.

Papagos'un vefatından sonra Yunan Halk Topluluğu içinde meydana gelen anlaşmazlıklar, Başbakan Karamanlis'i, Topluluğa bağlı kalanları yeni bir teşekkül içinde birleştirmek yoluna sevketmiştir. İşte geçen haftalar içinde yapılan seçimlerde 160 kadar milletvekilliği kazanarak iktidarda kalmayı başaran Milli Radikal Partisi böylece kurulmuş bir partidir.

Seçim kampanyası sırasında diğer partilerin Millî Radikal Partisine karşı tek bir cephe halinde hareket etmeleri seçim kampanyasının en hararetli tartışmalarına yol açmıştır. Karamanlis, kampanya sırasında söylediği muhtelif nutuklarda, muhalefet partilerim komünistlerle işbirliği yapmakla itham etmişti. Gerçekten, muhalefet koalisyonunun sağ kanat ve merkez partileri - Venezilos'un Liberal Partisi, Liberal Cumhuriyetçiler Partisi, EPEK Partisi - iktidarı devirebilmek için Yunan Komünist Partisi ile cephe birliği yapacak kadar ileri gitmişlerdi. Bunda oy kazanmak endişesi kadar dünya siyaset konjonktürünün de rol oynadığında şüphe yoktur. Venizelos, bilhassa seçim şansının fazla olduğu Selanik'te söylediği nutuklarda, Yunanistan'ın Batılılar arasındaki yeri hakkında endişe uyandırıcı cümleler sarfetmişti. Yunanistan'ın bundan böyle tarafsız kalması gerektiği yolundaki beyanlar, bereket versin ki seçimler nihayete erdikten sonra sağcı ve merkezci partiler tarafından bir daha tekrarlanmamıştır. Ancak, bu yoldaki beyanların Yunanistanda maalesef geniş bir taraftar kitlesi bulduğu da, Batıklarla işbirliği yapmak siyasetine sadık kalacağını açıkça belirten iktidarın karşısında daha çok oy toplamayı başaran muhalefetin kazandığı taraftar sayısından kolayca anlaşılabilir. Batık müşahitlerin büyük bir kısmı, Yunan kamu oyunun bu tepkisini, muhalefet tahrikleri sonunda Kıbrıs meselesinde Batılılara duyulan kırgınlığa yormaktadırlar.

Başbakan Karamanlis

Mağlup sayılır

Gerçekten, son Yunan seçim kampanyasının en gözde konusu Kıbns meselesiydi. Başbakan Hükümetin bu meselede müteveffa Papagos'la başpapaz Makarios arasında tesbit edilen esaslara uygun olarak hareket ettiğini söylerken, muhalefet, iktidarın İngilizlerin self-gouvernement teklifine yanaşmak hususunda Makarios üzerinde baskı yaptığım ileri sürmekteydi. Bu sakızlar, kampanya sırasında, iktidar ve muhalefet partileri tarafından bol bol çiğnenmiştir. Halk efkârına hakim olmasını beceremiyen Yunan politikacıları Batılıların bütün gayretleriyle bir karşılıklı anlayış ve güven havası yaratmaya çalıştıkları şu günlerde, Kıbrıs meselesini seçim demagojilerinin hareket noktası yapmakla hem halkı tahrik etmişler, hem de solcu partilere hizmet etmekle kalmışlardır. Kıbrıs konusunun cirit oynattığı bu seçim kampanyasının sonunda, Yunanlılar her zamankinden daha fazla Batılı düşmanı olup çıkmışlardır.

Yunan Komünist Partisinin kazandığı başarıyı da başka türlü açıklamaya imkân yoktur. Gerçi Yunanlıların hayat standardları yüksek, çalışma şartları sınırsız, vergi sistemleri âdil değildir. Fakat usun yıllar devam eden iç harpte kendilerine pek pahalıya mal olan komünizm tecrübelerini bu iktisadi ve sosyal şartların teşviki ile bir kere daha geçirmeye istekli tek Yunanlının bulunacağı düşünülemez. Kıbrıs konusunda Yunan halk efkarına hakim olamıyan iktidar ve muhalefet partileri komünistlerin ekmeğine yağ sürmüşlerdir. Bilhassa komünist partisi ile işbirliği yapan muhalefet partileri tarafından yaratılan Batılı aleyhtarı hava, geniş halk kütlelerini, solcu partileri desteklemeye sevketmiştir. Bu destek komünistlere yirmiye yakın milletvekilliği kazandırmıştır.. Bundan başka otuzdan fazla milletvekilinin de komünistlerle hareket birliği yapmaya hazır oldukları söylenmektedir.

Son seçimlerin ortaya koyduğu gerçeklerden biri de yeni secim kanununun tatmin edici olmadığıdır. Karamanlis bu seçimler için Mareşal Papagos tarafından 1954 şubatında çıkartılan seçim kanununu son zamanlarda tadil etmiş ve böylece seçimlere daha demokratik bir kava getirmeye çalışmıştı. Simdi kadınla-

ra ilk defa tanınan oy hakkının zevahiri kurtarmakla beraber esasa bir değişiklik getiremediği ve yapılan tadilâtın da başardı bir seçim sistemi kurmaya yetmediği anlaşılmaktadır. Gerçekten muhalefet, oyların çoğunu toplamakla beraber Meclis çoğunluğunu kazanamamıştır. Gerçi bu Yunan basınının da kaydettiği gibi, bir asır içinde yapılan seçimler içinde iktidarı yerinden oynatmayan ender seçimlerden biridir. Ancak bu sefer de muhalefetin aldığı oyların iktidarın aldıklarından daha fazla olduğunu asla unutmamak gerekir. Bu bakımdan Meclis güvenini alabilecek bir durumda olan Karamanlis'in halkın güvenine de sahip olduğu söylenemez. Bunun içindir ki Karamanlis'in başarısı pek güven verici sayılamaz.

Sovyet Rusya

Yeni gelişmelere doğru

Son günlerde, Sovyet Rusya'da dikkate değer bazı gelişmeler oluyor-Rusya, bir yandan, bütün gücüyle yeni bir sulh taarruzuna hazırlanmaktadır. AKİS, geçen sayısında, Mikoyan'ın Stalin'i vatan haini ilan eden nutkunu okuyucularına bildirmiş ve Sovyet Rusyanın bu nutukla milletlerarası alanda elde etmek istediği sonuçlara işaret etmişti. O günden bu yana cereyan eden bazı yeni gelişmeler, diğer yandan, Rusyada iç politika alanında da önemli değişiklikler beklemek gerektiğini göstermektedir.

Rusya'dan gelen haberlere inanmak gerekirse, dünyanın en kudretli Devleti olmak iddiasında bulunan bu ülkede yeni bir devrin açılmak üzere olduğunu söylemek yanlış olmıyacaktır. Gerçekte, Rusyanın yeni bir devrin eşiğinde bulunduğunu gösteren belirtiler, geçen hafta içinde dağılmış bulunan Komünist Partisi XX. Kongresinden çok önce başlamıştı. Stalin'in ölümünden sonra tek insana dayanan bir diktatörlüğün kurulamaması, kollektif idare adı verilen Ur sistemin geliştirilmek istenmesi, nihayet otokritik müessesesinden her fırsatta faydalanılması Stalin devrinin arkada bırakıldığım gösteren çok önemli belirtilerdi. Diğer yandan dış politika alanında da önemli adımlar atılmak isteniyordu. Önce Stalin devrinde Kominformdan çıkarılan Yugoslavya'ya kur yapılmış, sonra sulh içinde beraber yaşama prensibine sarılınmıştı. Ancak, Stalinin ölümünden sonra eskisinden çok farklı yeni bir devrin açılacağını gösteren en önemli belirti, İÇ politikayı ilgilendirdiği kadar Sovyet dış politikasına yeni bir veçhe verebilecek doktriner bir değişiklik olmuştur. Bu, Rus idarecilerinin geri kalmış memleketlere iktisadi yardım yapmak teklifleridir.

Bilindiği gibi komünizmde ana fikir sınıflar kavgası fikridir. Komünist doktrinlere göre, tarih zincirleme bir sınıflar kavgasından başka bir şey değildir. Sınıflar arasındaki

Mareşal Bulganin
Yeni metodun bir vasıtası

son mücadele burjuvalar ile proleterler arasında cereyan edecek ve proleterlerin zaferi sonunda komünist rejim kurulacaktır. Bu her cemiyetin kaçınılmaz sonucudur. Ancak, bu sonuca bir an fince ulaşabilmek için sınıflar arasındaki rekabet ve ayrılıkları kuvvetlendirmeli, proleterleri burjuvalara karşı tahrik etmelidir. Stalin komünist doktrinlerin üzerinde ısrarla durdukları bu sınıflar ayrılığı ve bunların teşvik edilmesi fikrine çok önem veriyordu. Halbuki yeni Rus idarecileri iktisaden geri kalmış memleketlere yardım yapmayı teklif etmekle komünist doktrinlerin tarihî determinizm esasım kökünden yıkmışlardır.

Gerçekten, iktisaden geri kalmış memleketlere yardım komünistlerin bindiği dalı kendi elleriyle kesmelerinden başka bir şey değildir. Komünizmin özlediği sınıflar kavgası ve proleter hakimiyet ancak koyu sefaletin hüküm sürdüğü diyarlarda patlak verebilecek olaylardır. Rusya, sefaletin hüküm sürdüğü diyarları bu sefaletten kurtarmak için beslemeyi kabul ettiği gün gerçekten Stalin devrine son vermek arzusunu göstermiş demektir. Ancak Rusya'nın geri kalmış memleketler halkını beslemeyi kabul ettiği gün dünya hegemonyasını kurmak fikrinden de vazgeçeceğini zannetmek de safdillikten başka bir şey değildir, Aslında, son verilen Stalin devrinin gayeleri değil, metodlarıdır.

Sınıflar mücadelesini körüklemenin kendisini bütün dünya devletleriyle düşman yapmaktan başka bir işe yaramayacağını anlayan Sovyet Rusya, artık kütleleri değil idarecileri avlama peşindedir. Örnek olarak Çin gösterilebilir. Stalin devrinde bir kütle münasebeti olarak gösterilmek istenen Çin-Rus münasebetleri, şimdi doğrudan doğruya Mao Te Sunk - Politbüro . münasebetleridir. Rusya aynı sakilde Batılı idarecilerle de iyi münasebet kurmak istemektedir. Eskiden Sovyet radyosundan Amerikan İngiliz veya Fransız halkına gönderilen dostluk mesajları, bugün Bulganin ile Batılı idareciler arasında değiş tokuş edilmektedir. İdarenin tek elde değil, bir kollektivitede bulunduğunu iddia eden Sovyetlerin dış münasebetlerde Bulganin'in aracılığını kabul etmeleri, Stalin devrinin nisbeten az ve iyi tanınmış bir simasının ismini kullanmak istediklerini de açıkça göstermektedir.

Gerçekten, Stalin devrinin adamlarıyla yeni metodları kullanmak güçlüğü, bugün, Sovyet Rusyada bütün açıklığıyla ortaya çıkmış bulunmaktadır. AKİS, bu bakımdan, Stalin'in terekesinden arta kalan Dışişleri Bakam Molotof'un fazla ömürlü olmadığı kanaatindedir. Geçen yılın sonlarına doğru, durup dururken, otokritik sevdasına kapılarak, aylarca evvel yazdığı bir makalenin günahım çıkarmaya kalkışan Molotof, azil sebebinin altına imzayı daha o zamanlar koymuştu. Sırası geldiğinde bu vesikadan faydalanılacağına şüphe yoktur.

Son günler içinde Rusya'dan alınan haberler aynı doktriner değişikliğin Rus iç politika alanında da yeni gelişmelere yol açacağını gösteriyordu. Rus idarecileri, Stalin devrinin ekonomik problemlerim başka görüş zaviyelerinden incelemeye hazırlanmaktadırlar. Tarihi determinizm esasını bir hamlede feda eden yeni idarecilerin, komünist doktrinlerin diğer bazı prensiplerinden de fedakârlık yapmaya hazır oldukları anlaşılıyor. Başta Malenkof olmak üzere Stalin devrinin gözde politikacılarının büyük bir kısmı şimdiden günah çıkarmaya başlamışlardır. Mikoyan'a gelince, geçen kongrede S talini göklere çıkaran Mikoyan yoldaşım bu kongrede onu vatan haini ilan etmekle görevlendirilmesi, onu bütün dünya önünde günah çıkarmaya mecbur etmekten başka şekilde yorumlanamaz. Diğer yandan Stalin'in gazabına uğrayan bazı politikacıların tahliye edilmesi de gün meselesi olmuştur. Bunlar arasında Stalin tarafından "halk düşmanı" ilan edilen Stanislav Kossior ve Vladimir Ovseenko gibi politikacılar, Voznessenski gibi profesörler de vardır. İşin dikkate değer tarafı sudur: Bu profesörün yazdığı"Milli savaş sırasında-SovyetRusyanı harp ekonomisi" ismini taşıyan ve komünizm prensipleriyle kabili telif görülmediği içi StaUndevrinde toplattırılan kitapşimdi okullarda incelenmeye başlamıştır.

Bütün belirtiler Rusya'da yeni bir devrin açıldığını göstermek hususunda birleşiyorlar. Ancak bu devrin ismini koymak için vakit henüz erkendir.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Brigitte Bardot'nun banyosu
400 litre halis süt !.

Romada çevrilen Neronun hayatına dair bir filmde Fransız yıldızı Brigitte Bardot, Neronun gözdelerinden birini canlandırmaktadır. Filmin en alâka çekici sahnesi Brigitte Bardot - nun süt banyosu yapmasıdır. Rejisör bu sahneye büyük ehemmiyet vermiş ve hakiki olmasına gayret göstermiştir. Brigitte Bardot'nun yeşil mermerden banyosunun doldurulması için tam 20 teneke - 400 litre- süt kullanmak icap etmiştir.

*

Balıkesirde 6 yıldan beri çıkmakta olan Ateş refikimiz son sayısını yeşil bir kâğıda basmış ve kağıt durumunu açıklayan bir yazı yayınlamıştır.

Gazetenin allı güllü çıkan sayılarım gören okuyucularının "Bu da renk değiştirdi" dememelerini rica ediyor.

Sayın Ateş, yeşil, kırmızı, sarı, kâğıt bulup basabiliyor. Biz şimdilik elimizde bulunan beyazı kullanıyoruz ama, yarın ne halt edeceğiz belli değil.

Yaşasın D. P. iktidarı (Mahsus böyle diyorum, lâf aramızda belki bize de kâğıt verirler.)

(Hakikat - Edremit)

*

Şu anda hasretini çektiğimiz pırıl pırıl güneşli bir gün. Kıvırcık, rüzgârlı denizi temaşa için barınağa namı diğer limana gidiyorum. Birde ne göreyim: altı tane, evet tam altı tane biri diğerinden güzel/yeni kızaktan inmiş liman içi mavnası.. Sorup öğreniyorum: Meğer bunlar bu defaki belediye seçimleri esnasında, yük kayıkçıları tayfasını toplayarak onlara heyecanlı bir nutuk çeken - Hazret zaten heyecansız çekmez ki - onların dertlerini ıstıraplarını paylaşan Kastamonu meb'uslanndan bir zatın hakikaten muztarip bulunan bu vatandaşlara o zaman vaadettiği mav nalar değilmiymiş. Aman ne sevindim, tarif edemem. Hemen bu sefineleri tetkike koyuldum. Baş tarafla rında isimleri yazılı. Bu isimler hep vecize ve sıra ile şöyle: "Vadimiz andımızdır." "Savulun muhalifler", "Günler penbedir", "Rakkamlar konuşuyor", geriye kalan Od ismi de okuyordum ki birden gözlerimi açtım. Meğer rüya imiş. ,

(Hakkın Sesi - İnebolu)

*

A khisar, Kazamıza bağlı bir köy de gününden evvel doğum yapan bir inek bir hilkat garibesi dünyaya getirmiştir. Ucube buzağın kafası deveye benzemekte ve kuyruğu mevcut olmadığı gibi üç ayağı ve dört dişi bulunmakta idi. Garibe ancak 15 dakika yaşayabilmiştir.

(Kars)

*

Kürt Mehmet adlı bir şahıs, Kurtuluş caddesinde şakalaşırken, bir tekme savurmuş ve bu tekme arkadaşı Mehmet Yabancının kolunu çıkarmıştır.

Suçlu hakkında gereken kanuni takibat yapılmaktadır.

(Yeni Adana)

*

İ ngiltere'nin resmi baş celladı Albert Pierrepoint istifa etmiştir. Cellât, bundan böyle bir bar işleteceğini açıklamıştır.

İngiltere'den idam cezasının kaldırıldığından istifa eden 45 yaşındaki baş cellat, idamlar hakkında kimse ile konuşmamak prensibini gütmektedir. Bununla beraber, istifası daha ziyade şahsi sebeplerden İleri gelmektedir.

Normal olarak bir çiftlik işleten cellât, sık sık, içki içerken, "İşte, diğer işim" diye cellâtlıktan laf açmış, fakat hiçbir vakit, kimseye bir şey söylememiştir.

İdam cezası, 85 soldan beri, takriben 120 Türk lirası karşılığında, Pierrepoint ailesi tarafından infaz edilmekteydi. (Assosiated Press)

New-York, — Dünyanın en büyük kemancılarından Yehudi Menuhin, dinleyicilerine büyük bir azizlikte bulunmuştur.

Konserlerini dinlemek üzere ' 100 dolar vermekten çekinmeyen milyonerlerin oturdukları, New-York'un Yedinci caddesine palasparelere bürünmüş olarak giden üstad kemancı en güzel ve en mutena parçaları kemanı ile çalmağa kalkışmış, hayranı olan milyonerler tarafından uşakları vasıtasıyla kovdurulmuştur.

*

İ zmir — Zile ilçesinde 35 yaşında Zehra Kırlı isminde bir kadını, köpekler yemiştir.

Kadının kol ve bacakları köpeklerin ağzında görülünce polisler vaziyete müdahale etmişler ve zengin ka dının bir cinayete kurban gitmiş olması ihtimali üzerinde tahkikata baş lamışlardır.

(Yeni Adana)

*

Konya — Ladik köyü muhtarı, şubat ayının 1 inden itibaren Örfi İdare ilan etmiş ve yatsı namazından sonra sokağa çıkanlardan beşer lira ceza almağa başlamıştı. Kendisine bu işin kanunsuz olduğu söylendiği vakit muhtar, su cevabı vermiştir:

"En küçük Devlet Reisi benim, istediğimi yaparım".

(Yeni Adana)

*

İstatistik Genel müdürlüğünün Türkiyedeki kara nakil vasıtalarına dair hazırladığı istatistik enteresan malûmatı ihtiva etmektedir:

Buna göre halen Türkiyede belediyelere kayıtlı 28599 otomobil, 30250 kamyon, 6,670 motosiklet vardır. Otomobillerin 15,782 si hususî, 10.508 i taksi, ve 2,309 u resmi plâkalıdır.

Ayrıca 30 küsur bin kamyonun da 25,128 i hususi, 4,706 sı resmi plâkalıdır.

(Türkdili - Balıkesir)

*

New-York — Amerikada yepyeni bir moda türemiştir. Bir plak fab rikası, muhtelif mevzularda karı koca kavgalarını plâğa almıştır. Bu plaklar halk tarafından kapışılmakta ve yeni evlilere düğün hediyesi olarak gönderilmektedir. Bundan başka .Newyork gençleri de bu plakları tertip ettikleri toplantılarda dinlemeyi adet edinmişlerdir.

(Türktel)

METEOROLOJİ

Zelzele

Bin dert

O gecenin ertesi günü Ankara radyosunun haberler servisini dinliyen Eskişehirlilerin hayretler içinde kalmamasına imkan yoktu. Sanki, Eskişehir her gün bu türlü yer sarsıntılarına maruz kalır, sanki Eskişehir'de 20 şubat gecesi gece 22.35 de vuku bulan zelzele ahvali tabiiye ve adiyedendir. Tabii bir felaketin, hele bir şehrin yüzde seksenini perişan eden bir afetin üzerinde bu kadar ehemmiyetsiz imiş gibisine durmak, adeta söylemekten çekinmek Eskişehirlileri son derece üzmüştü, nitekim mahalli gazeteler ertesi günü bu hareketi alabildiğine tenkid ediyorlardı.

Eskişehir'de vuku bulan zelzelenin hasarı, tahribatı ve şiddeti pek büyük olmuştu. Kısa fasılalarla zaman zaman bir kaç gün devam eden zelzele, şehrin içini adeta bir harabeye döndürmüştü. Evler, binalar yıkılmıştı. Oturulabilir nisbette ev yüz de kırkı geçmiyordu. Şehir içindeki bazı fabrikalar tehlike arzediyordu. Temelleri oynamıştı. Tahribat sadece şehrin içine inhisar etmiyordu. Ayni zamanda, Eskişehir vilayetinin bir çok köy ve kazaları ayni durumda idi. Mesela Çukurhisar ve ona bağlı dokuz köy felâket sahasının içinde idi. Buralarda da evler yıkılmış, buralarda da insanlar sokaklarda kalmıştı. Halkın büyük kısmı gece ve gündüz sokaklarda idi, her an temelinden sarsılmış o ahşap evlerin yıkılması, yeni kayıplara yol açması kabildi. Halbuki, tedbirlerdeki noksanlık, hemen meselenin vüs'atini kavrıyarak harekete geçememek, hadiseyi saat ve saat daha da elim bir hale getirmişti.

Eskişehir sokaklarında yorganlar ve yorganlara sarılmış sarı insan yüzlerinden geçilmiyordu. Zelzelenin tahrip ettiği Porsuk barajının su tehdidi de bunların, üzerine eklenmişti. Eskişehir sudan çektiğini bilirdi. Suların baskım bir kaç sene devam etmişti, büyük mahalleler bu baskın sonunda suya atılmış şeker gibi eriyip gitmişlerdi. Bu a c ı n ı n üzerinden daha çok zaman geçmemişti, şimdi de zelzele Eskişehir'i tahrip ediyordu. Adeta bir kaç yıldır tabiat, Eski şehire düşman kesilmişti.

Zelzelenin sebebi

Dünya haritasına bir göz atılacak olursa, Türkiye diğer bazı memleketler ile birlikte zelzelenin en çok tahribatına hedef olabilecek sınıfın içine girerdi. Hakikaten dünyanın Jeolojik yapısının en fazla zelzele görmesi mümkün olan memleketleri arasında, belki de ikinci olarak Türkiye'yi zikretmek lâzım gelirdi. Gelmiş geçmiş büyük zelzelelerin tarihçesine bakılacak olursa, Türkiye diğer memleketlerin yanında kıdemli bir mevkie sahiptir. Dünyanın en büyük zelzelesi muhakkak ki, 1703 Japonya zelzelesidir, iki yüz bin insanın hayatına mal olmuştur. Memleketimizin en büyük zelzelesi de Erzincan zelzelesidir ve on bin vatandaşımızın canını götürmüştür.

Türkiye'de bundan başka büyük zelzeleler olmuştur. Adapazarı, Muş, Balıkesir ve Torbalı zelzeleleri binlerce insanın ölmesine sebep olmuştur.

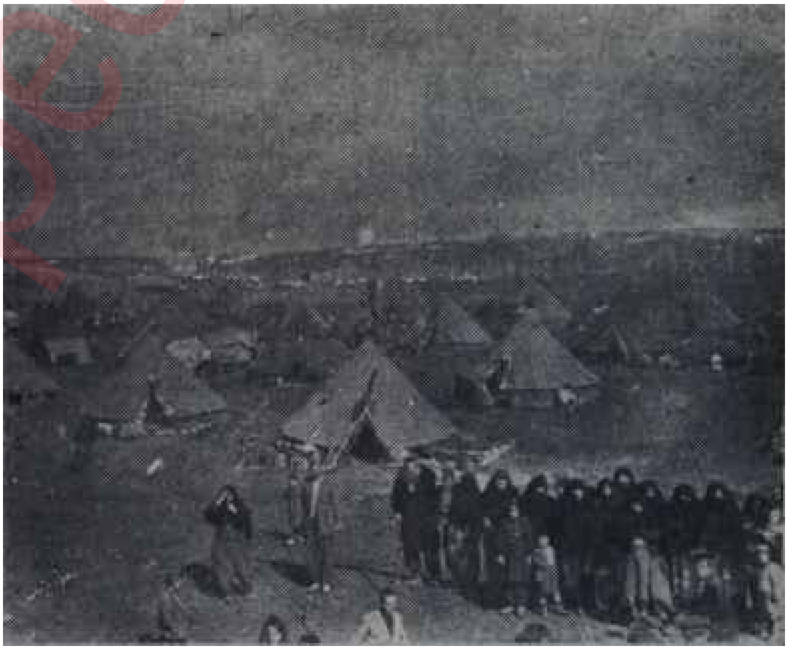
Jeoloji ilmini tetkik edenlerin bugün üzerinde durdukları bir kaç tez vardır, fakat hiç birisi de zelzelenin kati tarif ve sebebini vermiş değildir. Zelzeleyi iki kısımda mütalaa etmek, iki sebebe bina ederek üzerinde durmak icap etmektedir. İlim adamları bu iki türlü zelzelenin adım şöyle sıralamaktadır: Tektonik ve volkanik zelzeleler.

Tektonik zelzelelerde toprağın alt tabakalarının harekete geçmesi, yer değiştirmesi, büyük kompartmanların çökmesi bahis konusudur. Arzın soğumuş olan kabuğu çekirdeğine yani ateş halinde olan merkeze uyabilmek için tabaka tabaka kıvrılır Ve yer değişir. Zelzelenin düşünülen bir sebebi budur. Volkanik zelzeleler, ateş halinde olan kısmın daimi surette olmasa bile, birdenbire yukarı doğru indifa etmesinden hasıl olur. Tehlikeli olan zelzele tipi de budur. Tektonik zelzeleler diğerine nazaran daha az tehlikeli, daha az insan ve mal kaybına sebeb olacak şiddettedir. Halbuki, volkanik olanların kısa, fakat çok sert darbeli olması neticesinde insanlar ölmekte ve kocaman şehirler yerle bir olmaktadır.

Eskişehir zelzelesi tektoniktir. Bu bakımından binaların yıkılması, zelzelenin çok kuvvetle hissedilmesi tabiidir.. Toprak tabakalarının henüz iyice yerleşmemiş olması zelzelenin kısa fasılalarla tekerrür etmesine de yol açmıştır.

Son zamanlarda, zelzelelerinin oluş teorilerinin yanına bir üçüncüsü ilave edilmiştir. Bu yeni düşünce tarzı, üzerine geniş münakaşa çekmiş, müspet veya menfi tarafları Olmuştur. Bu yeni fikre göre, zelzelelerin oluşlarında hava şartlarını, atmosfer durumunu hesaba katmak şarttır. Atmosferin arzın kabuğuna yaptığı şiddetli basınç zelzelenin oluş sebeblerinin başına alınmalıdır. Nitekim meteoroloji ilmi hava değişimlerini durmadan tetkik eden bir ilim olarak h a v a n ı n zaman zaman arzın kabuğuna şiddetli baskılar yaptığım da kabul etmiştir. Bu yeni düşünce tarzı hemen bütün ilim adamları tarafından kabul edilmemiş olmakla beraber, bu tesirin de zelzelenin oluş sebeblerine ilave edilmesinde fayda ol duğu herkes tarafından kabul edilmektedir.

Nitekim hava değişimlerinin dünyamız üzerindeki tesirleri ve meydana getirdiği felaketler sadece* zelzeleler değildir. Havanın ani değişikliği neticesinde su baskınları, şiddetli fırtınalar da olmaktadır. Bilhassa su baskınları h a v a n ı n ani değişiklikleri ile sıkı sıkıya ilgilidir. Milyonlarca metre küp suyun bir an da, dünyanın bir bölgesini tedbirsiz yakalıyarak yeryüzüne inmesi neticesinde su baskınları, büyük taşmalar ve şehirlerin bu baskın sonunda

Eskişehir halkı çadırlara sığındı

Habersiz gelen felâket !.

METEOROLOJİ

yerle bir olması hadiseleri hemen her zaman görülmektedir.

Tedbir

Şunu. itiraf etmek lazım gelir ki, ant olarak geliveren bu felaketlerin önüne geçmek imkanları yoktur. İnsan elinde olmayan işlerin başında bilhassa zelzele gelmektedir. Fakat bu demek değildir ki, zelzele olup bittikten sonra gereken tedbirler alınamaz. Gereken tedbirler bir an önce mahalline gönderilip insan felaketinin acısı biraz olsun hafifletilemez.

Su memleketin şurasında burasında, bilhassa yerleşmemiş topraklar olan şark ve garpta zaman zaman felâketlere sebeb olan zelzeleler vuku bulmaktadır.

Ötedenberi bilinen bir hakikattir ki, zelzele en çok kendisine garp illerini seçmektedir. Buralarda olan zelzelelerin ve toprağın binlerce yıldanberi oturmamış olması sebebi ile Vukua geldiği bilinmektedir. Yunanistan yarımadasından ayrılan garbi Anadolunun daha uzun müddet bu kabil sarsıntılar geçirmesi beklenebilir. Bu balamdan fikrine müracaat ettiğimiz ilim adamları, Türkiye'de zelzelelerin devam edeceğini söylemişler, meselâ Eskişehir'de bugün.durmuş görünen sarsıntıların bir müddet sonra tekrar hissedilebileceğini de ilave etmişlerdir.

Arzın üst yüzündeki değişiklikleri yeni olan - Akdeniz, cenubi Amerika ve Japonya - zelzelelere her zaman hedef olacaktır.

Zelzelenin gelişini tespit eden hiç alete sahip olmadığımız için tedbirimizi zelzeleden sonraki zamana hasretmemiz icap etmektedir. Nihayet memleketin herhangi bir bölgesinde vuku bulan sarsıntının sismograf aleti ile derhal tespit edilmesi kabildir. Bu tespit işinden sonra, felaketin derecesini ilk görünüşü ile mahallini tespit ve tetkik' edeceği muhakkaktır. Bu bakımdan, derhal yardıma koşmak için türlü vasıtadan faydalanmak lâzım gelmektedir. Eskişehir zelzele hadisesi tedbir almaktaki lakaydimizin tipik bir misalini vermiştir. Bugün, dertleriyle fazla meşgul olunmayan bir şehir halkı ızdırap çekmektedir.

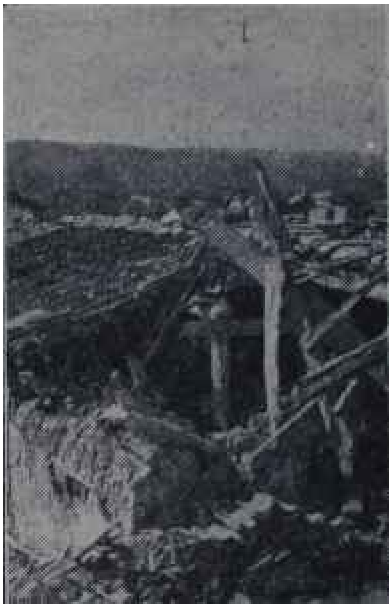

Sobalı çadır
Soğuk şiddetliydi

Zelzele bölgesinde durum

Halk geceleri, sokaktadır, gündüzleri ise, nasıl hareket edeceğini, hangi merkeze müracaat ederek derdinin giderilmesi için sual soracağım bilememiştir. Bugün Eskişehir resmi makamları hasarın miktarı üzerinde münakaşa halindedir. İlgililer ile ihtisas sahipleri biribirini tutmayan rakkamlar vererek, hadisenin tedbirlerini aramaktan adeta vazgeçmişlerdir. Kızılay'ın gönderdiği ve askeri birliklerin temin ettiği çadırların sokakta kalan halka tevziinde gösterilen güçlükler halkı üzmektedir. Daha fenası halkın yiyecek maddesinin ilk unsuru olan ekmek temininde alınan tedbirler çok gecikmiştir.

Tedbirlerin bu kadar gecikmesinde ilgili makamların felâketin geldiği ilk dakikalarda verdikleri raporların tesiri büyüktür. Eskişehir zelzelesi ilk günü mühimsenmemiş, gazetelerin neşrettikleri feci tablolar üzerine Ankara daha geniş bir hareket takip etmek zorunda olduğunu anlamıştır. Radyonun bile zelzelenin ehemmiyetini küçümser şekilde neşriyat yapması, ilk günü hadisenin ne şekilde ele alındığını göstermek bakımından ehemmiyetlidir.

Yıkılan evler
Ocaklar söndü

İklim

Soğuğa doğru

Bu haftanın içinde memleketimize yavaş yavaş gelen bir soğuk dalgası, gene iki haftalık ılık kışı unutturacaktır. Avrupa'dan gelen ve bu kış ikinci defa olarak soğuk bir misafir olarak şehirleri, kazaları ve köyleri istila eden dalganın diğerine nispetle pek fazla soğuk getirmiyeceği söylenmektedir.

Bu defa gelen soğuk dalgası Trakya'dan itibaren yavaş ve tedrici bir surette Anadolunun içine sokulacaktır. Soğuk dalgası en çok kar getirecektir. Geçen defa olduğu gibi büyük don, büyük fırtınalara yol açmıyacaktır. Mart içlerine kadar karın, hafif soğuğun tesiri hissedilecektir. Mart içinden itibaren gene tedrici şekilde havaların tutumunda. iyiye doğru bir gidişin başlaması beklenmektedir.

Geçen sene şimalden gelen ve Sibirya tarafından memleketimizi tehdid altında tutan büyük soğuk dalgasının tahribatını unutmamak lazım gelir. Bu sene de, havaların iyiye gittiği bir zamanda birdenbire bir tahavvülün, şimalden esen soğuk bir dalganın tesirleri altında kalmamız mümkündür.

Gelmesi beklenilen bu soğuk dalgasının geçen defa olduğu gibi fazla tahribata . sebebiyet vermiyeceği, memleketimizin bazı bölgelerinde kendisini fazla hissetirmiyeceği tahmin edilmektedir. Şu günlerde memleketimizin bazı bölgelerinde başlayan yağmurun gelmesi beklenilen bu soğuk dalgasının öncüsü saymak yerinde olur.

Sosyete

Hariciye köşkünde balo

Bu mevsim, şimdiye kadar verilen balolar arasında, kıyafet ve dekor bakımından en güzeli, 25 Şubat gecesi Hariciye Köşkünde verilen balo oldu.

Balo Çocuk Esirgeme Kurumunundu. Köşkün iç içe geçen uzun salonları saat ondan itibaren dolmaya başlamıştı, 11 e doğru, iğne atsanız, cidden, yere düşmezdi. Bu boğucu kalabalığa rağmen, güzel elbiseler ve şık hanımlar gene de göze çarpıyordu. Belki ağır ve çok güzel tuvaletler fazla miktarda değildi ve baloda her kadın için güzel giyinmiş denemezdi ama hiç olmazsa balo kaidelerine riayet edilecek şekilde giyinmeye gayret edilmişti, İşli elbiselerin yanında ucuza mal edilmiş hafif, zarif bir çok elbiseler vardı. Yerine takılmış bir iğne, şahsiyeti ifade eden bir aksesuar, iddiasız sade bir süs, zevk seviyesini, balonun umumi manzarasını derhal değiştiriyordu.

Köşke girer girmez, insanın nazarı dikkatini celbeden manzaralardan biri de, koltuklarının altında, devşirilmiş kumaşlar taşıyan erkeklerdi. Hele ortadaki salonda 'köşedeki koltuklarda karargâh kurmuş bir grup, bu kumaşlardan bir yığın yapmışlardı ve bohçacılar gibi açıp açıp bakıyorlardı. Bunlar piyango talihlileri idi. Vakıa yukarı katta çekilen piyangolar için, bir de emanet odası düşünülmüştü ama "malımız yanımızda dursun" diyenler de eksik değildi. Çocuk Esirgeme Kurumunun piyangosu, her seneki gibi, gene gayet zengindi ve balo başlar başlamaz biletler kapışılmış, bir saat içinde tükenmişti.

Elbiseler

Tanınmış iş adamlarımızdan Vehbi Koç'un kızı balonun en şahane elbiselerinden birini giyinmişti. Baştan aşağı pulla işli bu zengin elbise beyaz renkte idi ve aynı şekilde pulla işli çok zarif ayakkabıları vardı. Harika Yardımcının inci ile işli pembe saten tuvaleti, Zerrin Demirağın tekmil siyah boncukla işli boyundan askılı dar siyah tuvaleti de nazarı dikkati celbediyordu.

Bayan Lüsyen Avunduk gayet cazip beyaz şiffon bir elbise giyinmişti. Beden kısmı, sarı pulla işli motif-; lerle iyice vücuda yapışmış ve kalçadan aşağıda şifon alabildiğine bol bırakılmıştı, pırıl pırıl yanan sarı büyük küpeler takmıştı.

Balonun en zarif iki hanımından biri, dar siyah bir kadife elbise, diğeri gayet zengin etekli, etollü mor şifon bir elbise giyinmişti. Siyahlı hanımın dar elbisesi tamamiyle "strass" lı bir brotelle boyundan askılı idi. Kolunda gene "strass" dan bilezik, kulaklarında aynı cins küpeler ve topuzunda da gene taşlı filketeler vardı. İşli beyaz saten bir gece mantosu bu kıyafeti tamamlıyordu. Mor şiffon elbisenin belinde siklamenin bütün tonlarını haiz şahane bir çiçek demeti vardı.

Bülent Sokullu duman ve eflatun rengine bakan zengin bir saten elbise giyinmiş, sırtına küçük beyaz bir kap almıştı.. Kemal Zeytinoğlunun eşi sade siyah elbisesi, iki renkli uzun incileri ve Polatkanın eşi de gene Basın balosundaki güzel, pembe çiçekli, incili gri elbisesi ile nazarı dikkati celbediyordu.

Can Damarımız

Jale CANDAN

Bütçe müzakereleri sırasında söz alan Abdullah Aytemiz hoca, bu vesile ile dini fikirlerini ve görüşlerini uzun uzun izah etmiş ve bu arada kadınları çok yakından alâkadar eden bir hususa "taaddüdü zevcat'a temas etmiştir.

Hoca taaddüdü zevcatı - hadi methetmiş demiyelim - zamanında makbul gösterecek sebepleri bahis mevzuu etmiştir. "Vaktiyle, devamlı muharebelerde erkeklerin azalmasına mukabil kadınların çoğalmaları yüzünden taaddüdü zevcatın o devirlerde bir zaruret olduğu" fikrine iştirak etmek mümkündür. Hatta daha ileriye giderek denilebilir ki, o devirlerde erkek dört kadınla da iktifa etmeyip aile hayatı kurmadan yaşamayı tercih ettiğinden Peygamber Efendimizin, medeniyetin büyük bir şartı olan aile hayatını kurmak ve kadının hukukunu korumak bakımından dört kadın almaya cevaz vermesi o günkü şartlar içinde çok yerinde bir tedbirdir.

Abdullah Aytemizin de dediği gibi "Bu zaruret bugünkü hayat şartlarında tamamiyle zail olmuştur." Ama sayın din adamının "Evet, taaddüdü zevcat bir erkeğe dört kadın almak hakkını verir. Fakat, bu hak o kadar sıkı şartlara bağlanmıştır ki bunlara riayet etmeyecekler için zaten taaddüdü zevcat caiz değildir. Bu şartlar tam adalet, tam müsavat, eşit alaka ve ayrı mesken icab ettirmektedir. Bu şartlara riayet etmekte tabiatın sevk ve temayüllerine aykırı olduğu için bir taaddüdü zevcat tehlikesi mevcut değildir. Dert kadın almak serbest de olsa, erkek vicdanen bunu yapamayacaktır" şeklindeki sözlerine iştirak etmek kadınlar için mümkün olmayacaktır. "Vicdani imkansızlık"... Sen çok yaşa hoca... Daha çok yakın tarihimizde iki, üç, hatta dört kadın alan erkeklerimizi hangi "vicdanın sesi" bu hareketlerinden alıkoyabilmiştir. Ama hoca, medenî kanunun ikinci nikahlı kadını kaldırarak metresi koymuş olduğuna, erkeğin meşru karısını bırakarak dilediği ile istediği gibi yaşamasına üzülüyorsa, üzüntüsü beyhudedir. Cünkül Medeni Kanun meşru karının bütün haklarnı ve miras durumunu teminat altına almıştır. Zina mevzuunda da kadın ve erkek ne mesuliyet, ne de ceza bakımından ayırdedilmemiştir.

*

Din adamlarımızdan beklediğimiz çok şey var. Din insanları yükselten, rahata ve huzura kavuşturan, altlara ahlâk ve prensip aşılayan, onlara saadetin yolunu gösteren, her insanın kalbinde mu hakkak mevcut olan bir kuvvettir. Dini inanışları kuvvetli ve şuurlu olan cemiyetler diğerlerine nazaran daha medenidirler.

Ancak eski bir devir için son derece elverişli olan kendi ifadeleri ile, bu devir için artık "zaruri" olmayan bazı din şartlarım bugünkü insana zorla kabul ettirmeye çalışmak, bu boş gayretle tezatlara düşmek bir dini kuvvetlendirmez zayıflatır, Öyle zannediyoruz ki, en medeni anlayışa, en derin felsefeye dayanan İslam dini sırf bu yanlış tefsirlerin tesiri altında ve zamana uygun bir "reform" görmemesi yüzünden zayıflamaktadır. "Reform" kelimesi belki pek kuvvetli bir kelimedir. Zamana uygun tefsirler ve bunların başka tefsirlere meydan vermeden kabul edilmesi, meseleyi halledecektir. Din adamlarımızın, geniş bir kafa ile oturup, bu mevzuda çalışmaları lâzımdır.

*

Fakat her ne olursa olsun, artık biz Türk kadınlarının tüylerimiz ürpermeden duyamıyacağımız birkaç kelime vardır: Taaddüdü zevcat, tesettür, kara çarşaf gibi.

Her ne sebeple olursa olsun, bilhassa Meclis kürsüsünden söylenen ve tekrar edilen bu eski kelimeler karanlıkta hortlamış birer iskelet gibi bizi dehşete düşürmektedir. İskelet insana ne yapar? Hiç, değil mi?. Biliyoruz medeniyette muayyen bir seviyeye ulaştıktan sonra gerilemek imkânsızdır ve geri adım atmak ileri adım atmaktan da zordur. Bugün Türkiye taaddüdü zevcatı geri getirebilecek kuvvet mevcut değildir. Ancak biz, bu kelimeleri duyunca, aynen bir iskelet görmüş gibi oluyoruz. Ve artık İşitmek istemiyoruz. Can damarımızdan vuruluyoruz.

Ev sahipleri

Gri-mavi satenden, kadife motifli ve boyundan askılı bir elbise ile sarışın bir hanım, elindeki fildişi yelpazeyi sallıya sallıya mütebessim dolaşıyordu. Fakat mikrofonun islememesi gibi ufak tefek aksaklıklar bu sarısın hanımı fena halde sinirlendiriyordu. Birkaç kere böyle telaşlı telaşlı dolaştı, misafirlerin şikayetlerini dinliyerek, arzularını yerine getirmeye çalıştı: bu ev sahibesi bayan Köprülü idi.

Kösedeki, hasır koltuklu şirin odada da Beyhan Kırca yanındaki iki sevimli arkadaşı ile beraber, büfede içki dağıtıyordu. İnce bedenini saran siyah saten streples bir tuvalet giyinmiş, boynuna mil rengi bir şifon eşarp atarak, arkadan sallandırmıştı. İki elinde de yüzükler vardı ve bir an bile vazifeyi terketmiyorlardı.

Dr. Behçet Uz'un kızı bu büfede servis yapıyordu. Beyaz inci motifli siyah bir saten tuvalet giyinmişti.

Büfe, piyango, sıcaktan, kalabalıktan şikayet işte bütün baloların başlıca meşgaleleri bunlardı. Kenarda koltuklar vardı, fakat baş köşeleri tutanlar buraları bir türlü terkedemiyor, ancak kendi yakınlarına devrediyorlardı. Kalabalık içinde herkesin telâşı eğlenmek değil, birbirini görebilmekti. Dans bile sanki güç bir vazife idi. Vakıa o dar pistte, o kalabalıkta ve sıcakta dans hakikaten güç bir vazife idi ama gene de, tek tük dans etmenin zevkini çıkaran, etrafa neşe saçacak şekilde eğlenmesini bilenler vardı.

Hariciye köşkündeki balo
Çocukların esirgenmesi de unutulmadı

arada sırada, işe mola vererek, ince uzun bir ağızlıkla sigarasını içiyordu. Zaten içki servisi arada sırada, inkıtaa uğruyordu. Çünkü baloda içki cidden sudan ucuzdu ve şişeler sık sık tükeniyordu. Hanımlara zor gelen işlerden biri de bu içki şişelerini açmaktı. Allahtan gönüllü yardımcılar daima mevcuttu.

Beyhan Kırcanın çok yakınında ayakta duran iktisat asistanı Coşkun 'Kırca; siyasetten bahsediyordu.

Profesör Fuat Köprülü de neşeli bir gününde idi, mütebessim, mültefit dolaşıyordu.

Salonun öbür ucundaki büfede de hoş ve cazip hanımlar servis yapıyorlardı. Kalabalık ve sıcak çok fazla idi. Arada sırada portakal suyu içerek kuvvet toplayan bu hanımlar dınlardır. Bir gece, bir toplantıda, sükse yapan kadın çabucak unutulur, evinde her zaman temiz, hoş ve cazip olan kadın ise hiç akıldan çıkmaz.

Evde şıklık büyük bir para meselesi değildir. Evde giyilecek kıyafetleri insan kendisi mükemmelen dikebilir, ev kıyafetleri ucuz kumaşlardan yapılabilir, her türlü fantaziye müsaittir. Evinde insan, her rengi tecrübe edebilir, takıp takıştırabilir. Evin dekoru ve ev kıyafetleri, bir kadının şahsiyetini gösterir. Geceleri soba başında, çocuklarınızla ye kocanızla otururken yeni birşey giyinmek, güzel olmak arzusu duyuyor musunuz, sık sık terlik alıyor musunuz, iş önlüklerimiz şık mıdır?. Cevabınız evetse, siz daima hoşa giden bir kadınsınız demektir.

Güzellik

Hoşa gitmek için

Her kadın sevilebilir. Sevilmek, hiçbir zaman, büyük bir güzellik meselesi değildir, ancak beğenilmek, hoşa gitmek için, bazı gayretler sarfetmek te şarttır. Zayıflamak, şişmanlamak, temiz dişlere, itinalı ellere, bakımlı bir saça sahip olmak, hatta ufak ameliyatlarla güzelleşmek, bugün mümkündür. Etrafınızdaki kadınlara dikkat edince- göreceksiniz ki, ufak bir itina ile derhal değişiverirler. Fakat bu itina devamlı olmalıdır, zaman zaman parla mak, güzelleşmek ve şıklaşmak hiç bir şey ifade etmez. Güzellikleri ile şöhret yapmış kadınlar, devamlı surette kendilerine bakan, hem de hiç yorulmadan kendilerine bakan ka-

Bir terzinin nasihatleri

İnsan yüzündeki, vücudundaki- hataları, mümkün mertebe, düzeltmeye çalışır. Eğer tamamiyle düzeltemezse, baş vuracağı birinci çare onları gizlemektir. İşte giyim bilgisi, bu sahada, kadınların en büyük yardımcısıdır. Görünmiyen bir kusur aşağı yukarı yok demektir. Modanın ve kendisinin kaprislerine kapılmadan, daima yakışanı seçip giyinen kadınların miktarı pek azdır. Bu hususta yapılacak şey, evvelâ kadının kendisim iyice tanıyıp, yakışanı ve yakışmıyanı kestirebilmesidir. Bu her şahısa göre değişir, fakat ana kaideler de mevcuttur.

Çok uzun boylular

Çok uzun boylu kadınlar, boylarım daima, geniş kemerler, büyük cepler, büyük yakalar, kalabalık kolyeler, bilezikler, renkli aksesuarlarla, elbisede ampiesmanlar, volanlarla kesmelidirler. Birbirine zıt renklerde bluz ve etekler, enine çizgiler, ekoseler, dallı emprimeler giyinmelidirler.

Büyük şapkalar da onlara yakışır fakat bu büyük şapkaların tepesi çok küçük, kenarları geniş olmalıdır.

Çok fazla uzun boylu kadınların düşmanı şemsiyeler ve elbiselerden sarkan panolardır.

Çok kısa boylular

Mümkün mertebe kesiksiz, prenses biçimi elbiseler seçmelidirler. Ne elbiselerinde, ne de aksesuarlarında zıt renkler bulunmamalıdır. Çizgiler boyuna kullanılmalı ve enine yapılan bütün teferruatlardan, garnitürlerden sakınmalıdırlar.

Küçük kenarlı, usun tepeli şapkalar çok küçük kadınlar için biçilmiş kaftandır.

Elbiselerin beli bir veya iki santim- yukardan yapılırsa bacaklar da daha uzun görünür.

Şişmanlar

Tabii mümkün mertebe, koyu renkleri seçmelidirler. Yazın, açık renkler içinde, en çok sarıyı tercih edebilirler. Dikkat edecekleri en mü-

him nokta, çok sade giyinmek ve şişmanlatıcı teferruattan sakınmaktır. Beli ince gösteren biçimler, "V" şeklinde dekolteler tercih edilmelidir.

Şişmanların da, tıpkı çok kısa boylular gibi, 1 numaralı düşmanı fazla uzun topuklardır. Bu topuklar bir tezat meydana getirerek, şişman bacakları, kısa bir boyu derhal meydana çıkarırlar.

Fazla zayıflar

Açık renk elbiseler, kareli, ekose kumaşlar kalın ve tüylü kumaşlar, trois-guarto kollar yüksek yakalar, işli ve teferruatlı bedenler zayıflığı kolaylıkla örtebilir.

Moda

Defileler devam ediyor

Lanvin için modeller çizen Antonio Castillo, renkli ve tahrik edici bir moda defilesi ile bütün nazarları üstüne çekti. Castillo moda mütahassıslarının bugüne kadar hiç el atmadıkları bir kaynak keşfetmiş ve bu bulusundan istifade etmesini becermişti. Bu yeni kaynak, Arap işgali sırasındaki İspanya ile ressam G o y a ' n ı n eserleri idi. Tabii bu ilhamla meydana getirilen elbiseler de şimdiye kadar görülmemiş bir şekilde kışkırtıcı ve göz alıcı oluyordu. Ama bu hava daha ziyade gece elbiselerinde kuvvetle • hissediliyordu. Gündüz elbiseleri nispeten daha sade idi. Bunların hususiyetini de geometrik şekiller ile şimdiye kadar görülmemiş renkler teşkil ediyordu. Meselâ fıstık içi, ceviz ve kum renkleri, tuz ile biberin karıştırılmasından çıkan renk, Fransız francalası, kızarmış ekmek rengi elbiseler ilk bakışta yadırganmakla beraber kadınların yüreğini oynatıyordu. Kumaşlar da renkler gibi, değişikti. Me-

Lanvin'in defilesinden
«Ye kürküm, ye..»

Gece için saç
Castillo icadı

sela yünlü ile karışık ipekliler, şantuglar çokça kullanılmıştı.

Lanvin defilesinde en çok dar elbiselere yer vermişti. Öyle anlaşılıyor ki, 1956 modasının ana hattını bellerin, kemer ve kuşaklarla değil de elbiselerde tabii olarak inen drapelerle gösterilmesi teşkil edecektir. Lanvin'in diğer büyük modacılarla müşterek tek noktası da bu idi. Dar elbiselerin üzerinde ya düz hatlı ceketler, yahut küçük ve vücuda yapışık bolerolar tercih edilmişti.

Sihirli tayyör

Dar bir etek, aynı kumaştan küçük bir tayyör ceketi, gene aynı kumaştan çok açık yuvarlak yakalı, kol sus müstakil bir beden, yünlü veya poplin emprime bir bluz, aynı emprime ile astarlanmış muazzam bir etol. İşte bu 5 parça ilkbaharın sihirli tayyörünü meydana getirmiş ye kadınları giyim derdinden kurtarmıştır. Bu kıyafeti yaptıran kadın, birkaç mevsim, hiç elbisesizlikten şikayet etmeden her vere gidebilecektir.

Sokak kıyafeti

Tayyör ceketi, etek ve soğuk havalarda etol sokak için biçilmiş kaftandır. Tayyörün yakasından emprime bluzun eşarplı yakası görünmekte ve etol aynı emprime ile astarlandığı için çok şık durmaktadır. Güneşli günlerde etolsüz kullanılan tayyör beyaz eldivenler ve küçük bir şapka ile fevkalâde kıvrak ve hafiftir.

Akşam ve gece

Tayyör eteği ve dekolte küçük beden, uzun bir kolye ve uzun eldivenlerle gayet ağır ve zarif bir gece kıyafeti olmaktadır.

Her zaman

17 tek ve emprime bluz evde, büroda, heryerde pratik, rahat ve kolay giyilen bir kıyafet olup kıştan yaza çıkan kadına bir neş'e ve çiçek havası vermektedir.

Afrika

Acayip bir defile

İlkbahar, moda defilelerinin mevsimidir.. Pariste, büyük terziler son modellerini teşhir ede dursunlar, Edinburgh dükü ile Afrika seyahatine çıkan Kraliçe Elizabeth de, Nigeryada böyle bir defileye şahit oluyordu. Şu farkla ki, mankenler zarif genç kızlar değil, Nigerya parlamentosunun kıymetli şahsiyetleri idi.

Kraliçe uzun, beyaz saten elbisesi kaşındaki pırlanta tacı ile bu merasimin en sade giyinen insanı idi.

Parlamentonun azaları gayet tuhaf ve süslü elbiselerle önünde resmi geçit yapmaya başlayınca, kraliçe hayretle Edinburgh düküne baktı. Fakat hayretini hiçbir surette ifade etmedi. Kraliçelik öyle bir meslekti ki insana ilk önce hislerini gizlemeyi öğretiyordu. Çalışma bakam gayet güzel, turuncuya çalan pembe bir ipekli entari giyinmiş» başına uzun tavuskuşu tüyleri takmıştı.

Tarım bakanı mor ve altın sarısı bir eteklik giyinmişti. Bu etekliğin çok uzun bir kuyruğu vardı ve çok şirin bir oğlan çocuğu bu kuyruğun ucunu tutuyordu.

Bir başka bakan gümüşle işlenmiş çok ağır bir kap giyinmişti. Bazı şahsiyetler Avrupalılar gibi giyinmeyi tercih etmişler, fakat ellerinde tüylü sopalar taşımaktan kendilerini alakoyamamışlardı.

Bu acayip defileyi seyreden halk çılgınca alkışlıyor ve hayranlıklarım belirtiyorlardı. Yegane ihtilaf, hangi bakanın en şık olduğu meselesinden çıkıyordu.

Şık bir Nigeryah
Kraliçesi şerefine!

S İN E M A

Filmcilik

İtalyan film haftası

26-27-28 şubat günleri İtalyan Kültür Heyeti' binasında yapılan İtalyan Film Haftası İtalyan Sefirinin şahsî tavassutu ile hazırlanmıştı. Daha önce Avrupanın bir çok belli başlı şehirlerinde tertip edilen film haftalarını, İtalyan filmlerinin başka memleketlerde propagandasını yapmak için kurulan resmî bir teşekkül Unitalia Film hazırlıyordu. Unitalia Filmin Genel Sekreteri Pierpaolo Pineschi yaptığı basın toplantısında "Film Haftası" dolayısiyle memleketimizi ziyaret edecek İtalyan film yıldızlarından bahsetti. Sofia'nın, Gina-nın, Sil vana'ların niçin gelemiyeceklerini izah etti. Oysa ki, zihinleri kurcalayan yıldızlardan ziyade gösterilecek filmlerdi.

Türk sinema severleri İtalyan filmciliğinin harpten sonraki gelişmesini ilgiyle takip etmişti. Son nefesini vereli seneler geçtiği halde Neo-Realizm ismi ağızlarından düşmüyordu. Yabancı basına bakarsanız seni İtalyan filmciliğinin temsilcileri Roberto Rossellini, Vittorio De Sica, Luigi Zampa gibi isimlerdi. Türk seyircisi ise İtalyan filmi dendiğizaman Yvonne Sanson ile Amedeo Nazzari'yi düşünüyordu. Hakkı da yok değildi. Sinemalarımızda İtalyan filmi diye gösterilenler ağlamak lı melodramlar, Toto komedileri, tarihle alakası olmayan tarihi maceralardan ileriye geçmiyordu. Roberto Rossellini İngrid Bergman'la dedikodulu bir şekilde evlenmeseydi ve filimlerinde karısı baş rolü oynamasay dı "Stromboli" veya "Europa 51"i görmek pek mümkün olmayacaktı. Halbuki bu filimlerle Rossellini kendine kıymıştı. Asıl şaheseri "Paisa" nerde idi? Ya İtalyan sinemacılığının medarı iftiharı "Bisiklet. Hırsızları"? Yahut Vittorio De Sica'nın diğer filmleri, "Milano Mucizesi", "Umberto D." gibi; bu filmleri ne zaman görecektik? Kimbilir belki de memleketimizde diğer Avrupa memleketlerinde olduğu gibi sadece klasik filmler gösteren bir sinema açıldığı zaman. Çünkü film ithalatçıları bahsi geçen filmler hakkında değişmez hükümlerini vermişlerdi. Halk onları anlamazdı. Eee, durup dururken para kaybetmenin ne alemi vardı?.

Demek İtalyan Kültür Heyeti Tür kiyede İtalyan filmciliğinin Toto ve irikıyam güzel Yvonne Sanson ile tanınmasına artık mani olacaktı. Madem Türk seyircisi ticari yoldan iyi İtalyan filmi seyredemiyordu bu iş kültür yolundan halledilecekti.

Fakat Sinyor Pineschi gösterilecek filmlerin isimlerini açıklayınca bu ümitler de boşa gitti. Bunlar Anthony Quinn, Richard Basehard gibi iki Amerikan aktörü ile Guilietta Masina'nın "La Strada - Yol", Eleanora Rossi Drago'nun "Le Amiche - Arkadaşlar" ve Antonella Lualdi'nin "Gli İnnamorati - Aşıklar" adlı film leriydi.

O zaman anlaşıldı ki bu film haftası sadece bir jestten ibaretti. Zavattini, Neo-Realizm, De Sica bir yana, gündelik gazetelerimizin bir gün resmini basamadan edemedikleri Sofla Loren'nin çevirdiği filmlerden bile ilaç için bir tane yoktu. Hadi "Pane, Amore e... - Ekmek. Aşk ve..." sinemaskoptu, İtalyan Kültür Heyeti binasında sinemaskop yoktu diyelim. Peki ya "La Donna del Fiume - Nehir Kızı", "La Fortuna di Essere Donna - Kadın Olmanın Saadeti", "Arkadaşlar" veya "Aşıklar"dan daha mı az aktüeldi? Böyle bir film haftasında gösterilmesi ilk icabeden filmlerden biri muhakkak ki Vittorio De Sica'nın son filmi "L'oro di Napoli - Napoli Altını" idi. "Napoli Altım" son Cannes Film Festivalinde gerçi pek parlak bir başarı kazanamamıştı ama De Sica'nın "Stazione Termini"den beri rejisörlüğünü yaptığı yegane filmdi. Sinemada rejisörle ilgilenmiyenlerin dikkatini çekecek tarafı ise Silvana Mangano ile Sofla Loren'nin baş rolü oynamalarıydı.

Temenniler ve arzular bir tarafa bırakılırsa işin hakiki cephesi şudur: 1955 senesi 86 memlekette İtalyanın ortalama olarak 25-26 filmi gösterildiği halde Türkiyedeki rak-

Sophia Loren "Kadın Olmanın Saadeti"nde
Saadet yolu güçlüklerle doludur

Harp

Roma Citta Aperta - Roma Açık Şehir - yalnız İtalyada harpten sonra çevrilen ilk film değil, aynı zamanda Dünyada hadise yaratabilen ilk İtalyan filmiydi. Mussolini devrinde "Un Pilota Ritorna - Bir Pilot Dönüyor", "L'uomo dalla Croce - Haçlı Adam" gibi filmler çevirmiş olan Roberto Rossellini "Roma Citta Aperta" nın konusu için lâzım gelen malzemeyi hakiki vak'alardan toplamıştı.

Romadaki Alman işgali sırasında Togliatti, Celeste Negarville ve Sergio Amedei gibi mukavemet liderleri Maria Michi'nin Via Giulio Bechi'deki küçük evinde toplanıyorlar, Unita ve Avanti gibi gazetelerin dağıtılmasını buradan idare ediyorlardı. Sokağa çıkma yasağıyla başlıyan gecelerde uzun konuşmalara şahit olunuyordu. İşte bu anların tehlikesi, heyecanı ve kahramanlığı ilerde bir filmle tespit edilecekti.

Rossellini filmini hem malî hem teknik imkansızlıklar içinde tamamladı. Paranın kafi gelmemesi yüzünden filme zaman zaman ara verildi. Hemen hemen bütün sahneler vak'aların geçtiği yarlerde çevrilmişti. İç sahneler için Maria Michi'nin evindeki odanın bir eşi studyoda hazırlanmıştı. Filmdeki karakterler de yerler kadar hakikate uygunda. Filmde mukavemet lideri olarak gözüken Manfredi'nin başından geçenler, aslında işgal esnasında mukavemet lideri, İtalya istiklâlini kazandıktan sonra Torio valisi olan Celeste Negarville'in şah si tecrübeleriydi.

Filmin acı realizmi, ikna kabiliyeti, beşeri olması gösterildiği yer-

kam 12 dir. Üstelik AKİS'in geçen sayısında belirttiği gibi dış ticaret borçlarının transfer edilememesi dolayısıyla gelecek yıl içinde yabancı film görmemiz çok müşkül olacaktır. Bu bakımdan İtalyan filmcileri Türkiyeyi kuvvetli bir pazar addetmemekte ve propaganda için kendilerini pek sıkıntılara sokmamaktadırlar. Unitalia Filmin böyle bir hafta tertip ederek sadece üç film göstermesinin asıl sebebi budur.

Ocak başlarında İstanbula gelip "Justice est faite - Hak Yerini Buldu" filminin gösterilişinde hazır bulunan ünlü rejisör Andre Cayatts'in ziyaret sebebi Fransız filmlerinin Türkiyede daha fazla gösterilebilmesi için propaganda yapmaktı. Cayatte'ın gelişi hem daha az masraflı hem daha ciddî olmuştu. Sinema hakkında söz sahibi bir rejisör, beğeneni de beğenmeyeni de düşündüren bir film alâkalılarda iyi tesir yaratmıştı.

İtalyan film haftası Cayatte'ın ziyaretinden daha geniş cepheli olmakla beraber, getirilen filmlerden "La Strada - Yol" hariç diğerleri

Leo Padovani
Gelenlerden

böyle bir haftanın zihinlerde yarattığı soruyu tatmin edici değildir. Asıl üzücü nokta Silvana Mangano, Silvana Pampanini, Sofia Loren veya Gina Lollobrigida yerine, Giulietta Masina, Valentina Cortese, Lea Padovani ve Raff Vallone'yi aramızda görmek değil; seyredilemiyen belki de hiç seyredilemiyecek bazı güzel filmleri böyle bir fırsatta seyredebilmek imkanının olmayışıdır.

Memleketimizdeki kültür heyetle» ri bu şekilde hayırlı tertipler hazırlarken, tertiplerin şekil bakımından olduğu kadar muhteva bakımından da ağır başlı olmalarına dikkat ederlerse yarattıkları intiba bugünkünden herhalde çok daha fasla müspet ve tatminkar olur.

Filmler

İtalyan film haftası münasebetiyle gösterilen "Sokakta - La Strada" muhakkak ki bu tertibin ağırlık merkeziydi. Federico Fellini'nin rejisörlüğünü yaptığı film beş milletlerarası mükafat kazanmış ve İtalyanın geçen yıl meydana getirdiği

Sonrası İtalyan Sineması

lerde bütün seyircileri teshir etti Roberto Rossellini 'Roma Citta Aperta" ile bütün yokluklara rağmen mükemmel bir film çevrilebileceğini ispat etmişti. Açılan yoldan ikinci olarak yürüyen 'Sciuscia - Şuşa" filmiyle Vittorio De Sica oldu. Onları "II Bandito - Haydut", ve "Vivere in Pace - Barış içinde Yaşamak" gibi filmlerde Alberto Lattuada ve Luigi Zampa takip ettiler. Rossellini de boş durmuyor, altı hikayeden meydana gelen ikinci büyük eseri "Paisa" da müttefikler ile İtalyanların münasebetlerini acı bir hiciv ile ele alıyordu. Russellini sadece teşebbüsünde muvaffak olmakla kalmamış ayni zamanda İtalyanın ve aynı şartlarla karşı karşıya olan Avrupanın diğer rejisörlerine de tesir etmişti. Film amilleri iyi film çevirmek için mutlaka muazzam stüdyolara, tanınmış yıldız isimlerine ihtiyaç olmadığına artık inanıyorlardı. Görüş, zevk ve sinematografi bilgisine sahip olmak birçok diğer kusurları örtüyordu. - Bizimkilerin kulakları çınlasın -.

İtalya sineması birbiri üstüne güzel eserler veriyordu. Alberto Lattuada'nın 'Senza Pieta - Acımadan", Renato Castellani'nin 'Sotto il sole idi Roma - Roma güneşi altında", Luchino Visconti'nin "La Terra Trema - Toprak Titriyor", Luigi Zampa'nın "Anni Difficilli - Müşkül Yıllar" isimli filmleri bunların arasındadır. Ama asıl şaheseri senaryosunu Cesare Zavattini'nin hazırladığı "Ladri di Biciclette - Bisiklet Hırsızları" ile Vittorio De Sica yaratı.

Acık havada çalışmak, doküman ter sahnelere ehemmiyet vermek, yıldız kullanmamak, konuyu daima günlük gerçekten çıkarmak ve nihayet filmi ucuza maledebilmek İtalyan sinemasının başlıca hususiyetleri olarak kendini gösteriyordu. Cereyanı Zavattini vaftiz etti. Bu devir sinema tarihine Neo-Realizm devri olarak geçecekti.

1949 senesinde "Riso Amaro - Acı Pirinç" isimli bir film İtalyan sinemacılığında başka bir dönüm noktası oluyordu. Carlo Ponti ve Dino de Laurentis hesabına Giuseppe de Santis'in çevirdiği filmin hadise yaratmasına sebep herhangi bir sanat değerine sahip olması değildi, İtalya güzellik kraliçeliğinden perdeye geçen Silvana Mangano her fırsatta teşhir edilen biçimli vücuduyla seyircileri büyülemişti. Bu Neo-Realizm'in ticari sahaya tatbiki için atılan ilk adımdı. Lucia Bose, Gina Louobrigida, Silvana Pampanini, Yvonne Sanson gibi güzellerin akınına Roberto Rossellini "Germania Anno Zero - Sıfır Senesinde Almanya", "Amore -Aşk", De Sica Zavattini çifti "Miracolo di Milano • Milano Mucizesi", "Umberto D.", Renato Castellani 'Speranza di Due Centesimiiki paralık Ümit" gibi filmlerle karşı koymak istediler. Fakat neticede sanat ve fikir müdafileri kadın cinsiyeti önünde başlarını eğdiler. Neo-Realizmin en kuvvetli kalesi Vittorio de Sica 1953 te "Stazione Termini - Son İstasyon" gibi Neo-Realizmle taban - tabana zıt bir film çevirdi, sonra da eski mesleği olan aktörlüğe döndü. Roberto Rossellini ise ingrid Bergmanla evlendikten sonra gitikçe nev'i sahama münhasır bir rejisör haline gel di ve gerek sinema dünyasında gerek seyirciler üzerinde eski tesirini kaybetti.

İtalyan filmciliği sanat alemin-de yerini Neo-Realizm ile kazanmışken şimdi güzellik kraliçeleri vasıtasıyla dünya film piyasasını elde etmeğe çalışıyordu. Nitekim Avrupanın en mükemel stüdyosu olan Cinecitta İtalyan film amillerinin kabaran bütçeleriyle restore edilmiş eski haline getirilmişti. Cinecitta 1987 de açılmıştı. Duçe'nin oğlu Vittorio Mussolini film prodüksiyonu ile yakından alâkadar oluyordu. Cinecitta harpte müttefikler tarafından bombalandı. Almanlar çekilirken işe yarar teçhizatı beraberlerinde götürdüler. Bir müddet esir kampı olarak kullanıldı. Cinecitta'nın bugün yeniden Avrupanın en büyük stüdyosu olarak ortaya çıkması İtalyan sinemacılarının malt başarılarının en kuvvetli delilidir.

İtalyan sinemacılarının mali imkanlarını genişletmek için başvurdukları çarelerden biri de diğer memleketlerin sinemacılarıyla işbirliği yapmaktı. Bu hususta hükümet onlara gereken kolaylığı gösterdi. Fransız - İtalyan işbirliği anlaşmasını, Amerikalılar, İngilizler, Japonlar ve hatta Türkiye ile yapılan anlaşmalar takip etti. Bu anlaşmaların en faydalı tarafı muhakkak ki, piyasaların her iki taraf için de genişlemesiydi.

1944 senesinde Rossellini mahrumiyetler içinde kollarını sıvamıştı. Bu gün ise İtalya Avrupanın en geniş ve en •zengin sinema endüstrisine maliktir. Bu olay bilhassa bizim filimcilerimiz için epey ibret verici olsa gerek.

filmler arasında üzerinde en çok durulanlardan biri olmuştu.

Zampano - Kuvvetli (Anthoay Quinn) adında bir avare kendine yardımcı yetiştirmek üzere Gelsomina Guilietta Masinayı fakir annesinden satın alır. Zampano'nun öğretmeğe çalıştığı hünerler oldukça zordur. Gelsomina gözlerindeki trajediyi dudaklarındaki gülümseme ile limitsizce gizlemek ister. Kaçmaya çalışır fakat yakalanır ve dayak yer. Kışın yaklaşmasıyla küçük bir sirke katılırlar. Orada Deli (Richard Basehard) diye tanınan bir soytarı akrobat Gelsomina'yı arkadaş edinir. Bu vaziyet Zampano'nun hoşuna gitmez, bir kavgada Deliyi öldürür.

Rossana Podesta
Gelmeyenlerden

Gelsomina şok geçirir, kendine gelemezi, Zampano onu bırakır ve avare hayatına kendi kendine devam eder. Seneler sonra bir gün Zampano, bir kulübe bahçesinde Delinin Gelsomina'ya öğrettiği şarkıyı söyleyen genç bir kıza rastlar ve Gelsomina-nın kurtulamayıp öldüğünü öğrenir.

Konudan da anlaşılacağı gibi filme hakim olan lirizm havasıdır. Bu hava Anthony Ouinn, Richard Basehard ve bilhassa Giulietta Masina'nın oyunu, filmin musikisi ile istediği tesiri yaratmaktadır.

İtalyan filim haftası dolayısıyla getirtilen filmlerden "La Strada - Yol" hariç, diğer filmler tatmin edici olmaktan uzaktır. Film haftası münasebetiyle seyredilemiyen bazı güzel filmlerin böyle bir fırsatta seyretmek imkanının mevcut bulunmaması isin en üzgün tarafıdır.

Kapaktaki Yıldızlar.

Vittorio De Sica - Lollobrigida - Loren

1 930, İtalya'da sesli filmlerin çevrilmeğe başlandığı senedir. "La Vecchia Signora - İhtiyar Kadın" sesli olarak çevrilen ikinci İtalyan filmi olmasına rağmen asıl hususiyeti baş rollerinden birini Vittorio De Sica isimli bir aktörün temsil etmesiydi. Bu şahıs ilerde İtalyanın en mükemmel aktörlerinden biri olacak ve sinema tarihine 'Ladri di Biciclette - Bisiklet Hırsızları", "Miracolo di Milano - Milano Mucizesi" gibi filmlerin büyük rejisörü olarak geçecekti.

De Sica on sene müddetle muhtelif filmlerde, bu arada "Gli Uomini Che Mascalzoni - Erkekler Ne Alçaktır", "Daro Un Milione - Bir Milyon Vereceğim" de aktör olarak gözüktü. 1940 senesi "Rose Scarlatte - Kızıl Güller" filmi ile İtalya yeni bir rejisör kazanıyordu. "Tereza Venerdi", "I Bambinici guardano - Çocuklar Bize Bakıyor", "La porta del cielo - Göklerin Kapısı" gibi merhalelerden geçen De Sica 1945'te çevirdiği 'Sciuscia - Şuşa" filmiyle bütün şahsiyetini ortaya koydu. Bu filimin senaryosunu Cesare Zavattini hazırlamıştı.

De Sica ve Zavattini müşterek zaferlerini asıl "Ladri di Biciclette -Bisiklet Hırsızları" ile kazandılar. Bu film daha sonra Zavattini'nin isimlendireceği Neo-Realizm cereyanının şaheseriydi. Filmde hemen hemen studyo sahneleri hiç kullanılmamış karakterler amatörler tarafından canlandırılmıştı. Filmleri Vittorio De Sica çeviriyor. Senaryoyu hazırlayan Cesare Zavattini ise aynı zamanda sözcülük yapıyordu. Zavattini'ye göre, gerçi Neo-Realizmin çıkış noktası harp sonrası İtalyası olmuştu ama harbin tesirlerinin giderilmesi ile Neo - Realizm de kaybolup gitmeyecekti. Etrafınızdaki gerçekler dünyasında en küçük olay bite bir film konusu olabilirdi. Lâzım olan şey o gerçeğe bakabilmeği becermekti. Zavattini bu tezi muhtelif makaleler ve'konferanslarla savundu. Neo-Realizm mefhumu etrafında koparılan fırtınalar devam ededursun De Sica "Miracolo di Milano - Milano Mucizesi" ve "Umberto D." gibi iki mükemmel film daha yaratıyordu. Mamafih Zavattini'nin bütün iddialarına rağmen "Umberto D." son Neo-realist film oldu. 1953 te De Sica Hollywood - vari bir film çevirmek istedi. Jennifer Jones ve Montgomery Cliftin başrollerini oynadıkları "Stazione Termini - Son İstasyon" ne De Sica'yı ne de seyircilerini memnun etti.

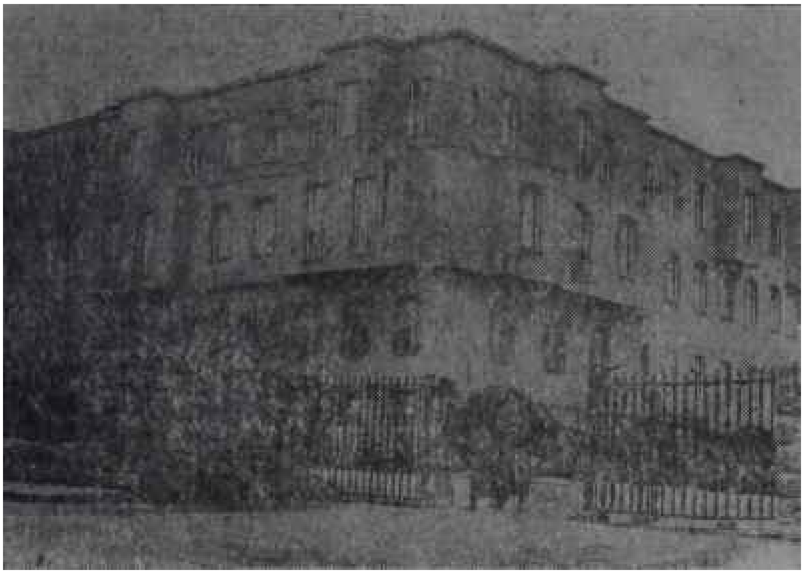
Bu filmden sonra Vittorio De Sica'yı lal tekrar aktörlüğe dökmüş olarak görüyoruz. Pane Amore e Fan tasla - Ekmek Aşk ve Hayal", "Pane, Amere e Gelosia - Ekmek, Aşk ve Kıskançlık" isimli filmler Gina Lollobrigida için ne kadar faydalı olduysa Vittorio De Sica için de okadar zararlı oldu.

Dünya seyircileri Vittorio De Sica'yı 1945 ile 1951 arasında çevirdiği 4 büyük Neo-Realist filmi ile hatırlayacaklardır. Türk seyircisi bu filmlerden sadece "Sciuscia"yı Kaldıran Çocukları" ismi ile görmüştür. Diğer üçünün, "Ladri di biciclette", "Miracolo di Milano", ve "Umberto D."nin Türkiyede hala gösterilmemiş olmasına ne kadar üzünülse yeridir,

*

İtalyan sinemacılığında Rossellini, Lattuada, Zampa gibi rejisör isimleri geri plâna geçerken Silvana Mangano, Silvana Pampanini, Lucia Bose gibi güzellerin adları seyircilerin dudakları arasında daha çok dolaşmağa başladı. İtalyada yapılan her güzellik müsabakası sanki yıldız avcıları için bir pazardı. Müsabakalarda derece alanlar derhal yıldız oluveriyorlardı. Sanat kabiliyeti, kültür falan aramağa lüzum yoktu. Yeter ki gözler manalı, göğüsler dolgun ve bacaklar muntazam olsun. 1946 da İtalya güzeli, ikincisi ve üçüncüsü Cinecitta' ya taşındılar. Başlangıçta en büyük şans olarak tabii olarak birinci güzel Lucia Bose'ye verilmişse de üçüncü güzel diğerlerinden akıllı ve kabiliyetli çıktı; kısa zamanda dün yanın bir numaralı yıldızı haline geldi. Bu Gina Lollobrigida'ydı. Lucia Bose İspanyalı bir boğa güreşçisi ile evlenerek perdeden çekilmiştir. Gianna Maria Canala, ikinci güzel, hala ilerlemek azminde; Teodora, Madame da Barry gibi filmlerde varlığını hissettirmeğe uğraşıyor. Gina Lollobrigida ise şöhretinin zirvesine ulaştıktan sonra, kendisine rakip çıkarılan Sofia Loren ile mücadele etmek zorunda kaldı. AKİS kapağını süsleyen ne Gina Lollobrigida ne de Sofia Loren için pek fazla bir şey söylemiyecek tir. Çünkü bu hususta herhangi bir sinema seyircisinin bilgisi daha aşağı değildir. Sağ olsun gündelik gazeteler, haftalık magazinler: geniş ve dramlı neşriyatları ile her yasalarında Gina'nın ve Sofia'nın hayat larının başka bir safhasını açıklıyarak sinema meraklılarının bu güzellere yakın ilgisini mümkün mertebe tatmin etmeğe çalışıyorlar. Hatta o derecede ki: bizzat yıldızların kendileri bile haklarında yazıları, tefrikaları merakla takip etmekte, hayatlarında kendilerinin da bilmedikleri bazı safhaları öğrenmektedirler.

ASKERLİK

Milli Savunma Bakanlığı
Çıkış kapıları kapanmalıdır

Ordu

İstifalar

Başbakan Adnan Menderes itiraz ediyordu. Subayları yakından ilgilendiren bu konunun ele alınması Hükümeti müşkül durumda bırakabilirdi. Başbakan "Subayların mecburi hizmet sürelerini on beş yıldan on yıla Ma indirdik ve usun zamandan beri bu esasa göre harekat ediyoruz. Şimdi hizmet sürelerini tekrar eski haddine yükseltmek istiyorsunuz. Bunun için hangi sebebe, hangi lüzuma istinat ediyorsunuz?"

Mecburî hizmet süresinin tekrar arttırılmasını isteyenler, ordudan subayların ardı arkası kesilmemecesine istifa etmelerini zararlı görenlerdi. Bu müddetin tekrar on beş yıla çıkarılması bu istifaları tamamen önleyemese bile azaltabilirdi.

Demokrat Parti iktidarının Ok yıllarında, subayların on beş yıl gibi uzun bir müddetle mecburi hizmete tabi tutulmaları ve bu müddet zarfında sivil mamurlara tanınan istifa etme hakkından mahrum bırakılmaları subayların bir derdi olarak alâkalı mercilere aksettirilmişti. Bunun üzerine, diğer devletlerin or--larında tatbik edilen usuller de tetkik edilerek bu müddet onbeş yıldan on yıla indirilmişti. Böylelikle subayların haklı bir isteğini yerine getirdiklerine inananlar, istifaların muvazzaf subay kadrosunda bu derece noksanlıklar meydana getirebileceğini düşünememişlerdi. Gerçi Subaylar arasında ordudan ayrılıp sivil hayata atılmak arzusunun ne kadar kuvvetli olduğu; 1930 seçimlerinden önce hazırlanan Seçim Kanununun bir maddesinin tatbikatı ile daha çok önceden kendisini göstermişti. Bu madde, milletvekilliği için adaylıklarını koymak isteyen veya koyan subayların ordudan istifa etmiş sayılacaklarına dair bir hükmü ihtiva ediyordu. İşte subaylar bu hükümden milletvekili olmaktan çok, sivil hayata dönmek için faydalanma yolunu tutmuşlardı. Bu mahzur tespit edildikten sonra bahis mevzuu maddenin değiştirilmesine lüzum görüldü. İşte mecburi hizmet süresi onbeş yıldan on yıla indirilince de tıpkı buna benzer bir cereyan ortaya çıktı. İstifalar biribirini kovalamaya başladı. Yeni yetişenlerin eskilerin yerlerini doldurmasına rağmen, Ordudaki muvazzaf subay miktarı üçte bire kadar azalmıştı. İstifaların arkasını kesmek için akla gelen çarelerden biri de hizmet süresini tekrar on beş yıla çıkarmak olmuştu.

İstifaların sebebi

İstifaların sebepleri araştırılacak olursa en mühim amilin. Ordudaki ağır hayat şartlarının yanı başında memlekette yeni yeni beliren iş imkânlarının personel ihtiyacı olduğu görülecektir. Memlekette iktisadi devlet teşekküllerinin ve teşebbüslerinin artmasına muvazi olarak çalışan ve isten anlayan personele olan talep de fazlalaşmıştı. Orduda işten anlayan adam ve teknik personel miktarı fazla idi. Yüksek ücretler ve daima hasreti çekilen serbestlik hizmet müddetlerini tamamlayan subayları bu işlere doğru sevketmişti. Esasen subaylar aldıkları para ile yapmış oldukları hizmet arasındaki nispetsizlikten öteden bert şikayetçiydiler. Nitekim orduya 25 lira asli maaşla katılan bir asteğmen, kıdemli yüzbaşı olduğu saman ancak 60 liralık bir seviyeye yükselebilmektedir. Büyük mesuliyetler deruhte ederek, gayet ağır vazife şartları altında çalışarak elde edilen bu ücret, tatmin edici olmaktan uzak bulunduğu için, hizmet müddetini tamamlayan bir subay her şeyden evvel kendisine daha iyi hayat şartları temin edecek olan yeni bir iş aramak zorunda kalmakta idi. Bu şartlar bugün için de varittir.

Hükümetin tedbirleri

Büyük ölçüdeki bu istifaların birgün Ordunun talim terbiyesinde aksaklıklar meydana getirebilmesi ihtimalini şimdiden düşünmek zorun da olan ilgililer,, hizmet sürelerinin tekrar eski hadde çıkarılmasının yanında daha başka tedbirler üzerinde de düşünmektedirler. Hizmet sürelerinin tekrar arttırılmasının bazı politik mülâhazalarla üst makamlar tarafından hoş karşılanmamış olması da nazarları başka taraflara çevirmeyi zaruri kılmıştı. Bu tedbirlerin başında da şüphesiz, subayların hayat seviyelerini ve refah derecelerini yükseltmek geliyordu.

Millî Savunma Bakanlığı Vekili Şem'i Ergin tayın bedellerinin arttırılması suretiyle istifaların kısmen durdurulabileceğine inanıyordu. Bütçe müzakereleri sırasında Meclis'te kabul edilen zamlar da bu görüşün bir neticesidir. Ayda yetmiş beş lira belki küçümsenemiyecek bir rakkamdır ama subayları arzu edilen hayat seviyesine ulaştıracak bir miktar da sayılamaz. Tayın bedellerinin arttırılması gibi geçici tedbirler yerine, subayların terfiini temin edecek esaslı tedbirlere bugün daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. AKİS'in geçen sayılarında da belirttiği gibi Askeri Terfi Kanununun bir an önce çıkarılması yüklendikleri vecibelere kargı kendilerine temin edilen imkanlar arasındaki nispetsizliği bertaraf ederek Subaylarımızı içinde bulundukları endişelerden, kısmen de olsa kurtaracaktır.

F E N

Atom

İstanbul'da radyoaktif yağmur

Telaş etmeyin, korkacak bir şey yok... Zaman zaman hem İstanbula, hem memleketimizin başka bir çok yerlerine radyoaktif yağmurlar yağar, ama bunların kimseye, alg bir şeye zararları dokunmaz. Radyoaktiflikleri normalin pek az üstündedir, bu kadarcık farkın canlılar üzerinde bir tesiri olmaz. Bu yağmurlar yeni girdiğimiz atom çağının tabii icaplarındandır. 1945 den beri şurada burada atom bombaları patladıkça ortaya çıkan radyoaktif bulutlar yavaş yavaş bütün dünyaya dolaşmakta, fırsat buldukça da yağmur veya kar halinde yere düşmektedirler. Bunun önüne geçmeye imkan yoktur. Bombayı patlatan devlet istese de, radyoaktif bulutların hasıl olmasını ve sonra rüzgârın tesiriyle çok uzaklara, hatta dünyanın öbür ucuna kadar sürüklenmesini Önleyemez. Halbuki bunları kendi topraklarından çıkmadan dağıtıp yok edebilmek çok arzu edilir. Çünkü radyoaktif bulutlar patlayan bombaya ait bazı sırtarı da beraber götürürler. Bilhassa komşu memleketlerdeki ilim adamları, bulutların radyoaktifliğini ölçmek suretiyle bir infilak olduğunu meydana çıkarabilirler. Mesela Amerikalılar, Rusyadaki ilk atom infilâkını başlıca bu yoldan bir kaç gün içinde haber alabilmişlerdi. Daha sonra 1952 de bir Pasifik adasında ilk hidrojen bombası patlatıldığı zaman, kilometrelerce uzakta bir balıkçı gemisinin üzerine inen sis bulutunun radyoaktifliğini inceleyen Japon ilim adamları, hidrojen bombasının yapısı hakkındaki bazı sırları dünyaya ilk defa açıkladılar. Bugün bütün büyük devletler ve ilmi seviyesi Heri küçük devletler - havanın radyoaktifliğini devamlı olarak kontrol etmekte ve görebildikleri ani değişmelerin sebeplerini dikkatle araştırmaktadırlar. Şüphesiz bu devamlı dikkatin başka bir sebebi de mevcut radyoaktifliğin insanlara veya öteki canlılara her hangi bir zarar verebilecek derecede artıp artmadığım kontrol etmektir.

Radyoaktif bulutlar Türkiyeden de geçiyor derken sadece başka memleketlerde yapılmış rasatlara dayanan bir tahmin yapmıyoruz. Bu sefer elimizde baş vurulacak yerli ölçüler var. İstanbul Üniversitesinden iki fizikçimiz, Sait Akpınar ile Remziye Akpınar, 1953 yazından beri İstanbul ve Uludağda yaptıkları ölçülerin sonuçlarını son günlerde yayınladılar. Bu sonuçlara göre son iki yıl içinde İstanbul ile Uludağa en aşağı 19 defa nispeten şiddetli radyoaktif yağmur veya kar yağmıştır. Her seferinde de bu radyoaktifliğin kaynağı Rusya veya Amerikada patlıyan bir atom bombasıdır. Araştırıcılar, memleketimizde görülen radyoaktifliği doğuran her infilakın tarihini de tesbit etmişlerdir.

Yukarıya aldığımız sonuçlar İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Mecmuasının son fasikülünde yayınlanmış ve ilim muhitimizde geniş bir ilgi uyandırmıştır. Gazetelerimizin de, farkına vardıkları takdirde, bu araştırmadan geniş ölçüde bahsetmeleri beklenir. Çünkü hem konu, atom enerjisiyle ilgisi dolayısıyla tam manasıyla aktüeldir, hem de sonuçlar memleketimize aittir. Her zaman üniversitelerimizin ne ilim dünyasının aktüel meseleleriyle, ne de memleket gerçekleriyle uğraşmadığını söyler dururuz. Çağdaş ilim seviyesine bir an önce yetişme arzumuzun doğurduğu bu şikâyet zaman zaman görülen müspet örnekler üzerinde durmaktan bizi alıkoymamalıdır. İşte bahsettiğimiz çalışma hem aktüel bir konuyla hem de bir memleket gerçeğiyle ilgilidir. Bu çalışmayı yapan fizikçiler İstanbul Üniversitesi Tecrübi Fizik Enstitüsünün elemanlarındandır. Dr. Sait Akpınar aynı zamanda Uludağdaki kozmik ışınlar araştırma merkezinin müdürüdür. Kuruluşunda birinci derecede emeği geçmiş olan bu merkezde iki seneden beri, bir iki asistanıyla birlikte kozmik ışınları üzerinde incelemeler yapmaktadır.

1953 haziranından 1955 temmuzuna kadar İstanbulda ve Uludağda toplanan yağmur ve kar sularının radyoaktifliğinde 19 defa ani ve büyük artışlar görülmüştür. Bazı hallerde radyoaktiflik normalin 100 misline kadar yükselmiştir. Fakat bu takdirde bile canlılara zarar verecek dereceye gelmemiştir. Sait Akpınar ile eşi Remziye Akpınar her artışı ayrı ayrı incelemişler ve bu aşırı radyoaktifliği doğuran atom infilakinin kaç gün önce vuku bulduğunu hesap etmişlerdir. Sonra bu tarihleri gazetelerden öğrendikleri günlerle karşılaştırarak, infilaklardan 14 ünün Amerikada 5 inin de Rusyada meydana geldiğini tespit etmişlerdir. İlgi uyandıracak bir nokta şudur: Bu devre esnasında patlatılan Rus bombalarından biç biri Amerikan bombalarının en şiddetlisi kadar fazla radyoaktiflik doğurmamıştır. Radyoaktif bulutların infilak yerinden bize kaç günde geldiği meselesi de dikkate değer. Bu müddet, rüzgârların şiddetine ve yönüne göre çok değişmektedir. Meselâ geçen mayısta Amerikada, Nevada'da yapılan iki büyük atom denemesinde hasıl olan radyoaktif bulutlar dokuzar gün sonra memleketimize gelmişlerdir. Nevadanın bize göre hemen hemen dünyanın öbür ucunda olduğunu düşünün. Bu bulutları getiren rüzgârların ne kadar şiddetli esmiş oldukları meydana çıkar. Yüksek irtifalarda hızları saatte 100 kilometreye yaklaşan böyle şiddetli rüzgârlar estiği zaten biliniyor. Buna karşılık gene Nevada'daki bazı infilakların bulutları, daha aşağı seviyelerde esen hafif rüzgârların tesiriyle ancak bir ay sonra İstanbula gelebilmiştir. Rusyada (ihtimal Sibiryada) patlıyan bombaların bulutları da aşağı yukarı bir ayda bize kadar gelmiştir. Rasatlar İstanbul ve Bursa gibi birbirine çok yalan iki yerden yapıldığı için, yalnız bu ölçülere dayanarak memleketimizden geçen radyoaktif bulutların doğudan mı, batıdan mı geldiğini anlamaya imkân yoktur. Fakat mesela Orta ve Doğu Anadoluda iki merkezde daha rasat yapılsa bu mahzur ortadan kalkar. Fizikçilerimizin böyle kendi kendine yeten bir rasat şebekesini bir an Önce kurmalarım temenni ederiz. Mecmuadaki makalenin sonunda bir de Rusyada 24 kasımda patlatılan hidrojen bombasına ait bir not var. 1955 in son ayında İstanbulda öncekilerin hepsinden daha şiddetli bir radyoaktiflik müşahede edilmiş. Kaynağının Rus hidrojen bombası olduğuna şüphe yok. Yazarlar, ileride bu infilak hakkında daha fazla tafsız yazacaklarını söylüyorlar

Uludağ Kozmik Işıklar İstasyonu

M U S İ K İ

İstanbul

Pierre Fournier

Geçen hafta İstanbul müzikseverleri Pierre Fournier'yi tekrar dinlemek fırsatım buldular. Bilindiği gibi Fournier, sanat aleminde devrimizin - Bablo Casals'dan sonra en büyük viyolonselisti addedilmektedir. Gerçi bu sazın da - Piatigorsky, Tortelier, Cassado veya Mainardi gibi - kıymetli virtüozları yok değildir. Ancak, teknik üstünlüğü yanında kendine has yumuşak tonu, olgun musiki anlayışı ve ifade kudreti ile Pierre Fournier, bütün Avrupanın ve Amerikanın sevgisini kazanıvermiş, bu isimlerin başında yer almıştır.

Pierre Fournier' nin konserlerinde, turnelerinde veya plâklarında kendisine daima büyük orkestralar, büyük solistler refakat etmekteydi. Meselâ, konserto icralarını umumiyetle Rafael Kubelik veya Walter Susskind idaresindeki orkestralar refakatinde plağa doldururdu. Keza, "His Master's Voice" plakları üzerindeki Beethoven sonatlarında kendisine, bir kaç yıl evvel hayattan ayrılan büyük Beethoven icracısı Artur Schnabel refakat etmişti.

Bizde ise bu refakat, konserlerde İstanbul Şehir Orkestrası, resitallerde de Cemal Reşit Rey tarafından deruhte edilmekteydi. Ancak, ister Şehir Orkestrası veya Cemal Reşit Rey, isterse Viyana Filarmoni Orkestrası veya Artur Schnabel refakat etsin: bu kabil icralarda solistin ehemmiyeti ön planda yer alacağı yani refakat edenin sanat değeri ne olursa olsun, soliste nazaran tali durumda addedileceği - ilk nazarda hatırlanması gereken bir esastı.

Garip afişler

Halbuki bu sefer resital, afişlerde bir "Pierre Fournier - Cemal Reşit Rey" resitali olarak ilân edilmekteydi. Her iki isim de aynı puntularla, yan yana yazılmıştı. Öyle ki, durumu bilmiyenlerin, Cemal Reşitin de virtüozluğunu göstereceğini, bu arada "piyano dünyasında" gezineceğini zannetmeleri mümkündü. Zira, piyanistin ismi "refakat eden" şeklinde değil, solistle aynı ehemmiyette, diğer bir solist gibi tasrih olunmuştu.

Orkestra ile verilecek konserde ise orkestra şefinin - Cemal Reşit Rey'in adı gene büyük punto ve tamamen majüskül harflerle, "Pierre Fournier" ismi ise küçük harflerle yazılı idi. Bereket, Fournier'nin Cemal Reşit'e refakat etmek üzere geldiği zannını uyandıracak şekilde bir ilan yapılmamıştı.

Yabancı dil merakı

Gene orkestra konserinin, hem afişlerinde, hem de programında diğer bir gariplik nazarı dikkati çekti: Program, bir Türk bestekârının Fransızca isim taşıyan bir eserini ih

Pierre Fournier

Punto ve çap meselesi

"Pieces Concertantes"ı icra olunacaktı.

Musiki dilinde, karşılığı mevcut olmayan yabancı terimlerin kullanılması pek tabii idi. Ancak, sebepsiz yere bir -bestekarın, eserini yabancı dilde verilmiş bir isimle kendi memleketinde çaldırmasının izahı kabil değildi. Gerçi "Pieces Concertantes" ilk defa Fransa'da icra olunmuştu. Lâkin bu da eserin Fransızca isim taşıması için kafi sebep teşkil edemezdi. Nitekim, bu yabancı isim bir çok müzikseverler tarafından - haklı olarak - tenkid edildi. Zira hiç değilse "pieces" kelimesinin dilimizde karşılığı vardı ve esere meselâ - "Konsertant Parçalar" gibi bir isim verilmiş olsaydı ihtimal böyle bir husus nazarı - dikkati çekmeyecekti.

Mamafih, İstanbul Konserlerinde aşırı bir Fransızca merakı daima göze çarpıyordu. Programlar âdeta yalnız Fransızca bilen müzikseverlere hitap edecek mahiyette hazırlanmak taydı. Bunun yakın bir misali de Lazare Levy'nin konser afişlerinde görülmüştü: Solistin çalacağı eserler "Schumann'ın Konsertosu ve Variations de Franck" şeklinde ilan olunuyordu. İkinci isimle kastedilen eser Cesar Franck'ın "Senfonik Varyasyonları" idi, "Franck'ın" yerine "de Franck" yazılması acaba nasıl bir sebeple izah edilebilirdi? Bu kabil hareketlerin dinleyiciler üzerinde na hoş tesirler husule getirileceği nazara alınmıyor, hattâ belki de böylelikle memleketimizi ziyaret eden yabancı sanatkârlara bir cemilede bulunulduğu zannediliyordu.

Konser

Nitekim bu "cemile" merakı konser programında alenen tasrih olunmuş, orkestranın yer alması "Şehir orkestrası sanatkarlarının cemilekar iştirakile" şeklinde ilan edilmişti. Halbuki Şehir Orkestrası burada en tabii mesaisini yapıyordu ve üstelik, iştiraki dinleyiciler için hiç de "cemile" değildi. Kötü bir refakat - ne kadar "cemilekar" addedilirse addedilsin - dinleyicilerin çoğunu rahatsız ediyordu. Orkestra ise bu refakat vazifesini nadiren başarabiliyordu ki böyle bir durum "cemile" değil olsa olsa bir eziyet teşkil ederdi.

Son konserde orkestra Cemal Reşit Rey idaresindeydi. Fournier tarafından çalınacak iki eserden maada programa Mozart'ın "Don Juan" Uvertürü ve Gabriel Faure'nin "Pelleas ve Melisande süiti ilave edilmişti.

Uvertürün devamı boyunca orkestrada bir isteksizlik göze çarptı.. Bir evvelki konserde pek fazla takdir edilen yaylı sazlar eseri gelişi güzel okumakla iktifa ettiler. Kontrbasların çatırtıları tabii ki eksik değildi.

Fransız bestecilerinde ise Cemal Reşit daima başarı elde ediyordu. Faure'nin pek sık tekrarlanan süitinde bu netice gene değişmedi. Eserin renkleri, teferruatı oldukça belirli idi. ölçülerde muvazene, tempoda İstikrar müşahade edildi. Nefesli sazlar nisbeten temiz çaldılar. .,

Fournier, Haydn'ın Re Majör Viyolonsel Konsertosunu kendi kadanzları ile icra etti. Duygulu olduğu kadar berrak üslubu ve azami mükemmeliyete erişmiş tekniği karşısında hayranlık duymamak imkânsızdı.

Mamafih, programın en fazla dikkati çeken kısmı Cemal Reşit Rey'in Fransızca isim taşıyan eseri * Viyolonsel ve orkestra için "Pieces Concertantes" - oldu. Dört müstakil, kısımdan - parçadan - müteşekkildi:

1. Allegretto; 2. Leggiero e con Spirito; 3. Adagio; 4. Moderamente Animato.

Verdiği yabancı isme rağmen Cemal Reşit, millî motiflere istinad etmiş ve hakikaten başarılı bir eser meydana getirmişti. Birinci kısım, viyolonselde verilen uzun nefesli, yumuşak bir temle açılıyor, güzel renkler ve tatlı tezatlar içinde akıp gidiyordu. Solo partide virtüozca cümlelere daha ziyade ikinci kısımda yer verilmişti. Zarif bir nükte ile nihayete eren bu parça, bilhassa olgun bir sanat anlayışı ile meydana getirilen zengin orkestrasyonu bakımından dikkati çekti.

Fournier, eseri kudretli tekniğine ilâveten olağanüstü bir anlayışla icra etti. Orkestra - işe mutaddan çok daha iyi hazırlanmıştı.

Konser nihayete erdiğinde bestekar, solistten daha da fazla alkışlandı. Salonun her yanından "bravo Cemal Reşit!" sesleri duyuluyordu. Hakiki bir sanat değeri taşıyan eser bu tezahürata lâyıktı.

Hâsılı, Cemal Reşitin uzun tecrübelerine rağmen tamamiyle intibak edemediği orkestra şefliği yerine,, hakikaten başarı gösterdiği kompozisyon sahasındaki faaliyetlerine devam etmesini temenni edenlere hak vermek lâzım geliyordu. Gerek "Çağırılış", gerekse "Pieces Concertantes" bu mülahazaları teyid eden eserlerdi. Lâkin sonuncuyu da, bunu takip edecek olan eserleri de kendi dilimizde verilmiş isimlerle dinlemeyi gönül isterdi. ö. U.

Ankara

Misafir tenor

Ankara Veremle Savaş Derneği, tertip ettiği konser için salon bulmakta cidden zorluk çekmişti. Konserin Türkocağı salonlarında verileceği ilân edilmişti. Fakat son gün Büyük Tiyatronun salonundan istifade etmek imkanı bulundu. Yer değişikliği ilan edildi ve konser 24 Şubat günü Büyük Tiyatroda verildi. Bu konser için İtalyadan bir orkestra şefi - Arturo Basile - ile bir tenor - Carlo Zampighi - davet edilmişti. Misafir sanatkârlara Ferhan Onatın ve Cumhurbaşkanlığı Filarmoni orkestrasının da katılmasıyle olağan üstü bir konser verilmiş oldu.

Ferhan Onat
Allahın verdiği kadar

Programda, orkestranın senfonik müzik olarak çaldığı Weber - Oberon, Mozart - Figaronun Düğünü, Rossini - Giyyom Tel operalarının uvertürleri ile Donizetti ve Verdinin operalarından aryalar ve bir de düet vardı.

Misafir tenor Carlo Zampighi hafif - leggiero - bir tenor.. Kalitesi İtalyanın birinci sınıf tenorlarından biri olduğuna dair en ufak bir emare taşımıyor. Küçük olmasına rağmen renkli bir sesi var. Bütün söylediği parçalarda doğru ve yerinde stili ile nazarı dikkati çekmesini bildi. Bilhassa tizlerdeki "e" vokallerini zorlaması bir yana bırakılacak olursa, falset seslerle gerçek sesleri bir hile olmasına rağmen iyi idare ediyordu. Donizetti'nin Aşk İksiri ve Don Pasquale operalarının aryaları misafir tenorun kendisini en fazla gösterdiği parçalar oldu.

Yerli soprano

Ferhan Onat daha sahneye çıkarken dinleyicilerinin sürekli alkışlarıyla karşılandı. İlk söylediği Rigoletto'dan Caro Nome aryasının başlarında Ferhan Onatın epey bocaladığı görüldü. Bereket Orkestra şefi imdada yetişti ve durumu kurtardı. Diğer parçalarda da sopranomuz ya mütemadiyen tiz, ya da mütemadiyen pes söylemekte israr etti. Umumiyetle pes söyleyiş tizleşmeden fazla idi. Bu da programdaki gibi müzik tarafı zayıf eserlerde dinleyicinin daha çok rahatsız olmasına yol açardı. Açtı da.. Buna rağmen, dinleyiciler her parçanın sonunda büyük sempati tezahürlerinde bulundular. Muhakkak ki, Ferhan Onatın Allah vergisi bir sesi var, ama kul bu mazhariyete lâyık olmaya çalışmamış.. Bu yüzden vibratosu renksiz kalıyor, bütün söylediği şarkılarda da ne bir müzikal ifadeye, ne de stile rastlanıyor. Bu stil ve ifade zaafiyeti bilhassa Lucia operasının düetinde, misafir tenorun yanında daha çok farkedildi.

Ferhan Onat, bu noksanlarının giderilmesinin beklendiğini unutmamalıdır. Ses, müzik yapmak için bir vasıtadır. Müzik, tiz notalarda feryat etmek değildir. Hele bu feryat bir de detone olursa..

Orkestra ve şefi

Arturo Basile' nin iyi bir idare tarzı var. Stili, müzikalitesi olan bir şef.. Jestlerinin ölçülü olmasına bilhassa gayret sarf ettiği görülüyor. Bageti altında orkestra umumiyetle

Leyla Gencer
Kimonolu bayan

iyi idi. Hatta her zamankinden bir hayli farklı idi. Oberon uvertürü oldukça parlaktı. Giyyom Tel daha da başarılı çalındı. Baştaki viyolonseller kuarteti ve flüt soloları temayüz ediyorlardı. Cor anglais soloları maalesef bu iyi icrayı bozmaktaydı. Buna rağmen orkestraya ve şefine başarısızdı denemez. Bilâkis, orkestradan böyle kaliteli icraları nadiren dinlememiz kabil oluyor. Bunun devamı temenni edilir.

Ankara Veremle Savaş Derneği sanat sevenlere dış opera müziği alemi ile ufak da olsa bir temas imkânı sağladığı için elbette faydalı ve memnuniyet verici olmuştur.

Sanatkarlar

Leyla Gencer'in kimonosu

23 Şubat akşamı, saat altıbuçuk sularında, Kavaklıdere Posta caddesine, biribiri arkasına giren bir çok otomobil Japon sefirinin evi önün de duruyordu. ,

Japon sefiri ekselans Kamimura ve eşi giriş kapısına açılan küçük salonda, misafirleri selâmlıyor, büyük bir samimiyet ve nezaketle "hoş geldiniz" diyorlardı. Bayan Kamimura bol kollu, geniş kuşaklı yeşil bir kimono giyinmişti. Batan bitişikteki

kokteyl salona da, hep böyle renk renk kimonolu, sandallı "Madame Butterfly" larla doluydu.

Köşede bir masanın üstünde gözleri alan, pırıl pırıl şahane bir kimono duruyordu. Gözler kapıda idi. Herkes Leyla Genceri bekliyordu. Kokteyl Mademe Butterfly'ı en güzel şekilde canlandıran sanatkâra bir kimono hediye edilmesi vesilesiyle tertip edilmişti.

Madam Butterfly

Nihayet Leyla Gencer birkaç arkadaşı ile birlikte göründü. Geciktiği için çok üzgündü. Kendisine has güzel ve zarif jestlerle özür diliyordu. Gayet güzel siyah bir kokteyl elbisesi giyinmişti. Sivri dekolteli kapalı bir yakası ve uzun kolları olan bu elbisenin üst kısmı irice yünlüden olup, kalça üstünden itibaren krep satendendi. Elbisenin boyu hemen hemen ayak bileklerinde bitiyordu. Ve gene satenden sivri uçlu zarif ayakkabıları nazarı dikkati celbediyordu. Kulağında uzun inci küpeler ve boynunda uzun bir inci kolye vardı.

Şahane kimono

Sefire. onu derhal hediye kimononun yanına götürdü. Leyla Gencer hayranlıkla ve sevinçle onu seyrediyordu. Biraz sonra Sefirin ingilizce hitabesini de aynı sevinçli tebessümle dinledi:

"Madame Butterfly son asrın nihayetine doğru yaşanan bir trajedinin hikâyesi idi. Bu itibarla, kimono, o zamanlar geyşalar arasında hüküm süren modaya uygun olarak yapılmıştı. Ancak bu kimononun bir hususiyeti vardı. Bunu ısmarlama olarak hazırlıyan iki Japon müessesesi sefirenin ikazı, üzerine, onu Bayan Leyla Gencere en çok yakışacak renklerde yapmışlar ve böylece Madame Butterfly temsillerinde giyilen klasik renkleri değiştirmişlerdi. Zemin yeşildi. Üzerinde renk renk motifler, kelebekler vardı ve bunlar sırma ile, elde işlenmişti."

Ekselans Kamimura Leyla Gencere Butterfly rolü için bu kimonoyu hediye etmekle büyük bir bahtiyarlık duyuyor ve bu yakınlıkla Türkiye ile Japonya arasındaki dostluk bağlarının yeni bir ifadesini belirtmiş olmayı ümit ediyordu.

Ekselans Kamimura'ya bu güzel fikri İsviçre sefiri vermişti. Ekselans ona ve bütün misafirlerine teşekkür ediyor, Leyla Gencere yeni elbisesi ile Butterfly rolünde büyük muvaffakiyetler diliyordu.

Leyla Gencer bir an durdu alkışların bitmesini bekledi, sonra teşekkür etti.

T İ Y A T R O

İstanbul

Bir genç müellifin macerası

*G*enç adamın bütün kabahati Tiyatroyu sevmesi ve Tiyatro için birşeyler yapmağa çalışmasıydı. Bu yüzden başına neler gelmedi ki?. Küçüklüğünden beri temaşaya olan aşırı düşkünlüğü, sonunda, onda sah ne eseri yazma arzusu uyandırmıştı.

Yazdıklarını okuyanlar "Niçin Şehir Tiyatrosuna vermiyorsun?" dediler. Delikanlı güldü, ama yasmaya devam etti. Bu kendisi için yazış uzun müddet devam etti. Aradan uzun seneler geçti. Delikanlı artık bir iki gazetede ve mecmuada Tiyatro tenkitleri de yazıyordu. Fakat bunlar onu tatminden uzaktı. Derdi gücü piyes yazmaktı ve yazıyordu da. Müsveddelerini okuyanlar onu tazyike başladılar. Israr edenlerin kanaatlerine göre; bunlar kağıt üzerin de kalmamalı, ramp ışığına kavuşabilmek için mutlaka Tiyatroya, Edebi heyete verilmeliydi. Nihayet genç yazar, yazdığı eserlerin sahnede canlandırılabileceğine kanaat getirerek doğrudan doğruya müdüre müracaat etti. Müdür, gazetelerde çıkan kritiklerinden dolayı, kendisini tanıyordu. Onunla çok samimi konuştu, al kadar oldu ve 'piyeslerini birer istida ile hemen tiyatroya vermesini söyledi. Genç yazar sevinçten uçuyordu,

Fakat bu sevinci uzun sürmedi. 1954 yılının 16 temmuzunda tiyatroya verdiği "Sam Rüzgârları" ve "Cennette Buluşalım" adlarındaki iki piyesinden, aradan epeyce zaman geçmesine rağmen ses seda çıkmamıştı. Fakat o boş durmuyordu. Bu arada bir arkadaşıyla beraber, John van Druten'den çevirdiği "Ateş Bacayı Sardı" komedisini.de, müellifinden izin alarak, yani: kanuni formalitelerini tamamlıyarak, edebi heyete vermişti. Yine aradan uzun zaman geçti. Haftalar ay, aylar yıl oldu. Genç tiyatro yazarının artık rahatı huzuru kaçmıştı. Aradan bu kadar zaman geçmişti. Edebi heyet o kadar meşgul muydu ki hâlâ piyeslerine okunma sırası gelmemişti. Bu durum da piyeslerini Tiyatro'dan alıp radyo için değiştirmeğe karar vermişti ki bir gün Şehir Tiyatrosundan şöyle bir mektup aldı: "Sam Rüzgarları adındaki piyesiniz hakkında görüşmek üzere Salı günü Tiyatroya edebi heyete müracaat ediniz". Bu yazılar yine onu ümitlendirmeğe başladı. O günü iple çekti. Edebi heyet üyelerinin karşısına çıktığı zaman, imtihana gelmiş bir talebeden farksızdı. Bereket azalar çok kibar insanlardı. İçlerinde tiyatro ve roman muharrirleri vardı, onunla çok samimi konuştular, piyesini beğendiklerini, bazı tip ve karakterleri çok kuvvetli bulduklarım söylediler, fakat bu arada da bazı noktalara işaret ederek bunların düzeltilmesi tavsiyesinde bulundular. Medihlerinde bir ara o kadar ileri gittiler ki bir tanesi "yeni bir Anouilh doğuyor" dedi. Genç tiyatro yazarının sevincine payan yoktu artık. Odadan çıkarken edebi heyetin arzusu şu merkezdeydi: Piyesini bu bir kaç gün içinde düzeltip hemen getirmeliydi. Çünkü yeni açılan Aksaray bölümünde ilk eser olarak sahneye konulacaktı.

Evvelce yazılan bir piyesi yeni baştan düzeltmek kolay bir iş olmasa gerek.. Fakat bizim genç tiyatro yazarı o kadar memnundu ki oturdu. çalıştı ve üç hafta içinde piyesi düzeltip Tiyatroya götürdü. Edebi heyet piyesi yeniden gözden geçirdi ve 12 Aralık 1955 günü delikanlı Şehir Tiyatrosu başlığım ve müdürün imzasını taşıyan şöyle bir mektup aldı: "Müellifin (Sam Rüzgârları) isimli dört perdelik telif piyesinde yaptığı tadilât incelenmiş ve oynanması ittifakla kabul edilmiştir" altında da 7 tane imza vardı. Reşat Nuri, Refik Halid, Fahri Celal, Cevat Fehmi, Max Meinecke, H. Kemal Gürmen ve Müfit Kiper'in imzalarıydı bunlar!... Nihayet birinci merhaleyi atlattığı için yazar pek memnundu! Fakat henüz asıl işin ikinci merhalede, "idare heyeti" nde olduğunu bilmiyordu. Filhakika Aksaray bölümünde birinci piyes olarak "Buz Dolabı" oynanmış ve müthiş bir fiyasko olmuştu. Herhalde, söyledikleri gibi ikinci eser olarak O'nunkini koyacaklardı. Bu ümitle beklediği sırada "Halanın Mirası" adında bir Alman piyesinin ikinci eser olarak seçildiğini söylediler ve genç tiyatro yazarına "telif bir piyesten sonra bir tercüme koymayı düşündük. Üçüncü olarak sizinkini koyacağız" dediler. Bu bile, bir ümitti, haftalar geçti, "Halanın Mirası" miadım doldurdu. Sıra onun piyesine gelmişti ki yeni bir havadis bütün . sinirleri bozdu. Yeni ve garip bir haber ve "İdare heyeti" kararı!.. "İstanbul tarafında oturan, dolayısıyla Aksaray bölümüne giden halk ciddi tiyatrodan anlamadığı, sudan ve hafif eserler sevdiği için burada münhasıran böyle piyesler oynanacak" tı ve bu düşünce ile yıllarca evvel "Darülbedayi" de oynanan ve 6 sene evvelki röprizinde, basında büyük tenkidlere uğramış bulunan "Hanımlar Terzihanesi" vodvili seçildi. Bu durumda Aksaray tarafında oturan seyirci de, "Gerçek Tiyatro" yu anlamamakla itham ediliyor ve oynana oynana posası çıkmış bir piyesi seyretmeğe mecbur bırakılıyordu. Oysa ki, geçenlerde piyes arayan Karaca da, bir ara, evvelce "Malum Piyes" adıyla sahneye koyduğu bu eseri düşünmüş ve sonra böyle eski bir vodvili sahneye koymayı hafif bulmuştu.

İstanbul Şehir Tiyatrosu bir taraftan "müellif yetişmiyor" diye feryat ediyor ve sonra eseri düzeltilen, Edebi Heyetçe kabul edilen bir müellifin piyesini hasır altı. etmekten çekinmiyordu.

K İ T A P L A R

GEÇMİŞ ZAMAN KÖŞKLERİ

(Yazan: Abdulhak Şinasi Hisar, Varlık Yayınları Cep Kitapları Serisi: 155, 94 sayfa, 100 kuruş).

Abdülhak Şinasi Hisar, "Dün'e "Geçmiş zaman"a sıkı sıkıya bağlı bir yazar. İşlediği konulardan, diline, edasına kadar her yanıyla böyle. Bunun için olacak, hemen her eseri bir çatışmaya sebeb olur. Sanatçılarımızın bir kısmı, Hisar'ı tutar, över, yüceltir. Bir kısmı da onu alır yere çalar. Bir değeri olmadığını söyler. Elbette bu iki aşırı görüşün bir ortalaması bulunabilir. Sanıyoruz ki, Abdülhak Şinasi Hisar'ın hakkı bu "ortalama hüküm" le verilebilir.

Yazarın "Geçmiş zaman"a sıkı sıkıya bağlı olduğunu söylemiştik. Bu bağlılığı bir kaç kitabının sadece adını sıralamakla bile, görmek mümkündür. Son kitabının adı "Geçmiş Zaman Köşkleri", bundan önce "Boğaziçi Yalıları" çıkmıştı. Daha önce "Boğaziçi Mehtapları"nı okumuştuk. Yakında yayınlanacak hikaye kitabının adı da "Geçmiş Zaman Adamları"... Şu bir kaç kitap adı, Yazarın "Geçmiş zaman" a bağlılık derecesini olduğu kadar "geçmiş"teki çevresini de belirtmeye yetiyor.

Abdülhak Şinasi Hisar'ın, eski İstanbul'un yalılarında, köşklerinde, mehtap sefalarında geçen bir ömrü var. Bunları anlatıyor. İçinde, bir daha yaşanması imkânsız bir hayatın büyük özlemini duyuyor. Bu özlemi ne kadar renkli anlatabilirse, gücü ne kadara yetiyorsa, onu da kullanıyor. Şimdiki hayatimiz hayat mı, yaşamak mı sanki, der gibidir. Nerde o mehtap sefaları, yanlardaki, köşklerdeki alemleri... Yazar, okuyucuyu, "eski"ye, "geçmiş zaman"a, olanca harareti ile çağırır gibidir. Her satırda bir "Ah!" ediş seziliyor.

Bugünkü nesillerin, anlatılan, özlemi çekilen, bıkıp usanmadan "ah" edilerek anılan hayatın, gerçekten bu derece güzel olduğunu anlayabilmeleri pek mümkün değildir. Çağımız, bu kadar hayal olmuş "geçmiş"e dönmeye, ondan zevk almaya müsait de değildir.

Yazar, "... bütün bu geçmiş zamanlardan sonra, şimdi, onların hemen hepsinin birer perili ev olduklarına inanmaya hazır ve razıyım. Zira eskiden hemen hepsinden dağılan sihirli musikiyi hâlâ daha hatıralar içinde duyuyor ve hemen hepsinden vaktiyle birer perili zamanlar yaşamış olduğumu hatırlıyorum. Ve bunun içindir ki, şimdi bu eski zaman köşklerinin hep birer perili ev olduklarına inanıyorum." diyor.

Doğrusu istenilirse, biz, hali ve geleceği. düşünmenin, bize daha gerçek görünen bir zamanın özlemini duyuyoruz. "Geçmiş Zaman Köşkleri"nin perili ev olduklarına inanmaya "hiç de "hazır" değiliz. "Razı" olmamız da mümkün değil. Üstadı, bize pek yabancı gelen "hâlâ daha hatıralar içinde duyduğu o sihirli musiki ile" başbaşa bırakmak, galiba en doğru harekettir.

HANEY YAŞAMALI

(Tahsin Yücel'in hikayeleri, Yenilik Yayınları: 16, 82 sayfa, 1 Lira.)

Tahsin Yücel, yeni) neslin en genç sanatçılarından biridir. Yaşı henüz 23 olmasına rağmen hikayecinin ikinci kitabı çıkmış bulunuyor. İlki, 1950 yılında Varlık Yayınları arasında çıkan Uçan Daireler'di.İlk kitabından, işini bilir, sanata saygılı, iyi bir hikayecinin yetişmekte olduğu, belliydi. Tahsin Yücelin 25 ten fazla tercüme kitabı olduğu da göz önüne alınırsa, genç sanatçının ne kadar verimli bir çalışması olduğu ortaya çıkar Bu tercümelerin hepsinde, temiz ve düzgün bir Türkçeyle ortaya çıkmış olması okuyuculara şahsiyeti hakkında güven veriyordu.

Batı sanatıyla yakından ilgilenen genç sanatçının kısa zamanda, yazdığı hikayelerle dikkati çekmesi, çalışma şartlarının icabı olarak tabii sayılabilir. Batı sanatıyla yakın ilgi, bir sanatçı için, çalışmalara tutulan büyük bir ışık oluyor. XX. Yüzyılda iyi bir sanatçı olmak için, yalnız "istidaf'ın yeter olmadığı anlaşılmıştır. Yapılanlardan haberdar olmak, yazmak kadar mühimdir. Tahsin Yücel, bu yanıyla iyi bir sanatçı olmak imkanlarına sahiptir.

"Haney Yaşamalı"da, hikayecinin dokuz hikayesi var. Bu hikayeleri okuduktan ve ilk kitabına nazaran daha ileri bir merhaleye vardığım gördükten sonra, Tahsin Yücel'in sanatı üzerinde daha rahat konuşmak İmkânları bulunabiliyor. Önce şunu belirtmek yerinde olur ki. Tahsin Yücel, yeni ve orijinal olmak ve bu yoldan kısa zamanda büyük şöhrete kavuşmak için, mahiyeti ve icapları düşünülmemiş neticesi hesap edilmemiş bir takım denemelere girişmiyor. Hikayelerinde ne söyleyeceğini bilen, söylemek istediğini ne şekilde vermesi gerektiğini de önceden düşünüp, tasarlıyan bir hali var. Bu, Tahsin Yücel'in hikayelerinde birinci derece bir başarı unsurudur.

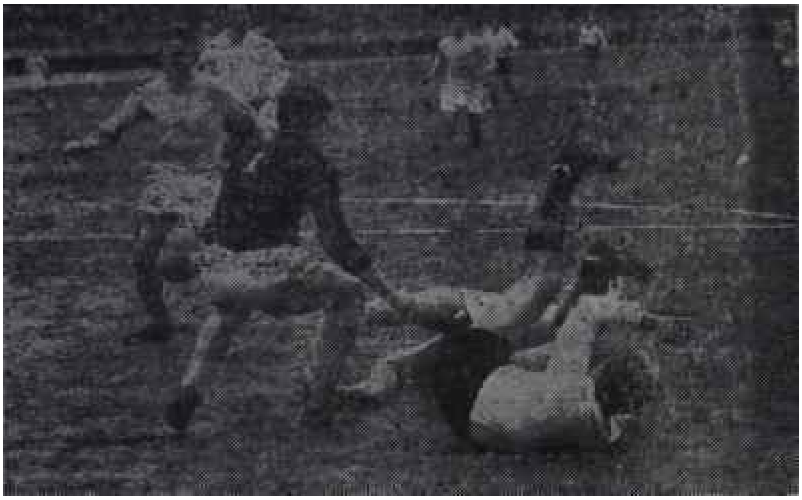
"Haney Yaşamalı", bize, insanın çeşitli hadiseler, vak'alar karşısındaki iç davranışları belirtiyor. Yani, yalınkat bir realizme gidilmemiş. Daha çok, bir takım realitelerin insan üzerindeki ruhi tesir ve tezahürleri tesbit edilmiş, bunları söylerken, tahammül edilmez, sıkıcı, bir psikolojik hikaye tarzıyla gelmesin. Hayır, bunun tamamen zıddına, itr rahatlık, yumuşaklık bütün hikâye boyunca kendini hissettirmektedir.

Kitaptaki, Haney Yaşamalı, Katuşa Masalı, Eski Hikâye, Kelepçe, Büyük Sarhoşluk, gibi hikayeler bu ölçü ile başarılı hikayelerdir. 'Sümüklüböcek" hikâyesi ise, gerçekten üzerinde düşünülecek bir hususiyet taşıyor. Nihayet bir sümüklüböcek-e bir Kelebeğin hikayesi gibi görünüyor ama, sanatçı, bunun içine insani bir takım münasebetleri hesaplı kitaplı oturtuvermiş.

"Büyük Sarhoşluk"taki, çöpçü tipi, kolay kolay unutulacak gibi değil. O resim aşkım, o çevresinin tepkilerini sanatçı, gerçekten ustalıkla belirtmiş.

Bu arada, Tahsin Yücel'in, kullandığı dilde gösterdiği başarıyı da belirtmek yerinde bir iş olacaktır.

S P O R

Beşiktaş : 3 -Emniyet: 0
Netice iyi, ümitler zayıf !..

Futbol

Millî takım Ankara'da

Geride bıraktığımız haftanın da en mühim spor hadisesini, gene Türkiye • Macaristan milli maçı teşkil etti. Kazanılan maç yurtta ve dış memleketlerde muhtelif şekilde tefsirlere mevzu teşkil etti. Dahilde bu başarıdan, yedisinden yetmişine kadar, memnun olmayan yoktu. Futbolcularımız her gittikleri yerde hailem alaka ve sevgisine muhatap oluyorlardı. Bu alaka hükümet erkânına kadar sirayet etmişti. Nitekim geçen hafta Milli takım mensupları Başbakan Adnan Menderesin davetlisi olarak Ankara'ya günü birlik bir hava seyahati yaptılar. Perşembe sabahı tam kadrosu ile Yeşilköyden havalanan Milli takımımız Esenboğa'da aralarında Ankara valisi Cemal Göktan, Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Osman Faruk Verimer, Beden Terbiyesi Genel Müdürü Faik Binalın da bulunduğu büyük bir halk kitlesi tarafından tezahüratla karşılandı. Karşılama merasiminden sonra Anıt Kabir ziyarete giden Milli takım oyuncuları beraberinde getirdikleri İstanbul çiçeklerinden yayılmış bir çelengi kabre koydular ve sura ile defteri mahsusu imzaladılar.

Başbakanın kabulü

Kafile, Anıt Kabirden doğruca Başbakanlığa gitti. Futbolcuları Başbakan Menderes tebessümle karşıladı. Bütün oyuncuları teker teker tebrik etti ve birer imzalı saat verdi. "Milli takımımız bundan sonra nerede olursa ben de orada olacağım. Memleket bir zafer kazanmış kadar bahtiyarım. Allah sizleri de bahtiyar etsin" diyen Başbakan futbolcularla hasbihalde bulundu ve Mus'tafaya "O Puskaşa adım attırmayan Mustafa sen misin?" İsfendiyara da "Verdin Leftere, o da kaydetti, değil mi deftere" diyerek şakalaştı. Başbakan futbolcuları dış kapıya kadar teşyi etti ve Başbakanlık önünde toplanan halkın tezahüratı üzerine de Leftere "Halk sizi alkışlıyor, mukabele edin" dedi.

Cumhurbaşkanını ziyaret '

Saat 11,30 da Başbakanlıktan ayrılan futbolcular Çankayadaki köşkte Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından kabul edildiler. Cumhurbaşkanı futbolcularımıza ayrı ayrı iltifatta bulundu ve kazanılan başarıyı övdü. Sohbet sırasında, kafileye katılan Çanakkale milletvekili ve Beşiktaş Klübu fahri başkam Nuri Tugay "Başbakan çocuklara birer altın saat hediye etti" deyince Bayar hayret içinde, "Ta... Demek siz oradan geliyorsunuz" dedi. Biraz sonra gene Nuri Tugay "Müsaade ederseniz biz gideceğiz. Zira Başbakanın yemeğine yetişmemiz lâzım*' deyince, Bayar "Ben de bu yemekte bulunmayı isterdim" cevabım verdi. Bu muhavereleri büyük bir hayret içinde takip eden Millî takım mensupları Cumhurbaşkanı ile vedalaştılar ve Ankara Palastaki öğle yemeğinden sonra uçakla İstanbula döndüler.

Gökay'ın rozetleri

Ankara seyahatının ertesi günü - 24 Şubat Cuma - Şehir Meclisi içtima salonunda Vali Fahrettin Kerim Gökay milli takım futbolcularına nevi şahsına münhasır üslubuyla kısa bir nutuk çekti. Kazanılan başarırım ehemmiyeti üzerinde duran Gökay, "Şehir Meclisi sizlere birer şehircilik rozeti ve diploma verilmesini karar altına almış ve bu şerefli vazifeye beni memur etmiştir. Bu rozet, unutmayın ki, herkese verilmez. Bunun manevi kıymeti çok büyüktür. Allah hepinizi daha büyük başarılara kavuştursun" dedi. Salonda bulunanların alkışlarıyla karşılanan bu sözlerden sonra Gökay, futbolcularla hasbihal etti ve fotoğrafçılara onlarla beraber poz verdi. Millî futbolcuların resmi ziyaretleri de böylece tamamlandı.

Portekiz maçı

1 954 senesinde İsviçrede Macarları mağlup eden Alman milli takımı futbolcularını Berlinde Olimpiyad stadında yapılan bir merasimde tebrik eden Federal Almanya Cumhurbaşkanının şu sözlerim hiç bir zaman hatırdan çıkarmamak lâzımdır. "Topa iyi tekme atmakla insan millî kahraman olmaz?".

Bu söz hortlamak istidadı gösteren Alman milliyetçiliğini öldürmek gayesi ile sarf edilmişti ama topa iyi tekme atmakla hakikaten insan milli kahraman mertebesine yüksele* mezdi. Hareketlerin' muayyen ölçülere göre ayarlanması herhalde faydalı bir yol olacaktır. Önümüzde bir Portekiz maçı vardır, İtstanbuldaki 3—1 ilk mağlubiyetin rövanşını almak için Portekizliler canla başla çalışmaktadır. Yabancı bir sahada, yabancı seyirci önünde ve bam başka bir atmosferde maç kazanmama zorluğu hiç bir zaman gözden uzak tutulmamalıdır. Dünyanın bir numaralı spor otoritesi Dr. Sebes'in de dediği gibi futbolumuzun ilerliyebilmesi için yabancı sahalarda en az üç maç kazanmamız lazımdır. Hem de bu vadide ileri gidenlere karşı. O halde yapılacak iş bir an evvel zafer sarhoşluğundan kendimizi kurtarmak ve Lizbon maçı için çalışmak olmalıdır. Şu sıralarda Av-

rupada kazandığımız muvaffakiyeti "kasa" kelimesi ile izah edenlerin sayısı fasladır. Onlara hak ettikleri cevabı verebilmek ancak ve ancak Portekizi su götürmez şekilde yenmekle kabil olacaktır. Bunun için teşkilât mensuplarının şimdiden harekete geçmeleri ve işe layık olduğu ehemmiyeti vermeleri icab etmektedir.

Lig maçları

Profesyonel küme lik maçlarının ilk haftası gayet sönük geçti. Cumartesi günü usun bir tehirden sonra ilk macun Emniyete karşı oynayan ve şampiyonluğunda iddiası bulunan Beşiktaş bu maçı 3—0 kazanmasına rağmen göz dolduran bir oyun çıkarmaya muvaffak olamadı. Pazar günü Vefa ile Beyoğluspor arasındaki karşılaşmayı da Beyoğluspor tahminler hilafına 2—0 kazan" dı. Bu maçın en şayanı dikkat tarafı golleri Vefa müdafaasının kendi kalesine atmış olmasıdır.

Ordu maçları

Dünya Ordular arası futbol şampiyonasına katılacak olan Ordu takımımız bir müddetten beri bu iş için hazırlanmaktadırlar Fakat antrenör Bedri Kaya ile Vahap Özaltay arasındaki rekabet ve profesyonel takımlarda oynayan asker futbolculara müsaade edilmeyişi , gibi bazı meseleler hem takımın çalışmalarım . aksatmakta hem de lig maçlarını çıkmaza sokmaktadır. Henüz her iki taraf ta bu vadide bir anlayış göstermediği için dava hal yoluna girmiş değildir. Bu sür'atle halledilmesi gereken ve her bakımdan ihtilaf doğurabilecek ciddi bir mevzu olarak ortada durmaktadır.

Tertip komitesinin fiküstürde yap tığı değişikliklerle bu anlaşmazlıklardan biri önlenmiş bulunmaktadır. Antrenör meselesinin de kısa zamanda halledilmesi Ordu takımının katılacağı şampiyonda, iyi-bir derece alması bakımından son derece önemlidir.

Kulüpler

Fenerbahçe

Geçen hafta Salı günü akşamı Sıraselvilerdeki Fenerbahçeliler Cemiyetinin kapısından içeriye lacivert paltolu, relöve şapkalı biri girdi. Cemiyette bulunanlar hayretlerini giz» lemekte güçlük çektiler. Ankaradaki mühim vazifeleri yüzünden uzun müddetten beri İstanbulla rabıtasını kesmiş olan ve bu sebeple çok sevdiği kulübünün idare heyeti toplantılarına katılamayan Osman Kavrakoğlu aralarındaydı. Çok sevdiği kulübüne birçok noktalardan muhalif olan bu cemiyette Osman Kavrakoğlu'yu görmek doğrusu epey merak uyandırmıştı. Fakat Cemiyetin kurucuları kendilerini çabucak toplayarak bu beklenmeyen misafiri tebessümler ve iltifatlarla karşıladılar

Osman Kavrakoğlu
Yeni manevralar

ve salona aldılar. Kavrakoğlu şöyle bir etrafına baktı: hep aşina simalar.. "Arkadaşlar, diye söze başladı. Fenerbahçenin sosyal bir noksanı bu cemiyetle tamamlanmıştır. Ben şahsen böyle bir cemiyetin kurulmuş olmasını memnuniyetle karşılıyorum". Kavrakoğlu baktı ki sözleri tasviple karşılanıyor, hemen mevzu dan mevzuya atlayarak konuşmasını arzu ettiği mecraya soktu: O da basın mensuplarından şikâyetçi idi. Gazetelerin birinci sayfalarını Adnan Menderese' ait haber ve yazılar dolduruyordu. Son sayfaları ise spor başlığı altında Fenerbahçeden ve Kavrakoğlundan bahseden yazılarla doluydu. Bunların hiç mi işi yoktu da Kavrakoğlu ve sevgili kulübü ile uğraşıyorlardı?.

Gazetelerde bugünlerde hakikaten Fenerbahçeden ve dolayısıyla Kavrakoğludan sık sık bahsediliyordu. Ama bu basın mensuplarının kendileri ile uğraştığı manasına gelemezdi.

Kulüp çevreleri de Osman Kavrakoğlunun bu ziyareti ile yakından alâkadar olmuştur. Bu mevzuda çeşitli tahminler ileri sürülmüştür. İdare kulübün olağanüstü bir toplantı akdetmesi için idare heyetine yapmış olduğu teklifin iyi karşılanmaması karsısında Kavrakoğlunun cemiyet saflarına kayarak yeni bir manevra yapmak arzusunda olduğu da bu mevzudaki tahminlerden biri, belki de hakikata en yakındır.

Samim Göreç'in kitabı

Basketbol gün geçtikçe memleketimizde de sevilen ve seyirci toplayan bir spor haline gelmiştir. Lig maçlarında kulüpler arasında beliren rekabetin seyircilere de intikali bu spor etrafında toplanan alâkanın daha da artmasına yol açmıştır.

Basketbol Milli takımımızın antrenörlerinden Samim Göreçin, bu sporun oyuncu, seyirci ve antrenörler tarafından daha iyi anlaşılmasını temin için hazırladığı "Basketbolün Anahatları" isimli kitabın birinci cildi geçen hafta neşredildi.

Samim Göreç'in basketbole olan bağlılığının, bu spora hasrettiği senelerden elde edilen bilgi ve tecrübelerinin mahsulü olan bu kitabın sahasındaki ihtiyacı karşılamakta fay dalı olacağı tabiidir. Basketbol hakkında birşeyler öğrenmek isteyenler bu kitapta aradıklarım bulacaklardır.

1956 İKRAMİYELERİ
12
BAHÇELİ EV
6
VİLLA
300.000
LİRALIK PARA
İKRAMİYELERİ
12
6
1956
300000
İKRAMİYELERİ
DOĞUBANK
Her 100 liraya bir kur'a numarası

MUHABANK MUHABANK MUHABANK
MUHABANK
HER NEVİ
BANKA
MUAMELELERİ
VE HER HESABA
BİR EV
MUHABANK MUHABANK MUHABANK